

Vlaanderen
is zorgzaam en
gezond samenleven

VLAAMS ACTIEPLAN ARMOEDEBESTRIJDING 2025-2029

DEPARTEMENT
ZORG

departementzorg.be

INHOUD

1	TRAJECT	8
2	OMGEVINGSANALYSE: SAMENVATTING	9
3	VISIE OP HET VLAAMSE ARMOEDEBESTRIJDINGSBELEID	11
3.1	Definitie van armoede	11
3.2	Het toelaten van armoede is een schending van de mensenrechten	11
3.3	Horizontale uitgangspunten	12
3.3.1	Structureel	12
3.3.2	Participatief	12
3.4	Speerpunten van het Vlaams armoedebestrijdingsbeleid	13
4	SITUERING VAN HET VLAAMSE ARMOEDEBESTRIJDINGSBELEID	17
4.1	Decretale basis	17
4.1.1	Coördinerend minister voor armoedebestrijding	17
4.1.2	Decreet betreffende de armoedebestrijding	17
4.1.3	Aandachtsambtenaren Armoedebestrijding	18
4.1.4	Permanent armoedeoverleg	18
4.1.5	De verenigingen waar armen het woord nemen en het Vlaams Netwerk	19
4.1.6	De inzet van (opgeleide) ervaringsdeskundigen	19
4.1.7	Armoedetoets	19
4.2	In verhouding met Europees, federaal en lokaal beleid	20
4.2.1	Europees	20
4.2.2	Federaal	20
4.2.3	Vlaams	20
4.2.4	Lokaal bestuur	20
5	BELEIDSMAATREGELEN	22
5.1	Activering en ondersteuning naar werk	22
5.1.1	We zetten in op activering van inburgeraars richting arbeidsmarkt	22
5.1.2	We zetten in om werk lonend te maken: de jobbonus behouden tot de federale fiscale hervorming operationeel is	24
5.1.3	We bieden duurzame kansen via collectief maatwerk	25
5.1.4	We zetten in op individueel maatwerk	26
5.1.5	We zetten in op partnerschappen 'Inclusieve Werkvloeren'	27
5.1.6	We versterken de werk- en zorgtrajecten	28
5.1.7	We versterken de toegankelijkheid en bereikbaarheid van de dienstverlening	29
5.1.8	We zetten in op lokale partnerschappen voor duurzame participatie op de arbeidsmarkt van personen met een complexe multi-problematiek	30
5.1.9	We versterken de bemiddelaars i.k.v. hun rol t.a.v. armoede	31
5.1.10	We vergroten de toegankelijkheid van het opleidingsaanbod en werkplekinstrumenten door vereenvoudiging van de cursistenvergoedingen	32
5.1.11	We versterken de samenwerking tussen het Agentschap Justitie en Handhaving en de maatwerkbedrijven	33
5.1.12	We zetten in op preventie en remediëring van armoede bij landbouwers door subsidie van de algemene werking van Boeren op een Kruispunt	34
5.1.13	We organiseren collectief werknemersvervoer in havengebieden	35

5.2	Kansen creëren voor kinderen en jongeren	36
5.2.1	We maken de eerste vakantie-ervaring voor kinderen en jongeren in armoede mogelijk	36
5.2.2	We zetten in op armoedesensitiviteit als reflex binnen het jeugdwerkveld en beleidsactoren	38
5.2.3	We ondersteunen het vrijwillig engagement van jongeren in armoede	39
5.2.4	We voeren een preventief armoedebeleid in de jeugdhulp	40
5.2.5	We streven naar hoogwaardige, integrale en geïntegreerde hulpverlening en ondersteuning voor jongvolwassenen tussen 16 en 25 jaar	41
5.2.6	We stemmen het inkomensbegrip voor het inkomenstarief voor de kinderopvang af met Groeipakket	42
5.2.7	We geven verder vorm aan het decreet omtrent de organisatie van buitenschoolse opvang en activiteiten voor kinderen	44
5.2.8	We implementeren het perinataal programma Zorg en ondersteuning voor zwangere vrouwen, hun kinderen en hun gezin tijdens de eerste 1000 dagen van het interfederaal plan geïntegreerde zorg, met inbegrip van Born in Belgium Professionals.	46
5.2.9	We verankeren de praktijk 'Geïntegreerd groepsaanbod gezinsondersteuning met bruggen naar kinderopvang, werk, opleiding en inburgering' voor maatschappelijk kwetsbare moeders met jonge kinderen.	47
5.2.10	We maken werk van de doorontwikkeling 'Huizen van het Kind' en 'OverKop' en hun rol op vlak van armoedebestrijding.	49
5.2.11	We garanderen in co-creatie met onderwijspartners het leerrecht voor alle kinderen en jongeren.	52
5.2.12	We zetten in op meer betaalbare opvangplaatsen in de kinderopvang	53
5.2.13	We zetten in op competentieversterking rond armoedebestrijding van alle medewerkers van Opgroeien en ondersteunen en sensibiliseren professionals	54
5.2.14	We zetten verder in op impactgericht werken en datagedreven beleid	56
5.2.15	We subsidiëren de projecten brede ondersteuning voor gezinnen in armoede	57
5.2.16	We faseren de sociale toeslag uit om inkomensvallen weg te werken	58
5.2.17	We ondersteunen gezonde voeding op school	58
5.2.18	We investeren in betaalbaar technisch, kunst- en beroepssecundair onderwijs	60
5.2.19	We versterken de taalvaardigheid en cultuurparticipatie bij jonge kinderen	60
5.2.20	We zetten in op digitale inclusie in het onderwijs	64
5.2.21	We ontwikkelen een stappenplan naar een inclusief onderwijssysteem	65
5.3	Betaalbaar en duurzaam wonen voor iedereen	79
5.3.1	We optimaliseren de energiescan	79
5.3.2	We evalueren de lokale adviescommissies voor energie (LAC)	81
5.3.3	We onderzoeken de regelgevende aanpassing omtrent LAC-werking	82
5.3.4	We optimaliseren de sociale openbare dienstverplichtingen	83
5.3.5	We ontwikkelen een nieuw Bindend Sociaal Objectief	84
5.3.6	We zetten in op een eengemaakt stelsel huurtoelagen	87
5.3.7	We voeren gefaseerd een verplicht conformiteitsattest in	88
5.3.8	We zetten in op gerichte preventie en aanpak van dak- en thuisloosheid	89
5.4	WE LATEN NIEMAND ACHTER – STRIJD TEGEN onderbescherming	90
5.4.1	We zetten in op het bereiken van kwetsbare groepen: een laagdrempelig en toegankelijk aanspreekpunt handicap	90
5.4.2	We zetten in op transparante en betaalbare woon- en leefkosten binnen VAPH-context	91
5.4.3	We vereenvoudigen de aanvraagprocedure voor zorgbudgetten binnen de Vlaamse Sociale Bescherming	92
5.4.4	We vernieuwen en automatiseren de berekening van de gebruikersbijdrage voor gezinszorg	93
5.4.5	We zetten in op een interfederaal maximumfactuur voor betaalbare zorg	94
5.4.6	We versterken de preventie, vroegdetectie en hulpverlening rondschulden	96
5.4.7	We ontwikkelen een bovenlokaal kader voor de REMI-tool	98
5.4.8	We werken een register sociale voordelen uit	99
5.4.9	We bewaken de aandacht voor mensen in armoede binnen het lokaal sociaal beleid	100
5.4.10	We zetten in op de toegang tot water voor kwetsbare groepen	101

5.4.11	We passen de tariefstructuur van water aan	102
5.5	Participatie aan de samenleving en het beleid	103
5.5.1	We versterken de inzet van ervaringskennis via de erkende verenigingen waar armen het woord nemen	103
5.5.2	We versterken de inzet van opgeleide ervaringsdeskundigheid inzake armoede en sociale uitsluiting	104
5.5.3	We verhogen de vakantieparticipatie van mensen in armoede (decreet 'iedereen verdient vakantie')	106
5.5.4	We verhogen de vakantieparticipatie van mensen in armoede (onderzoek rentabiliteitsmodel)	107
5.5.5	We zetten in op een sterke UiTPAS als toegangspoort voor vrijetijdsparticipatie	108
5.5.6	We onderzoeken de mogelijkheid tot integratie van de tools UiTPAS- VrijUit-Iedereen Verdient Vakantie	109
5.5.7	We verbeteren de toegang en de organisatie van de juridische eerstelijnsbijstand	110
5.5.8	We onderzoeken de attitudes en belevingen rond reproductieve gezondheid	111
5.5.9	We organiseren aangepast vervoer	112
5.5.10	We implementeren het project 'netwerkplatform - matchmaking'	114
5.5.11	We verkennen de mogelijkheden om Sport Vlaanderen een UiTPAS-partner te laten worden	115
5.5.12	We versterken het Nederlands als hefboom voor het verhogen van de zelfredzaamheid van kwetsbare Brusselaars	116
5.5.13	We stimuleren mensen in armoede tot het opnemen van vrijwilligerswerk	117
6	BIJLAGEN	118
6.1	Omgevingsanalyse	118
6.1.1	Inkomensongelijkheid	118
6.1.2	Werkzoekenden zonder werk en huishoudens met een lage werkintensiteit	119
6.1.3	Personen met een pensioenuitkering of met een ander vervangingsinkomen uit de sociale zekerheid	122
6.1.4	Sociale bijstand: leefloongerechtigden en uitkeringen voor personen met een handicap	123
6.1.5	Armoede	125
6.1.6	Kwetsbare groepen	130
6.1.7	Mobiliteit in- en uit armoede	131
6.1.8	Armoede in gezinnen en deprivatie bij kinderen	132
6.1.9	Vroegtijdig schoolverlaten en onderwijskansarmoede	135
6.1.10	Kwetsbare buurten in Vlaanderen	137
6.1.11	Huisvesting	139
6.1.12	Sociale woningen: vraag en aanbod	140
6.1.13	Uithuiszettingen in Vlaanderen	141
6.1.14	Dak- en thuisloosheid	142
6.1.15	Structurele ongelijkheid waarbij bepaalde groepen een stapeling van kwetsbaarheden hebben	143
6.1.16	Literatuur	144
6.2	Lijst van armoedetoetsen	152

1 TRAJECT

De totstandkoming van dit Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (VAPA) is het resultaat van een zorgvuldig en participatief traject dat in het voorjaar van 2024 werd opgestart. Vanaf het begin werd er ingezet op een open en inclusieve werkwijze, met de actieve betrokkenheid van mensen in armoede en diverse maatschappelijke organisaties. Zowel het Netwerk tegen Armoede alsook middenveldorganisaties zoals SAAMO, SERV, VVSG en De Link werden betrokken bij de uitwerking van dit plan.

In juni 2024 kwamen verschillende werkgroepen samen om de eerste contouren van een Vlaams armoedebestrijdingsbeleid te schetsen. Deze werkgroepen bestonden uit Vlaamse aandachtsambtenaren armoedebestrijding en vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld.

Begin 2025 keurde de Vlaamse Regering het plan van aanpak goed. Kort daarop volgde een kick-offmoment. Op dit startmoment waren zowel de coördinerend minister voor armoedebestrijding, de aandachtsambtenaren armoedebestrijding, ervaringsdeskundigen als vertegenwoordigers van het middenveld aanwezig.

De verdere invulling van het actieplan gebeurde in overleg met de betrokken vakministers. Elk van hen werd bevraagd binnen de doelstellingen die onder hun bevoegdheid vallen, en engageerde zich tot het formuleren van concrete, evalueerbare acties. Deze acties zijn terug te vinden in hoofdstuk 5 van dit plan. Ze vertalen de beleidsambities naar tastbare engagementen.

De betrokken beleidsdomeinen engageren zich ertoe om dit participatief beleid verder te zetten, zodat het actieplan een dynamisch en gedragen instrument blijft in de strijd tegen armoede in Vlaanderen.

2 OMGEVINGSANALYSE: SAMENVATTING

Armoede in Vlaanderen is een complex en multidimensionaal probleem dat verschillende levensdomeinen beïnvloedt. Hoofdstuk 6 bespreekt data over diverse thema's zoals inkomensongelijkheid, werkloosheid, sociale bijstand, kwetsbare groepen, en huisvesting. Hieronder leest u een samenvatting.

De gini-index, een maatstaf voor inkomensongelijkheid, ligt in Vlaanderen relatief laag in vergelijking met andere regio's en landen. Binnen België blijft Vlaanderen beter scoren op het gebied van inkomensongelijkheid dan het Waalse en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

Bepaalde groepen, zoals 65-plussers, alleenstaanden, éénoudergezinnen, en personen met een handicap, bevinden zich vaker in een kwetsbare positie. Extra aandacht voor hun specifieke behoeften is nodig.

De betaalbaarheid van wonen is een uitdaging in Vlaanderen. In 2023 gaf één op de vijf Vlaamse huishoudens meer dan 30% van het besteedbaar inkomen uit aan naakte woonkosten, de zgn. woonquote. Dit aandeel is niet gewijzigd sinds 2013. Huishoudens die de woning huren en huishoudens in de lagere inkomenskwintielen kennen vaker een hogere woonquote. Problemen met betaalbaarheid van woonkosten vertalen zich in wanbetalingen voor elektriciteit, gas of water, met als gevolg dat deze mensen voorafbetalingen of debietbegrenzers krijgen opgelegd of worden afgesloten. Bijna één op tien woningen in Vlaanderen blijkt in (zeer) slechte staat.

Het hebben van werk vormt een hefboom tegen armoede. Het is hét middel bij uitstek richting sociale mobiliteit. Het aantal werkzoekenden zonder werk in het Vlaamse Gewest is toegenomen ten opzichte van 2023. 3 op 10 van de werkzoekenden zonder werk is langer dan twee jaar werkloos. In lijn met de stijgende trend inzake werkzoekenden is ook het aandeel **huishoudens met een zeer lage werkintensiteit** opnieuw gestegen. Het gaat om huishoudens waar door de volwassenen niet of slechts beperkt wordt gewerkt op de arbeidsmarkt.

Cijfers voor het **Brusselse Hoofdstedelijke Gewest** geven aan dat de problematieken inzake inkomensongelijkheid, werkloosheid en armoede er systematisch scherper zijn. Zo is de inkomensongelijkheid groter in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, is er een aanzienlijke stijging in werkloosheid, zijn er meer mensen tewerkgesteld in preciaire statuten (tijdelijke arbeidscontracten) en zijn er meer huishoudens met een zeer lage werkintensiteit dan in het Vlaamse Gewest. Het aandeel van de bevolking dat een leefloon ontvangt is groter dan in het Vlaamse Gewest en meer ouderen ontvangen er een inkomensgarantie. Cijfers voor de verschillende armoede-indicatoren voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wijzen met enkele uitzonderingen op een aanzienlijk verschil met het Vlaamse Gewest. Ze zijn naargelang de indicator tot drie keer zo hoog in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest bv. armoede of sociale uitsluiting, inkomen onder de armoededrempel, subjectieve armoede, vakantiearmoede en ernstige materiële en sociale deprivatie. Onder de Brusselse bevolking is het aandeel dat een pensioenuitkering ontvangt wel beduidend lager¹.

Armoede springt niet altijd in het oog. Zo is er de **verborgen armoede in stedelijke gebieden**. We zien dit bij de dak- en thuislozen. In 2024 waren er ongeveer 20.363 dak- en thuislozen in Vlaanderen. Dit probleem is niet beperkt tot stedelijke gebieden en vereist blijvende aandacht en interventie. De straatbewoners zijn de meest zichtbare groep, met name in grote steden zoals Brussel en Antwerpen. Maar ze maken slechts een kleine fractie uit van het totale aantal dak- en thuislozen. Veel dak- en thuislozen verblijven noodgedwongen bij vrienden of familie, in een instelling of in een niet-conventionele ruimte. Maar armoede is niet een louter stedelijk fenomeen. Het doet zich ook voor **op het platteland**. Uit de recente tellingen blijkt immers dat er ook in kleinere gemeentes dak- en thuislozen zijn.

¹ Onder meer onder invloed van de jongere bevolking.

De groepen die zich vaker in **een kwetsbare positie** bevinden zijn steeds dezelfde: 65-plussers, alleenstaanden, éénoudergezinnen (in het bijzonder jonge alleenstaande moeders), werklozen, huurders, laaggeschoolden, personen met een handicap en personen met een herkomst buiten de EU. Deze groepen nemen – met uitzondering van de laaggeschoolden - toe.

3 VISIE OP HET VLAAMSE ARMOEDEBESTRIJDINGSBELEID

3.1 DEFINITIE VAN ARMOEDE

Om werk te maken van structurele armoedebestrijding, is het cruciaal dat we allemaal dezelfde 'taal' spreken. Daarom is het noodzakelijk om een éénduidige definitie te hanteren. Het *Jaarboek Armoede* formuleerde in 2017 volgende definitie:

“Armoede is een netwerk van sociale uitsluitingen dat zich uitstrekt over meerdere gebieden van het individuele en collectieve bestaan, in die mate dat men geen leven kan leiden dat voldoet aan de menselijke waardigheid. Hierdoor ontstaat een kloof met de rest van de samenleving. Deze kloof, die in de samenleving wordt ge(re)produceerd, kan men niet op eigen kracht overbruggen”.

Deze definitie biedt een breder begrip van armoede. Ze omvat niet alleen financiële aspecten, maar ook sociale uitsluiting, gebrek aan kansen en andere structurele barrières die armoede in stand houden. Deze definitie sluit daarom aan bij de huidige benadering van armoedebestrijding en het wetenschappelijk onderzoek. Het gaat niet alleen over het aanpakken van de symptomen, maar vooral ook van de onderliggende oorzaken (structureel armoede bestrijden). Deze definitie is stevig verankerd in het bredere maatschappelijke debat en heeft een groot draagvlak bij de stakeholders.

3.2 HET TOELATEN VAN ARMOEDE IS EEN SCHENDING VAN DE MENSENRECHTEN

Armoede, bestaansonzekerheid en sociale, economische en culturele uitsluiting, zelfs wanneer dit slechts één persoon betreft, schaden op ernstige wijze de menselijke waardigheid en de gelijke rechten van iedereen. Dit is in strijd met de principes vastgelegd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van 10 december 1948 en in de artikelen 23 en 24, §3, van de Belgische Grondwet.

Art. 23

Ieder heeft het recht een menswaardig leven te leiden.

Daartoe waarborgen de wet, het decreet of de in artikel 134 bedoelde regel, rekening houdend met de overeenkomstige plichten, de economische, sociale en culturele rechten, waarvan ze de voorwaarden voor de uitoefening bepalen.

Die rechten omvatten inzonderheid:

1° het recht op arbeid en op de vrije keuze van beroepsarbeid in het raam van een algemeen werkgelegenheidsbeleid dat onder meer gericht is op het waarborgen van een zo hoog en stabiel mogelijk werkgelegenheidspeil, het recht op billijke arbeidsvoorwaarden en een billijke beloning, alsmede het recht op informatie, overleg en collectief onderhandelen;

2° het recht op sociale zekerheid, bescherming van de gezondheid en sociale, geneeskundige en juridische bijstand;

3° het recht op een behoorlijke huisvesting;

4° het recht op de bescherming van een gezond leefmilieu;

5° het recht op culturele en maatschappelijke ontplooiing.

Art.24 [...]

§ 3. Ieder heeft recht op onderwijs, met eerbiediging van de fundamentele rechten en vrijheden. De toegang tot het onderwijs is kosteloos tot het einde van de leerplicht. [...]

Armoede heeft niet alleen negatieve gevolgen voor degenen die sociale uitsluiting ervaren, maar ook voor de samenleving als geheel. Armoede belemmert de ontwikkeling van het volledige potentieel van menselijk

“De Vlaamse overheid pakt binnen haar bevoegdheden alle facetten van armoede en sociale uitsluiting aan. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met andere beleidsniveaus (multi-gouvernementeel).”.

3.3 HORIZONTALE UITGANGSPUNTEN

Het armoedebestrijdingsbeleid is een langetermijnbeleid, gestoeld op een gedeelde visie op armoede en armoedebestrijding. Deze visie willen we in dit plan vooropstellen. De resultaten van maatregelen genomen in het kader van het armoedebestrijdingsbeleid zijn bijgevolg vaak niet op korte termijn zichtbaar, zoals dit bij andere beleidsmaatregelen wel het geval kan zijn. Toch is het ook belangrijk de geplande en geleverde inspanningen vol te houden tot de maatregel echt geëvalueerd kan worden.

Structurele participatie maakt ook wederzijdse leerprocessen mogelijk: beleidsmakers leren van de praktijk, en mensen in armoede worden erkend als deskundigen in hun eigen leefwereld. Dit versterkt het vertrouwen in overheden en draagt bij aan meer inclusieve beleidsvorming. Het Vlaams armoedebestrijdingsbeleid blijft daarom sterk inzetten op participatieve processen, in nauwe samenwerking met onder andere de verenigingen waar armen het woord voeren, het Vlaams Netwerk tegen Armoede en ervaringsdeskundigen. Ook SAAMO, vanuit hun terreinwerking en projecten, en de SERV spelen een belangrijke rol in de totstandkoming van dit participatieve traject.

3.4 SPEERPUNTEN VAN HET VLAAMS ARMOEDEBESTRIJDINGSBELEID

Achter elk cijfer schuilt een menselijk verhaal, en iedere Vlaming die in armoede of sociale uitsluiting leeft, is er 1 te veel. We blijven ons inzetten om armoede te voorkomen, vroegtijdig te herkennen en mensen die in armoede leven, te ondersteunen om eruit te geraken. Om armoede doeltreffend aan te pakken, is een gerichte en doordachte focus op kwetsbare groepen noodzakelijk. We zetten in op structureel armoedebestrijdingsbeleid dat de oorzaken van armoede aanpakt en duurzame oplossingen bevordert. De onderstaande speerpunten voor deze legislatuur krijgen een vertaling in de actiefiches opgenomen in het tweede deel van dit actieplan.

WERK ALS HEFBOOM TEGEN ARMOEDE: STRUCTURELE KANSEN VOOR IEDEREEN

Het hebben van een duurzame job vormt een cruciale dam tegen armoede. Daarnaast gaat Vlaanderen de uitdaging aan om een werkzaamheidsgraad van 80% te bereiken. Het mag dan ook niet verwonderen dat dit actieplan bijzondere aandacht schenkt aan werk. Of het nu gaat om de laagdrempeligheid van de dienstverlening van VDAB of om werken meer lonend te maken dankzij de jobbonus: via dergelijke maatregelen zorgen we er als Vlaamse Regering voor dat onze burgers kwalitatief toegeleid worden naar werk en dat werken ook loont.

De Vlaamse Regering verliest daarbij geenszins uit het oog wie (nog) niet terecht kan in de reguliere economie. Wie een arbeidsbeperking heeft, bieden we via collectief maatwerk duurzame arbeidskansen en ondersteuning op maat aan. De Vlaamse Regering zet deze legislatuur een groeipad voor collectief maatwerk in.

We gaan het engagement aan om het aanbod inzake werk- en zorgtrajecten te versterken. Met dit aanbod bieden we, op verschillende manieren, begeleiding op maat aan mensen die wegens diverse problemen (tijdelijk) geen betaald werk kunnen doen. Mensen die (nog) niet – of niet meer – aan de slag kunnen, ondersteunen we op die manier om zinvol te participeren aan de maatschappij. Zo krijgen mensen via activeringstrajecten zorg- en werkbegeleiding om hen voor te bereiden op werk. Met arbeidsmatige activiteiten laten we mensen ervaren wat werk kan betekenen, en geven we hun de kans om deel te nemen aan onze samenleving.

Ook mobiliteit speelt een cruciale rol bij het vinden van werk. De Vlaamse Regering investeert daarom volop in openbaar vervoer, zowel in het vernieuwen van de vloot als in het verbeteren van de toegankelijkheid. Daarnaast zet ze in op sociale tarieven en gerichte maatregelen zoals collectief werknemersvervoer. Op die manier helpt mobiliteit niet alleen om mobiliteitsarmoede te bestrijden, maar ook om werk in te zetten als hefboom tegen armoede.

KANSEN CREËREN VOOR KINDEREN EN JONGEREN

We creëren kansen voor kinderen en jongeren en bestrijden op die manier kinderarmoede. Want kinderen in armoede help je door het hele gezin te ondersteunen. Dit is een essentieel speerpunt in het armoedebestrijdingsbeleid voor de komende legislatuur. De eerste levensjaren zijn cruciaal voor de ontwikkelingskansen van kinderen. Armoede kan in deze periode diepe en blijvende sporen nalaten op het vlak van gezondheid, onderwijs, welzijn en participatie. Daarom is investeren in gezinnen met jonge kinderen niet alleen een kwestie van sociale rechtvaardigheid, maar ook van toekomstgericht en preventief beleid. Zo willen we armoede doorbreken voordat die zich kan vastzetten in volgende generaties.

We bestrijden kinderarmoede doeltreffend door te investeren in toegankelijke en kwaliteitsvolle kinderopvang, laagdrempelige hulp- en dienstverlening en het versterken van het sociale netwerk rond gezinnen. Kinderopvang speelt hierin een cruciale rol, niet alleen als veilige en prikkelende omgeving voor kinderen, maar ook als een hefboom voor ouders om toegang te krijgen tot opleiding en werk. Door

kinderopvang betaalbaar, flexibel en toegankelijk te maken, creëren we kansen voor alle gezinnen, ongeacht hun sociaaleconomische achtergrond. Daarnaast zetten we met de subsidielijn 'Gezonde Voeding op School' gericht in op het verbeteren van de gezondheid en het welzijn van alle kinderen. Toegang tot gezonde en evenwichtige voeding is essentieel voor de fysieke en mentale ontwikkeling en de onderwijskansen van kinderen. Daarnaast investeren we in jongeren. Zij zijn de volwassenen van de toekomst. Dit betekent investeren in onderwijs, vrije tijd, vorming, jeugdhulp, huisvesting en toeleiding naar werk.

BETAALBAAR EN DUURZAAM WONEN

Betaalbaar wonen is een belangrijke uitdaging in de strijd tegen armoede. Dak- en thuisloosheid vergt daarnaast een doorgedreven, geïntegreerde aanpak. Hiervoor wordt een apart plan ontwikkeld. Dit plan focust op de preventie van dak- en thuisloosheid, het realiseren van duurzame huisvesting voor mensen met een woonneed en het verbeteren van de toegang tot hulpverlening.

Kwaliteitsvol wonen is voor iedereen noodzakelijk om een menswaardig leven te kunnen leiden. De woonsituatie heeft een brede impact op het welzijn van mensen, onder meer op hun gezondheid, de onderwijsprestaties van kinderen, het huishoudbudget, de ontwikkeling van psychologisch en sociaal welzijn, het onderhouden van een sociaal netwerk en de kansen op opleiding en werk. Daarom investeren we fors in meer betaalbare, duurzame en toegankelijke woonoplossingen, met bijzondere aandacht voor wie zich in de meest kwetsbare situaties bevindt. Een nieuwe ambitieuze langetermijndoelstelling voor sociale huurwoningen met een duidelijk groeipad zal resulteren in een groter aantal sociale huurwoningen in Vlaanderen. Naast een uitbreiding en kwaliteitsverbetering in de sociale huurmarkt, is het cruciaal om ook de private huurmarkt in beweging te brengen. Dit in overleg met de lokale besturen en andere stakeholders (waaronder de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten). Het aanbod dient verruimd en de kwaliteit verbeterd, o.a. door ontzorging en het verplicht conformiteitsattest. De invoering van een dergelijk verplicht conformiteitsattest verloopt gefaseerd en gaat van start in de loop van de volgende regeerperiode.

Daarnaast is de toegang tot energie en water een basisvoorwaarde voor menswaardig leven en wonen. Op basis van een grondige evaluatie komen we tot een gedragen optimalisatie van de sociale openbare dienstverplichtingen van energieleveranciers en netbeheerders. De werking van de Lokale Adviescommissies (LAC's) energie en water worden geëvalueerd en versterkt, en we optimaliseren de energiescans die mensen op een laagdrempelige manier helpen om hun energieverbruik en -kosten te verminderen.

Het sociaal energie- en klimaatbeleid wordt versterkt via een nieuw energiearmoedeplan en het Vlaams Sociaal Klimaatplan, gecoördineerd door het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap. Het energiearmoedeplan legt de nadruk op preventieve maatregelen die structurele energiebesparing realiseren bij huishoudens in energiearmoede, en voorziet daarnaast in curatieve acties om afsluiting van de energietoevoer te voorkomen.

WE LATEN NIEMAND ACHTER: DE STRIJD TEGEN ONDERBESCHERMING EN SCHULDEN

Financiële drempels vormen soms een reden om zorg uit te stellen of af te zeggen. We verbeteren de toegang tot zorg voor mensen in armoede door (financiële) drempels weg te werken, heldere communicatie en nabije zorg. Concreet onderzoeken we o.m. de oprichting van een laagdrempelig en vlot toegankelijk centraal aanspreekpunt voor burgers met vragen over zorg en ondersteuning voor personen met een handicap, de transparantie en betaalbaarheid van de woon- en leefkosten binnen VAPH-context verhogen en de aanvraagprocedure voor zorgbudgetten binnen de Vlaamse Sociale Bescherming vereenvoudigen.

We voeren ook de strijd tegen schulden op door nog sterker in te zetten op preventie en we onderzoeken nieuwe methodieken voor vroegdetectie van schulden. Ervaring leert dat hoe sneller schulden worden gesignaleerd, hoe kleiner de kans is dat ze uitgroeien tot problematische schulden.

PARTICIPATIE VAN MENSEN IN ARMOEDE AAN DE SAMENLEVING EN HET BELEID

Volwaardig deelnemen aan de samenleving is een sleutel tot zelfvertrouwen, verbondenheid en welzijn. Toch ervaren veel mensen in armoede drempels om deel te nemen aan vrije tijd, cultuur, sport en het beleid dat hen aanbelangt. We versterken de participatie van mensen in armoede op alle niveaus. Instrumenten zoals de UiTPAS maken vrije tijd toegankelijker door financiële en praktische obstakels te verlagen. Daarnaast versterken we de betrokkenheid van mensen in armoede bij het beleid door de netwerken tegen armoede te versterken, te investeren in de opleiding tot ervaringsdrager in de armoede en sociale uitsluiting en in het maatschappelijk opbouwwerk.

- Wetenschappelijk onderzoek naar armoede.

4.1.3 Aandachtsambtenaren Armoedebestrijding

Belangrijk voor een integraal beleid is dat in elk beleidsdomein, vertegenwoordigd in het horizontaal permanent armoedeoverleg, een of meerdere aandachtsambtenaren inzake armoedebestrijding actief zijn. Zij hebben onder meer als taak de voorbereiding en voortgangscontrole van het actieplan. Het geheel van taken die een aandachtsambtenaar kan uitvoeren, is opgenomen in het uitgewerkte functieprofiel van de aandachtsambtenaar. Deze kan ook samenwerken en afstemmen met de aandachtsambtenaren in de andere entiteiten binnen hetzelfde beleidsdomein en met de aandachtsambtenaren van andere beleidsdomeinen.

4.1.4 Permanent armoedeoverleg

Het permanent armoedeoverleg (PAO) bestaat uit een horizontaal en een verticaal luik. Het Horizontale Permanent Armoede overleg (HPAO) is een VO-breed overleg en zal komende legislatuur geëvalueerd worden en verder versterkt worden als een belangrijk instrument binnen het Vlaamse armoedebestrijdingsbeleid. Tegelijk blijven we inzetten op de organisatie van kwaliteitsvolle en resultaatgerichte Verticale Permanent Armoede Overleggen (VPAO) binnen elk beleidsdomein.

HORIZONTAAL PERMANENT ARMOEDEOVERLEG (HPAO)

Het Horizontaal Permanent Armoede Overleg (HPAO) is een structureel overleg tussen vertegenwoordigers van verschillende Vlaamse beleidsdomeinen en betrokken actoren die een rol spelen in het armoedebestrijdingsbeleid. Het HPAO heeft als doel de horizontale afstemming en samenwerking te bevorderen tussen administraties en maatschappelijke partners, zodat armoedebestrijding integraal, beleidsdomeinoverschrijdend en gecoördineerd wordt aangepakt. Het overleg draagt bij aan de opvolging en voorbereiding van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding en bevordert de kennisdeling en uitwisseling van goede praktijken.

Deelnemers aan het HPAO zijn onder meer:

1. Aandachtsambtenaren armoede en sociale uitsluiting (vertegenwoordigers van de Vlaamse beleidsdomeinen),
 - Netwerk tegen Armoede,
 - SERV,
 - Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG),
 - Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting,
 - SAAMO,
2. Vzw deLink.

VERTICAAL PERMANENT ARMOEDEOVERLEG (VPAO)

Het verticaal overleg is het overleg dat per beleidsdomein wordt georganiseerd met als taak de specifieke beleidsinitiatieven van het betreffende beleidsdomein te toetsen aan de visie en de ervaring van de doelgroep en voorstellen tot bijsturing te formuleren, dit door middel van rechtstreekse dialoog tussen de mensen in armoede en het beleid. Het decreet bepaalt dat het de verantwoordelijkheid is van ieder Vlaams minister om dit overleg te organiseren en om in overleg met het Vlaams Netwerk tegen armoede de nadere regels van de werking van dit overleg binnen het eigen beleidsdomein vast te leggen. Het verticaal overleg vindt voor elk beleidsdomein minstens twee keer per jaar plaats. De aandachtsambtenaren nemen deel aan dit verticaal overleg binnen hun beleidsdomein.

4.1.5 De verenigingen waar armen het woord nemen en het Vlaams Netwerk

Participatie staat centraal in het armoedebestrijdingsdecreet. Om die participatie te bereiken, voorziet het decreet in de erkenning en subsidiëring van verenigingen waar armen het woord nemen. Dit zijn vzw's die werken aan zes criteria: mensen in armoede samenbrengen in groep, mensen in armoede het woord geven, werken aan de maatschappelijke emancipatie van personen in armoede, werken aan

maatschappelijke structuren, vormingsactiviteiten en de dialoog organiseren en mensen in armoede blijven zoeken. De structurele betrokkenheid van mensen in armoede blijft een fundamenteel uitgangspunt van het beleid. Het Vlaams Netwerk tegen armoede heeft een belangrijke coördinerende functie om de uitwisseling tussen verenigingen te stimuleren en de dialoog tussen beleid en mensen in armoede te organiseren.

Een ander instrument om mensen in armoede zelf in te schakelen in armoedebestrijding, dat ook in het armoedebestrijdingsdecreet is vastgelegd, is de opleiding en tewerkstelling van ervaringsdeskundigen in de armoede en sociale uitsluiting. Ervaringsdeskundigen zijn mensen die de armoede aan den lijve ondervonden hebben en die via een opleiding hun eigen armoede-ervaring verwerkt en verruimd hebben en de nodige vaardigheden krijgen aangereikt om in een beroepscontext een brugfunctie te vervullen tussen de personen in armoede en de rest van de samenleving. We blijven dan ook actief inzetten op de rol van ervaringsdeskundigen armoede. Hun kennis en perspectief vormen een onmisbare aanvulling op het professionele en beleidsmatige kader. Elk beleidsdomein en elke minister wordt gestimuleerd om gebruik te maken van deze expertise door werkgelegenheid voor ervaringsdeskundigen te creëren.

4.1.6 Armoedetoets

In het kader van een effectief en structureel armoedebestrijdingsbeleid is het belangrijk dat beleidsmakers met een *'armoedebri'* naar bestaande en nieuw te ontwikkelen regelgeving kijken. Armoedebestrijding is immers een transversaal thema. Naast specifieke armoedebestrijdende maatregelen, moet er binnen alle beleidsdomeinen over gewaakt worden dat regelgeving geen doelgroepen, zoals mensen in armoede, uitsluit of nieuwe armoede(risico's) creëert.

Een armoedetoets is een **impactanalyse** van de effecten van geplande regelgeving op (mensen in) armoede. Het is het **resultaat van een participatief proces** waarlangs overheidsactoren, in dialoog met andere betrokken actoren, het beleid bij het ontwerp screenen op de mogelijke impact die het zal hebben op armoede, op mensen in armoede of op ongelijkheid die tot armoede kan leiden. Die andere actoren zijn actoren die over **ervaringskennis** in armoede beschikken en actoren die over **wetenschappelijke** kennis beschikken.

Een armoedetoets is dus geen louter administratief document, formele oefening of checklist, maar draagt bij tot **kwaliteitsvolle en gedragen regelgeving**. De armoedetoets hoeft geen extra vertragende stap in de totstandkoming van regelgeving te zijn, maar maakt volwaardig deel uit van het beleidsproces. Bij nieuwe of wijzigende regelgeving wordt in het kader van de armoedetoets ook nagegaan of eventuele rechten die door de regelgeving vastgesteld worden, automatisch toegekend kunnen worden.

Een lijst van armoedetoetsen is als bijlage bij dit actieplan gevoegd.

4.2 IN VERHOUDING MET EUROPEES, FEDERAAL EN LOKAAL BELEID

4.2.1 Europees

Europa reikt haar lidstaten diverse beleidsinstrumenten aan om de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting centraal te verankeren in zowel het Europese als het nationale beleid. Eén van de belangrijkste recente initiatieven binnen de Europese Pijler van Sociale Rechten is de Europese Kindgarantie, waarmee lidstaten zich ertoe verbinden om alle kinderen, en in het bijzonder kinderen in kwetsbare situaties, toegang te geven tot essentiële diensten zoals gezondheidszorg, kwaliteitsvol onderwijs, kinderopvang, huisvesting en gezonde voeding. Deze garantie sluit aan bij de Vlaamse ambitie om kinderarmoede structureel aan te pakken en gelijke kansen te creëren voor elk kind, ongeacht afkomst of leefomstandigheden.

Een ander voor Vlaanderen belangrijk doelstellingenkader is de Verklaring van Lissabon (2021) binnen dezelfde Europese Pijler waarbij het engagement werd aangegaan om dakloosheid tegen 2030 uit te bannen en waarbij het Europees Platform voor de bestrijding van Dakloosheid werd opgericht. Daarnaast heeft de Europese Commissie met het oog op het realiseren van de klimaatdoelstellingen meer aandacht voor het thema van energiearmoede om iedereen mee te krijgen in de energie- en klimaattransitie.

4.2.2 Federaal

De federale overheid beschikt over belangrijke hefboomen die een grote impact hebben op het armoederisico, zoals het recht op een menswaardig inkomen via sociale uitkeringen en de toegang tot betaalbare en toegankelijke gezondheidszorg.

Bij de start van elke nieuwe legislatuur stelt de federale regering een Federaal Plan Armoedebestrijding op, waarin concrete acties en beleidsmaatregelen worden vastgelegd om deze problematiek structureel aan te pakken.

4.2.3 Lokaal bestuur

Een doeltreffende armoedebestrijding vereist een geïntegreerde aanpak op verschillende bestuursniveaus: Europees, federaal, interfederaal, Vlaams en lokaal. Overheden, middenveldorganisaties, verenigingen waar mensen in armoede het woord nemen, en hulp- en dienstverlenende instanties moeten hierin gezamenlijk optrekken. Ook het activeren van de samenleving als geheel, en het betrekken van mensen in armoede zelf als volwaardige actoren, is daarbij onmisbaar.

Lokale besturen staan het dichtst bij de mensen en zijn vaak het best geplaatst om snel en doeltreffend in te spelen op concrete noden. Lokale initiatieven vormen dan ook een onmisbare schakel in het bredere armoedebestrijdingsbeleid. Daarbij is het cruciaal dat het Vlaamse en het lokale beleid elkaar niet overlappen, maar complementair ontwikkeld worden en elkaar wederzijds versterken. In dit verband wordt ook uitdrukkelijk aandacht besteed aan de specifieke uitdagingen en kansen in stedelijke contexten, waar armoede zich vaak manifesteert in geconcentreerde en diverse vormen. Bij alle initiatieven met betrekking tot de lokale besturen worden de administratieve planlasten maximaal beperkt en het Belfortprincipe gerespecteerd. In deze fase is de impact van heel wat acties op lokale besturen nog niet duidelijk. Net om die reden is de regierol van de lokale besturen één van de leidende principes in dit plan. De concrete uitwerking zal daarom verder in nauw overleg met de minister van Binnenlands Bestuur worden bepaald. Wanneer alle actoren lokaal samenwerken, kan dit uitmonden in lokaal maatwerk met een verhoogde effectiviteit en gedragenheid van het beleid voor een tastbare impact op het terrein.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is armoedebestrijding een gedeelde verantwoordelijkheid van de gemeenschappen en de Brusselse (lokale) overheden. Voor de Vlaamse Gemeenschap wordt deze regierol opgenomen door de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC). Zij voert haar armoedebestrijdingsbeleid op basis van de hefboomen die de gemeenschapsbevoegdheden haar bieden, met bijzondere aandacht voor samenwerking, afstemming en doelgroepgericht werken in een complexe grootstedelijke context.

5 BELEIDSMATREGELEN

5.1 ACTIVERING EN ONDERSTEUNING NAAR WERK

Werk is en blijft een belangrijke hefboom in de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting. Maar niet iedereen heeft gelijke kansen op de arbeidsmarkt. In dit hoofdstuk staat de combinatie van activering en ondersteuning centraal: we zetten in op begeleiding op maat, het wegwerken van drempels en het versterken van competenties, met bijzondere aandacht voor mensen in een kwetsbare positie. We kiezen voor een inclusief arbeidsmarktbeleid waarin ook ruimte is voor werkvormen op maat, zinvolle participatie en waardering van ieders bijdrage. Zo bouwen we aan een samenleving waarin werk niet alleen een recht is, maar ook een haalbaar en duurzaam perspectief voor iedereen.

5.1.1 We zetten in op activering van inburgeraars richting arbeidsmarkt

Trekkende minister: Vlaams minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij

Uitvoerende administratie: Agentschap Binnenlands Bestuur & Agentschap Integratie en Inburgering

Omschrijving van de maatregel:

Betaald werk is een van de belangrijkste hefbomen in het bestrijden van armoede. Ondanks een algemene stijging in de werkzaamheidsgraad bij nieuwkomers van de eerste generatie in de afgelopen 10 jaar, zijn er echter nog altijd aanzienlijke hindernissen voor het bekomen van werk. Voor kortgeschoolden zet het Vlaams beleid, aldus de OESO, nog te weinig in op 'upskilling', waardoor deze groep basiscompetenties mist om aan de slag te gaan op de arbeidsmarkt. Voor de midden- en hogeschoolde nieuwkomers blijven de procedures tot diploma-erkenning en erkenning van elders verworven competenties een struikelblok. Ook de kennis van het Nederlands is vaak nog te beperkt om volwaardig te kunnen participeren aan de arbeidsmarkt en de samenleving. Een goede talenkennis is een essentiële voorwaarde voor participatie en om betere perspectieven te hebben op de arbeidsmarkt. Het is dan ook één van de vier pijlers van het inburgeringstraject. Om nieuwkomers meer kansen te bieden, trekken we binnen het inburgeringstraject het vereiste taalniveau op van A2 naar B1 mondeling. We voorzien daarbij noodzakelijke ondersteuning en flankerende maatregelen om dat niveau vlot te behalen, met bijzondere aandacht voor wie daarnaast ook voltijds werkt en voor personen voor wie het moeilijk is om dat niveau te halen.

Mensen in armoede ondersteunen in het zoeken naar werk is bij uitstek een transversale verantwoordelijkheid. De bestaande drempels wegwerken, vereist dan ook een gecoördineerde aanpak in samenwerking met onderwijs en werk. Om nog meer in te zetten op de activering van nieuwkomers, werden in de loop van 2024 verschillende proeftuinen opgestart. Deze focussen op betere begeleiding, opleiding en taal.

Deze proeftuinen lopen tot eind 2027. De agentschappen Integratie en Inburgering staan in voor de uitvoering, in samenwerking met het Huis van het Nederlands Brussel en VDAB. We zullen deze acties eerst grondig evalueren. Waar succesvol, bekijken we hoe de resultaten in structureel en regulier beleid van de verschillende betrokken beleidsdomeinen kunnen verankerd worden. Vanuit inburgering ligt daarbij de focus op de verdere uitbouw van de begeleidende, toeleidende en ondersteunende rol van de agentschappen Integratie en Inburgering en het Huis van het Nederlands Brussel.

Een geïntegreerde aanpak, samen met de andere partners, is daarbij het uitgangspunt. Een stuurgroep met vertegenwoordiging van de verschillende beleidspartners en uitvoeringspartners zorgt voor opvolging en evaluatie van de resultaten van de proeftuinen.

Timing: 2025-2029

Budget: 9.2 miljoen euro (2025)

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2029

5.1.2 We zetten in om werk lonend te maken: de jobbonus behouden tot de federale fiscale hervorming operationeel is

Trekkende minister: Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk

Uitvoerende administratie: Departement WEWIS

Omschrijving van de maatregel:

Met de jobbonus willen we:

1. Een antwoord bieden op de krapte op de arbeidsmarkt door het vergroten van het verschil tussen een uitkering en het inkomen uit werk. Zo proberen we werkloosheids- en inactiviteitsvallen tegen te gaan.
2. Werknemers met lage lonen motiveren om aan de slag te blijven.

De jobbonus is momenteel geconcipieerd als een premie voor loontrekkende werknemers en ambtenaren die in Vlaanderen wonen en de wettelijke pensioenleeftijd nog niet bereikt hebben. Voor refertejaar 2024 (uitbetaling in 2025) bedraagt de maximale jobbonus 650 EURO (met een top up van 50 EURO).

Iedereen met een loon onder een bepaald loonplafond heeft recht op een jobbonus. We focussen hier op wie werkt aan een laag loon. De loongrenzen voor refertejaar 2024 bevinden zich tussen 2100 EURO en 3099,99 EURO.

Conform het regeerakkoord behouden we de jobbonus tot de federale fiscale hervorming die werken meer moet doen lonen (in het bijzonder voor lage lonen) operationeel is. In de tussentijd zorgen we ervoor dat de jobbonus zijn doelstelling (werken maximaal doen lonen) kan bereiken, door in het bepalen van de loongrenzen rekening te houden met verschuivingen in het GGMMI (gewaarborgd gemiddeld minimum maandinkomen).

Timing: 2025-2029

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: permanent

5.1.3 We bieden duurzame kansen via collectief maatwerk

Trekkende minister: Vlaams minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij

Uitvoerende administratie: Departement WEWIS & VDAB

Omschrijving van de maatregel:

Met collectief maatwerk willen we werk en ondersteuning aanbieden op maat van personen met een arbeidsbeperking. Concreet gaat het over mensen met een arbeidshandicap, mensen met een cognitieve, medische, psychische, psychiatrische of sociale problematiek (CMPPS) of langdurig werklozen die vallen onder het statuut van Uiterst Kwetsbare.

Maatwerk richt zich niet specifiek op personen in armoede, maar personen met een arbeidsbeperking, de finale doelgroep van collectief maatwerk, worden vaker geconfronteerd met armoede. Een kwart van de personen met een handicap loopt bijvoorbeeld een risico om in armoede te belanden; dit is dubbel zo hoog als het risico bij de gehele bevolking. Het inzetten op het verhogen van de tewerkstellingskansen van personen met een arbeidsbeperking is dan ook belangrijk omdat werk een belangrijk beschermingsmechanisme is tegen armoede.

Deze legislatuur:

- voorzien we een groeipad voor collectief maatwerk, en zetten we in op de optimalisatie van collectief maatwerk met aandacht voor o.m. een snellere en vlottere indicering en toeleiding naar de openstaande vacatures in collectief maatwerk.
- wensen we de kloof in werkzaamheidsgraad tussen de algemene bevolking en personen met een arbeidsbeperking zo klein mogelijk te houden en zeker niet te laten groeien. We streven hier ook naar een duurzame instroom, tewerkstelling en mogelijke uitstroom van doelgroepwerknemers naar het regulier economisch circuit.

Timing: 2025-2029

Budget: 30 miljoen euro

Evaluatie van het effect van de maatregel: Permanent

5.1.5 We zetten in op partnerschappen 'Inclusieve Werkvloeren'

Trekkende minister: Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk

Uitvoerende administratie: Departement WEWIS

Omschrijving van de maatregel:

In 2024 zijn de Partnerschappen Inclusieve Werkvloeren gestart met als doel duurzame tewerkstelling te realiseren voor kwetsbare groepen in Vlaamse ondernemingen. Met deze oproep zetten we vooral in op de operationele doelstelling: werkbaar werk en inclusief ondernemen ingang doen vinden in ondernemingen. Om een dienstverleningsaanbod te creëren die moet zorgen dat kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt kunnen instromen in ondernemingen (**instroom**), zich betrokken en gewaardeerd voelen op de werkvloer (**inclusie**), in staat zijn vaardigheden en competenties te verwerven (**groeien**) en duurzaam aan de slag te blijven in ondernemingen en op de arbeidsmarkt (**retentie**). Het jaar 2024 diende als opstartfase, waarbij in de eerste zes maanden de betrokken organisaties de mogelijkheid kregen om zich te organiseren. Eind juni 2024 resulteerde dit in de vorming van drie partnerschappen. Deze drie partnerschappen ondersteunen in Vlaanderen duurzame veranderingstrajecten in bedrijven en dit met als doelstelling inclusieve werkvloeren te creëren. In de partnerschappen zijn telkens een aantal rollen verenigd:

- De accountrol om bedrijven warm te maken, deze rol wordt meestal opgenomen door een werkgeversorganisatie.
- De signalisatie en representatierol waar de signalen van onderuit mee opgenomen worden, deze rol wordt door de werknemersorganisaties opgenomen.
- De rol van dienstverlening die door de dienstverleners worden opgenomen. Aangezien er soms ook problemen opduiken qua armoede bij de kwetsbare doelgroep kunnen hieromtrent ook trajecten worden opgezet.

Per jaar moeten er 750 veranderingstrajecten worden uitgevoerd en dit over de drie partnerschappen heen. De partnerschappen lopen tot en met eind 2029.

De partnerschappen worden in 2025-2026 geëvalueerd naar impact op de tewerkstelling van de kwetsbare groepen en structureel aanpassen van inclusie op de werkvloeren van ondernemingen. Dan is er ook ruimte voor bijsturing voorzien.

Timing: 2025-2029

Budget: 10.417.000 euro (jaarlijks)
(40% Europese middelen (ESF), 45% Vlaamse middelen, 15% private inbreng).

Evaluatie van het effect van de maatregel: tussentijdse evaluatie in 2026

5.1.6 We versterken de werk- en zorgtrajecten

Trekkende minister: Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk & Vlaams minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij & Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Departement WEWIS & Departement Zorg & VDAB

Omschrijving van de maatregel:

De bevoegde ministers hebben zich in hun respectieve beleidsnota's geëngageerd om de werk- en zorgtrajecten te versterken. Het decreet van 8 juli 2022 over de werk- en zorgtrajecten voorziet in een aanbod om personen die om cognitieve, medische, psychische, psychiatrische of sociale problemen niet, niet meer of nog niet betaald aan de slag kunnen te ondersteunen bij hun participatie aan de maatschappij, indien mogelijk ook op de arbeidsmarkt (al dan niet in een beschermde jobomgeving).

Dit aanbod bestaat uit:

- onthaaltrajecten via het Geïntegreerd Breed Onthaal (GBO), voor wie VDAB inschat dat andere werk- en zorgtrajecten (AMA of activeringstrajecten) niet voldoende ondersteuning bieden, om onderbescherming van deze personen tegen te gaan door hun vragen, noden en rechten te verkennen en waar nodig door te verwijzen;
- activeringstrajecten van 3 tot 18 maanden (met 1 verlenging van 6 maanden mogelijk) waarbij zowel wordt ingezet op werk- als op zorgbegeleiding wanneer betaald werk nog niet mogelijk is. Het doel van een activeringstraject is om de persoon voor te bereiden op betaalde tewerkstelling, in het normaal economisch circuit of in de sociale economie.;
- arbeidsmatige activiteiten (AMA) die onbezoldigd zijn, en die bedoeld zijn om deelnemers te laten ervaren wat werk kan betekenen, om hen ofwel meer te laten deelnemen aan de samenleving (AMA Welzijn) ofwel om hen doelgericht te activeren in een traject naar een betaalde job (AMA WSE).

Timing: 2025-2029

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: jaarlijkse monitoring

5.1.7 We versterken de toegankelijkheid en bereikbaarheid van de dienstverlening

Trekkende minister: Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk

Uitvoerende administratie: Departement WEWIS & VDAB

Omschrijving van de maatregel:

Werkzoekenden die met vragen en problemen zitten i.v.m. hun zoektocht naar werk kunnen VDAB steeds bereiken via het kanaal van hun keuze. Ze kunnen chatten, mailen of telefoneren. Al dan niet op afspraak kunnen werkzoekenden ook snel terecht voor een gesprek over werk in een VDAB-locatie. Indien de bemiddelaar van VDAB tijdens het gesprek tot de conclusie komt dat een meer systematische en/of gespecialiseerde dienstverlening of opleiding nuttig of noodzakelijk is, wordt de werkzoekende toegeleid naar dit aanbod. Daarnaast hanteert VDAB een strategie om werkzoekenden snel na hun inschrijving te contacteren (en in te schatten welke begeleiding nodig is). De preventieve benadering van werkzoekenden zorgt ervoor dat alle werkzoekenden systematisch begeleid en opgevolgd worden voor ze langdurig werkzoekend zijn.

VDAB stimuleert werkzoekenden maximaal gebruik te maken van digitale hulpmiddelen bij de zoektocht naar werk. Op VDAB-locaties kunnen werkzoekenden gebruik maken van zelfbedieningspc's om zich in te schrijven als werkzoekende, vacatures te raadplegen of andere tools te gebruiken om werk te zoeken. Daarbij is altijd ondersteuning voorzien. VDAB voorziet in samenwerking met Ligo opleidingen basis-IT in functie van de zoektocht naar werk.

Timing: 2025-2029

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2027 (tussentijdse evaluatie)

5.1.8 We zetten in op lokale partnerschappen voor duurzame participatie op de arbeidsmarkt van personen met een complexe multi-problematiek

Trekkende minister: Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk

Uitvoerende administratie: Departement WEWIS & VDAB

Omschrijving van de maatregel:

In 2024 werden de lokale partnerschappen voor de duurzame participatie op de arbeidsmarkt van personen met een complexe multiproblematiek uitgerold. Via deze lokale partnerschappen' willen we bijdragen aan de doelstelling om versneld en versterkt toe te werken naar een werkzaamheidsgraad van 80%.

44 lokale partnerschappen gingen van start met het uitwerken van een concrete dienstverlening voor deze kwetsbare doelgroep met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, waaronder personen die leven in armoede. Door in te werken op diverse (levens)domeinen tracht men deze groepen richting maatschappelijke en professionele participatie te brengen.

De partnerschappen lopen tot en met eind 2029, met middenin een evaluatie en ruimte voor bijsturing. In het kwaliteitskader wordt ook gevraagd dat men aandacht geeft voor doelgroep-participatie.

VDAB neemt tot einde 2029 als kernpartner deel aan deze ‘Lokale partnerschappen voor de duurzame participatie op de arbeidsmarkt van personen met een complexe multiproblematiek’. VDAB is door middel van een VDAB-adviseur in elk lokaal partnerschap vertegenwoordigd. De VDAB-adviseur stelt mee de adviezen op over het geschikte traject voor de werkzoekende en waakt hierover als partner in elk partnerschap. VDAB brengt zijn expertise rond werk in en heeft oog voor de complementariteit met het reguliere aanbod van VDAB en partners.

Timing: 2025-2029

Budget: 34 miljoen euro (jaarlijks)

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2026 (tussentijdse evaluatie)

5.1.9 We versterken de bemiddelaars i.k.v. hun rol t.a.v. armoede

Trekkende minister: Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk

Uitvoerende administratie: Departement WEWIS & VDAB

Omschrijving van de maatregel:

VDAB wil blijven inzetten op het versterken van de VDAB-bemiddelaars in hun opdracht om armoedeproblematieken te herkennen en er rekening mee te houden bij de begeleiding en bemiddeling. VDAB voorziet opleidingen en zorgt voor een tweedelijnsondersteuning van bemiddelaars.

VDAB onderzoekt de mogelijkheid om de huidige Face-to-Face opleiding op te nemen in het generieke opleidingspakket van een grote groep van bemiddelaars. In deze Face-to-Face opleiding worden VDAB-bemiddelaars 2 dagen ondergedompeld in het thema armoede. Ze krijgen informatie over het herkennen en begrijpen van armoede, inzichten over de mechanismen van sociale uitsluiting en reflecteren over een professionele benadering van deze problematiek.

Daarnaast bekijkt VDAB de mogelijkheid om de e-module Armoede op te nemen in het generieke opleidingspakket aan een ruime groep van bemiddelaars van VDAB en partners. In de e-module komt volgende informatie aan bod: de context van armoede en hoe die impact heeft op de werkzoekenden, het herkennen en interpreteren van signalen van armoede en het bespreekbaar maken van deze signalen.

VDAB zal onderzoeken op welke manier 'cursistenvergoedingen' in de toekomst op een administratief eenvoudigere manier uitbetaald kunnen worden. VDAB zal daarbij onderzoeken of de kosten voor vervoer niet langer geprefinancierd moeten worden door de werkzoekenden die bezig zijn met een opleiding of stage.

Timing: 2025-2029

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: tussentijdse evaluatie in 2027

5.1.10 We versterken de samenwerking tussen het Agentschap Justitie en Handhaving en de maatwerkbedrijven

Trekkende minister: Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk

Uitvoerende administratie: Departement Werk en Sociale Economie & Agentschap Justitie en Handhaving

Omschrijving van de maatregel:

We versterken de samenwerking tussen het Agentschap Justitie en Handhaving, VDAB en de maatwerkbedrijven om justitiabelen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt te begeleiden naar duurzame tewerkstelling. We bekijken samen hoe een vlotte doorstroming naar werk kan worden gerealiseerd, bijvoorbeeld via kansen als doelgroepwerknemer in een maatwerkbedrijf om zo hun re-integratie te bevorderen. Er wordt hierbij telkens rekening gehouden met het individuele profiel en de mogelijkheden tot doorstroom naar de reguliere arbeidsmarkt.

Timing: 2025-2026

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2027

5.1.11 We zetten in op preventie en remediëring van armoede bij landbouwers door subsidie van de algemene werking van Boeren op een Kruispunt

Trekkende minister: Vlaams minister van Omgeving en Landbouw

Uitvoerende administratie: Agentschap Landbouw en Zeevisserij

Omschrijving van de maatregel:

Het agentschap Landbouw en Zeevisserij is enorm begaan met het welbevinden van de Vlaamse landbouwers. Het agentschap Landbouw en Zeevisserij ondersteunt daarom de algemene werking van Boeren op een Kruispunt. Deze vzw zorgt zowel voor preventie als voor het aanpakken van individuele crisissituaties op landbouwbedrijven.

Een team van adviseurs ondersteunt landbouwers 24/24 7/7, daarbij bijgestaan door een tiental psychosociale adviseurs. Daarnaast zijn er nog een aantal vrijwilligers die zorgen voor nazorg en opvolging.

Zowel door de preventie als door de concrete aanpak van crisissituaties worden landbouwers ondersteund waarbij ook de kans verkleint dat ze in armoede terechtkomen. Landbouwers die in een problematische financiële situatie zitten, worden intensief ondersteund met onder andere budgetbeheer en schuldbemiddeling.

De laatste jaren werd jaarlijks een ad hoc subsidie toegekend om de algemene werking van een vaste kern van personeelsleden van de vzw te verzekeren. In functie van de noden op het terrein kunnen nog bijkomende subsidies worden toegekend. Zo werd in het kader van de PAS-werking een extra projectsubsidie toegekend voor de periode 2022-2024 voor een tijdelijk personeelsversterking om het hoofd te kunnen bieden aan het hoger aantal hulpvragen naar aanleiding van de huidige uitdagingen waarmee de landbouwers te maken hebben. Voor de periode 2025-2030 is er door de Vlaamse Regering een principieel akkoord om deze projectsubsidie te verlengen.

Meer info over Boeren op een Kruispunt: <https://boerenopeenkruispunt.be/>

Timing: 2025-2029

Budget: 442.000 euro (jaarlijks)
3.500.000 euro (projectsubsidie voor periode 2025-2029)

Evaluatie van het effect van de maatregel: De subsidies gaan gepaard met een inhoudelijke evaluatie bij de uitbetaling van het saldo. Met de uitgevoerde evaluaties kan niet specifiek het effect op armoede gemeten worden, maar heeft zeker een impact.

5.1.12 We organiseren collectief werknemersvervoer in havengebieden

Trekkende minister: Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Havens en Sport

Uitvoerende administratie: Departement Mobiliteit en Openbare Werken

Omschrijving van de maatregel:

Algemene doelstelling van deze maatregel is het ontsluiten van moeilijk bereikbare werkplaatsen in havengebieden voor sociaaleconomisch kwetsbare groepen. Dit door financiële ondersteuning van collectief werknemersvervoer in havengebieden die vaak moeilijk bereikbaar zijn en waar vaak sociaaleconomisch kwetsbare groepen tewerk zijn gesteld.

Zeker voor bedrijven in havengebieden is vervoersarmoede veelal een probleem voor het invullen van vacatures. De tewerkstellingsplaatsen zijn vaak afgelegen en de afstanden zijn groot om die te bereiken. Het huidige aanbod openbaar vervoer is hierbij vaak ontoereikend. Zeker gezien er in havengebieden veel werknemers aan de slag zijn met shiftwerk, waarbij start- en einduren buiten de tijdstippen vallen waarop er regulier openbaar vervoer is. Het collectief werknemersvervoer in havengebieden speelt specifiek in op de vervoersnaden van werknemers in havengebieden, waarbij het aanbod is afgestemd op de werkschema's en werktijden van de bedrijven. Dit collectief werknemersvervoer is voor heel wat werknemers de enige manier om op het werk te geraken. Immers, de werknemers die in de havens aan de slag zijn, hebben vaak geen eigen wagen, kunnen niet fietsen, ...

Het collectief werknemersvervoer in havengebieden draagt ook bij aan de modal shift. Het zorgt ervoor dat werknemers in de havens kunnen werken zonder een auto te moeten gebruiken. Bovendien is het collectief werknemersvervoer het enige duurzame alternatief om er te geraken, gezien soms de geschikte infrastructuur ontbreekt om met de fiets te gaan of omdat de afstanden te ver zijn.

Deze maatregel zal o.m. geëvalueerd worden via volgende indicatoren:

- Aantal bedrijven en/of uitzendkantoren waarvoor vervoer georganiseerd wordt.
- Aantal routes en haltes.
- Gemiddeld aantal werknemersverplaatsingen per weekdag (enkele reizigersrit = 1 passagier die 1 rit heeft of terug maakt).
- Aantal verplaatsingen (enkele reizigersrit).

Timing: 2025-2029

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2029

5.2 KANSEN CREËREN VOOR KINDEREN EN JONGEREN

Ieder kind en elke jongere verdient de kans om op te groeien in een omgeving die kansen biedt, talenten ontwikkelt en bescherming biedt tegen armoede en uitsluiting. In dit hoofdstuk ligt de focus op het versterken van gelijke kansen vanaf de vroegste levensjaren, met bijzondere aandacht voor kinderen en jongeren in kwetsbare situaties. Door in te zetten op toegankelijke ondersteuning, een inclusieve leer- en leefomgeving en het betrekken van jongeren zelf bij beleid en acties, bouwen we aan een toekomst waarin we kansen creëren van bij het begin en de vicieuze cirkel van armoede en uitsluiting doorbreken. We creëren ruimte voor groei, veerkracht en perspectief voor elk kind en elke jongere.

5.2.1 We maken de eerste vakantie-ervaring voor kinderen en jongeren in armoede mogelijk

Trekkende minister: Vlaams minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd

Uitvoerende administratie: Toerisme Vlaanderen

Omschrijving van de maatregel:

Jeugdvakanties worden erkend als belangrijk en spelen een waardevolle rol in de ontwikkeling van jongeren in Vlaanderen. Binnen het huidige aanbod van jeugdvakanties zijn er twee belangrijke types: jeugdkampen en meerdaagse schooluitstappen. In beide gevallen leren jongeren een reeks vakantievaardigheden aan en voor sommigen is het een eerste vakantie-ervaring.

Meerdaagse schooluitstappen bieden leerlingen de kans om buiten de klaslokalen te leren en te groeien, zowel op persoonlijk als sociaal vlak. Deze uitstappen brengen ook uitdagingen met zich mee, zoals de kosten die niet voor alle gezinnen haalbaar zijn, het gebrek aan capaciteit in de scholen om deze uitstappen te organiseren of bezorgdheden van ouders, wat kan leiden tot uitsluiting van sommige leerlingen. Het is belangrijk om de drempels te verlagen, zodat elke leerling de kans krijgt om een eerste vakantie-ervaring op te doen. Er wordt gestreefd naar dat elk kind (in een Nederlandstalige school in Vlaanderen of Brussel) tijdens de lagere schoolcarrière minimaal één keer een meerdaagse schooluitstap kan meemaken. Om dit te bereiken zal een Masterplan meerdaagse schooluitstappen worden opgesteld en een taskforce in het leven worden geroepen om dit Masterplan te implementeren.

Om dit te realiseren, zijn er vier belangrijke stappen nodig:

- Monitoren: Onderzoek naar frequentie, deelname, prijs en meerwaarde van meerdaagse schooluitstappen.
- Bewustzijn verhogen: Scholen, leerkrachten, ouders en overheden bewust maken van het belang en de meerwaarde van deze uitstappen.
- Drempels wegnemen: Beleid voeren om financiële en andere drempels weg te nemen.
- Actief ondernemen: Netwerk van partners creëren die werken rond het belang van meerdaagse schooluitstappen.

Timing: 2025-2029

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2029

5.2.2 We zetten in op armoedesensitiviteit als reflex binnen het jeugdwerkveld en beleidsactoren

Trekkende minister: Vlaams minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd

Uitvoerende administratie: Departement Cultuur, Jeugd en Media

Omschrijving van de maatregel:

Een reflectieve en armoedesensitieve houding kunnen bijdragen tot een meer inclusieve kijk op kinderen en jongeren.

Op diverse manieren wordt armoedesensitiviteit in de jeugdwerksector en binnen het brede jeugd- en kinderrechtenbeleid gefaciliteerd en ondersteund. We gaan na waar hiaten zitten en welke instrumenten versterkt kunnen worden zodat professionals in het jeugdwerk en aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid met een inclusieve bril naar kinderen en jongeren kijken.

De administratie Jeugd zal in samenwerking met de intermediaire organisaties Jeugd hiervoor het bestaande vormingsaanbod onder de loep nemen en kijken waar we het bestaande vormingsaanbod kunnen versterken. Dit omvat Kadervorming, API-opleiding en de verdere ondersteuning van de aanspreekpunten Jeugd- en kinderrechtenbeleid.

Timing: 2026-2028

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2029

5.2.3 We ondersteunen het vrijwillig engagement van jongeren in armoede

Trekkende minister: Vlaams minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd en Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Departement Cultuur, Jeugd en Media

Omschrijving van de maatregel:

Onderzoek toont aan dat jongeren die het financieel moeilijk hebben, zich minder vaak formeel engageren dan jongeren die het makkelijk hebben (JOP-monitor 2023). Ook het opleidingsniveau van de ouders speelt een rol: jongeren met ouders die enkel over een diploma lager onderwijs beschikken, nemen minder vaak een engagement als vrijwilliger op. Jongeren met een migratieachtergrond zijn eveneens ondervertegenwoordigd in formeel vrijwilligerswerk.

Toch nemen jongeren in armoede vaker een informeel engagement op zoals helpen bij familie of bureu. Deze vorm van engagement is minder zichtbaar.

We brengen daarom in kaart wat engagement aan de samenleving kan betekenen voor deze jongeren. Daarnaast onderzoeken we de randvoorwaarden voor jongeren om een formeel engagement op te nemen. Vanuit het perspectief van jongeren zelf bekijken welke ondersteuningsmaatregelen mogelijk zijn, hoe bestaande instrumenten hierop afgestemd kunnen worden en hoe organisaties hier in de praktijk mee aan de slag kunnen gaan. Ook toeleiding en zichtbaarheid zijn hierin belangrijk. In de rand maken we onzichtbare vormen van engagement zichtbaar. Zowel formeel als informeel engagement worden hierbij erkend en goede praktijken worden in de kijker gezet en ontsloten.

Timing: 2027

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2029

5.2.4 We voeren een preventief armoedebelied in de jeugdhulp

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Agentschap Opgroeien

Omschrijving van de maatregel:

We maken een stand van zaken op rond het huidige armoedebelief in de jeugdhulp en werken op basis daarvan een plan van aanpak uit. We werken daarvoor samen met de partners in de basiszorg en zoeken op welke wijze hun expertise nog beter ingezet kan worden richting zeer kwetsbare kinderen, jongeren en gezinnen.

We voeren met de werk-, woon-, vrije tijds- en eventueel andere actoren samen beleid om de samenwerking voor kinderen in kwetsbare situaties en al zeker in de jeugdhulp, te versterken. We ondersteunen organisaties bij het lokaal inzetten op deze partnerschappen in functie van de trajecten van de kinderen en jongeren in de jeugdhulp.

Timing: 2025-2029

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2029

5.2.5 We streven naar hoogwaardige, integrale en geïntegreerde hulpverlening en ondersteuning voor jongvolwassenen tussen 16 en 25 jaar

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Agentschap Opgroeien

Omschrijving van de maatregel:

We streven naar hoogwaardige, integrale en geïntegreerde hulpverlening en ondersteuning voor jongvolwassenen tussen 16 en 25 jaar, zowel binnen Opgroeien als in samenwerking met externe partners. Daarom maken we een Intersectoraal Actieplan Jongvolwassenen op. We richten ons op volgende prioriteiten zodat de jongvolwassene met een stevige basis het volwassen leven kan starten:

- Duurzame huisvesting: Jongvolwassenen beschikken over een stabiele en veilige woonomgeving.
- Een stabiel inkomen: het verwerven van een stabiel inkomen
- Zinnige dagbesteding: Jongvolwassenen hebben toegang tot activiteiten zoals opleidingen, vrijwilligerswerk en vrijetijdsbesteding die bijdragen aan hun persoonlijke ontwikkeling.
- Het toeleiden naar opleidingen
- Een betekenisvol informeel netwerk: Het opbouwen en onderhouden van ondersteunende relaties binnen hun sociale omgeving

De acties die we hiervoor uitzetten, verzamelen we in een nieuw actieplan jongvolwassenen, sectoroverstijgend vormgegeven samen met de beleidsdomeinen welzijn, wonen, werk, jeugd, onderwijs, We rollen specifieke acties uit voor jongvolwassenen in (dreigende) dak- en thuisloosheid. Deze worden beschreven in het Vlaams Actieplan ter bestrijding van dak- en thuisloosheid.

Timing : 2026

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2027-2028

5.2.6 We stemmen het inkomensbegrip voor het inkomenstarief voor de kinderopvang af met Groeipakket

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Agentschap Opgroeien

Omschrijving van de maatregel:

We harmoniseren het inkomenstarief met het (inkomens- en gezinsbegrip van het) Groeipakket. Dit heeft een aantal duidelijke voordelen:

- De uitbetalers van het Groeipakket berekenen de ouderbijdrage IKT op basis van beschikbare, authentieke data over gezin en inkomen, stellen het attest automatisch op en communiceren dit aan de ouders.
- Opgroeien Regie subsidieert de kinderopvangvoorzieningen rechtstreeks waardoor een elektronische informatiestroom wordt voorzien tussen de uitbetalingsactoren Groeipakket en Opgroeien Regie. Ouders dienen dit niet langer zelf aan te vragen noch door te sturen.
- Het afstemmen maakt het mogelijk om volop in te zetten op automatische rechtentoekenning en ook wijzigingen van de inkomens- en gezinssituatie worden automatisch verwerkt.
- Zo gebeurt er een jaarlijkse herberekening van het toegekende inkomenstarief.

We voorzien de nodige ontwikkelingstermijnen en overgangsmaatregelen en hebben aandacht voor de betaalbaarheid voor ouders en het budgettaire traject zoals afgesproken in het Vlaams regeerakkoord.

Timing: 2028

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2026 (tussentijdse evaluatie)

5.2.7 We geven verder vorm aan het decreet omtrent de organisatie van buitenschoolse opvang en activiteiten voor kinderen

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen & Vlaams minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij

Uitvoerende administratie: Agentschap Opgroeien & Departement Cultuur, Jeugd en Media & ABB

Omschrijving van de maatregel:

Via BOA maken we opvang en vrije tijd (sport, cultuur, jeugd, ...) voor alle kinderen toegankelijk.

BOA-VISIE EN SAMENWERKING

Het decreet buitenschoolse opvang en activiteiten is meer dan het tegemoetkomen aan de opvangnood. Met BOA streven we naar een geïntegreerd aanbod van buitenschoolse activiteiten voor alle kinderen

Het decreet van 3 mei 2019 houdende de organisatie van buitenschoolse opvang en de afstemming tussen buitenschoolse activiteiten (hierna, decreet genoemd), legt de regie voor de organisatie en afstemming van opvang en activiteiten bij het lokaal bestuur.

Het samenwerkingsverband is een belangrijk instrument met veel potentieel. Het is een belangrijk instrument om de kansenmachine die BOA kan zijn voor zowel kinderen (taalkansen, ontwikkelingskansen, komen tot spelen en sporten, ...) als ouders (opleidings- en jobkansen) te realiseren. De stem en blik van ouders en kinderen binnen het samenwerkingsverband is van belang.

Bij de implementatie van het BOA-decreet vragen we om oog te hebben voor inclusie zodat ook kwetsbare kinderen waaronder kinderen in armoede volop van dit aanbod kunnen genieten zonder drempels.

BOA-SUBSIDIE VANAF 01/09/2026

Op 1 september 2026 start het nieuw financieringssysteem voor elk lokaal bestuur. De BOA-subsidie bestaat uit drie onderdelen. Naast een basisbedrag per kind en een eventueel compensatiebedrag voor de verliezende lokale besturen, wordt er een bedrag voorzien voor de indicatoren toegankelijkheid. Dit bedrag wordt toegekend op basis van het aantal kwetsbare gezinnen (kinderen uit gezinnen die een sociale toeslag krijgen en onder de laagste inkomensgrens zitten) en op basis van het aantal kinderen met een specifieke zorgbehoefte (kinderen uit gezinnen die een zorgtoeslag krijgen). De berekening gebeurt met populatiegegevens. Bij het invoeren van deze subsidie wordt overdreven planlast voor lokale besturen vermeden.

Lokale besturen kunnen hiermee het aanbod versterken met aandacht voor kwetsbare kinderen en kinderen met een ondersteuningsbehoefte. Met BOA zetten we rechtstreeks en onrechtstreeks in op, een betere arbeidsparticipatie van ouders, het versterken van de taalkansen Nederlands van de deelnemende kinderen, vaardigheden van kinderen, het wegwerken van drempels, ...

KWALITEIT VAN HET AANBOD

Er wordt ingezet op maximale kwaliteit van het gehele BOA-aanbod. De lokale besturen staan als regisseur in voor de erkenning en handhaving van het lokaal opvangaanbod, binnen een Vlaams kwaliteitskader. Het lokaal bestuur erkent opvangaanbod via een eigen erkenningskader. Dit kader wordt opgemaakt in afstemming met het lokaal samenwerkingsverband BOA. Het lokaal erkenningskader doet minstens uitspraak over de verwachtingen in 6 kerngebieden en houdt daarbij rekening met de Vlaams opgelegde minimumvoorwaarden. Toegankelijkheid wordt als kerngebied gedefinieerd, met hierbij minstens bijzondere aandacht voor kleuters, kwetsbare gezinnen en kinderen met een specifieke zorgbehoefte.

Timing: 2026

Budget: binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2029

5.2.8 We implementeren het perinataal programma Zorg en ondersteuning voor zwangere vrouwen, hun kinderen en hun gezin tijdens de eerste 1000 dagen van het interfederaal plan geïntegreerde zorg, met inbegrip van Born in Belgium Professionals.

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Agentschap Opgroeien & Departement Zorg

Omschrijving van de maatregel:

Het doel van dit perinataal programma is de effectieve toegang tot zorg en ondersteuning te verzekeren voor kwetsbare zwangere vrouwen tijdens de eerste 1000 dagen en dit tot het kind 3 jaar wordt. Deze zorg is geïntegreerd, continu en afgestemd op de noden van de zwangere vrouw, hun kinderen en hun gezin en dit volgens het principe van proportioneel universalisme. Dit vraagt een sterke interactie en samenwerking tussen de betrokken zorg- en welzijnsprofessionals en het gezin.

De bouwstenen van het programma zijn de volgende:

- Toeleden naar screening met inbegrip van outreachend werken
- Screening van psychosociale kwetsbaarheden via het Born in Belgium Professionals (BiB- platform)
- Persoonlijke prenatale adviesgesprekken (PPA)
- Zorg- en welzijnscoördinatie
- Perinataal overleg

Als ondersteunend instrument wordt de digitale Born in Belgium (BiB)-tool gebruikt. Dit maakt het mogelijk om:

- Gestructureerd mogelijke kwetsbaarheden te bespreken met de zwangere en haar partner
- Gepersonaliseerde zorg op maat aan te bieden
- Informatie over het zorg- en ondersteuningsplan te delen en op te volgen tussen de zorg- en welzijnsactoren van het zorgteam

In Vlaanderen kadert de uitwerking van dit programma binnen de principes van doelgerichte zorg en ondersteuning van de regelgeving op de eerste lijn. Er zal verder werk gemaakt worden van een beleid rond zorgcoördinatie, casemanagement, trajectondersteuning en/of gezinscoaching. Ook de rol van de Huizen van het Kind en de link naar jeugdhulp worden verder uitgewerkt.

De implementatie van het perinatale programma startte in 2025 via de aanwerving van zowel Vlaamse als federale implementatiecoaches.

Timing: 2026

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: Het programma wordt gradueel uitgerold. De monitoring en evaluatie van het programma wordt voorbereid via een interfederale werkgroep.

5.2.9 We zetten in op de praktijk ‘Geïntegreerd groepsaanbod gezinsondersteuning met bruggen naar kinderopvang, werk, opleiding en inburgering’ voor maatschappelijk kwetsbare moeders met jonge kinderen.

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Agentschap Opgroeien

Omschrijving van de maatregel:

Een groep moeders met jonge kinderen ervaart drempels voor deelname aan structureel aanbod zoals kinderopvang, Nederlandse les, integratietraject, opleiding, trajecten naar werk, ... Daarnaast kunnen ze vaak minder beroep doen op een sociaal netwerk. Hun kinderen nemen minder deel aan kinderopvang of ander aanbod dat hun vroege ontwikkeling stimuleert en leefomgeving verrijkt. In de loop van de jaren is heel wat expertise ontwikkeld door in te zetten op projecten, tijdelijke subsidies, ondersteuningstrajecten en onderzoek. De AMIF-proeftuinen 'Inburgering op maat voor laaggeletterde moeders met jonge kinderen' hebben hiervoor de eerste stenen gelegd. De positieve impact van deze werkingen is intussen duidelijk en veel beleidsmakers, lokaal en bovenlokaal, zijn overtuigd van de noodzaak en wenselijkheid ervan.

Tewerkstelling is de snelste weg naar emancipatie en sociale mobiliteit. Sommige groepen (nieuwkomers, niet-beroepsactieven, kansarmoede, verslaving, enz...) hebben te maken met uitdagingen en noden op verschillende levensdomeinen (huisvesting, taal, opleiding, integratie, ...). Voor deze groepen is sociale inclusie en integratie de eerste focus, met opleiding en tewerkstelling als secundair doel. Dit vereist een aanklappende en geïntegreerde aanpak op maat. Zichtbare en minder zichtbare drempels dienen domeinoverschrijdend aangepakt te worden vooraleer stappen naar opleiding, tewerkstellings- en inburgeringstrajecten kunnen gezet worden. Deze aanpak vereist sterke lokale samenwerkingsverbanden en de ondersteuning van lokale besturen in hun regierol van dit participatie- en netwerktraject en het ontsluiten van het lokale en bovenlokale aanbod.

Opgroeien gaat verder in overleg met relevante partners zoals Werk (DWEWIS – Departement Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie), Integratie & Inburgering (agentschap Binnenlands Bestuur), VDAB en Ligo om structurele verankering te realiseren. Dit gaat enerzijds over financiering, anderzijds over samenwerking op bovenlokaal en lokaal niveau.

Daarnaast sensibiliseren en ondersteunen we beleid en praktijk over de mogelijkheden, randvoorwaarden en kwaliteitsvereisten. Bij bredere implementatie kunnen de bestaande sterke praktijken hierin een belangrijke rol opnemen door hun expertise en ervaringen te delen.

Timing: 2025-2029

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2027 (tussentijdse evaluatie)

5.2.10 We maken werk van de doorontwikkeling 'Huizen van het Kind' en 'OverKop' en hun rol op vlak van armoedebestrijding.

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Agentschap Opgroeien

Omschrijving van de maatregel:

DOORONTWIKKELING HUIZEN VAN HET KIND

We ondersteunen de lokale besturen in het versterken van de uitbouw van de Huizen van het Kind als sterke basisvoorzieningen en fysieke ankerplekken voor (aanstaande) ouders en kinderen die een aantal functies bundelen met als doel het voor de gezinnen met kinderen eenvoudiger, duidelijker, gestroomlijnder en efficiënter te maken. Voor de toekomstgerichte uitbouw baseren we ons op de pilootprojecten die inzetten op de versterking van de Huizen van het Kind en de organisatie van de lokale gezinsondersteuning. Onder meer op basis van deze pilootprojecten, andere best practices en de opgebouwde ervaring sturen we de werking van de Huizen van het Kind bij met bijzondere focus op de verdere integratie van het aanbod PGO (miv de consultatiebureaus) in de Huizen van het Kind. We voorzien hiervoor de noodzakelijke middelen en een nieuw regelgevend kader. Dit regelgevend kader faciliteert eveneens de werking van Overkop alsook het gezinsloket in de Huizen van het Kind.

Huizen van het Kind zijn een belangrijke ankerplek om linken te leggen met andere beleidsdomeinen. De dienstverlening en ondersteuning die binnen Huizen van het Kind vormgegeven wordt is vaak een combinatie van:

- Laagdrempelige activiteiten zoals spel en ontmoeting, groepswerk of -activiteiten, ruilwinkel, ... waarin al dan niet gefocust werd op een bepaalde thematiek of aanpak zoals bvb oefenkansen Nederlands;
- Generalistische ondersteuning, meestal met inbegrip van rechtenverkenning en -uptake, die trajectmatig vorm krijgt (zoals gezinscoaches, brugfiguren, etc...);
- En toeleiding (o.m. op basis van de rechtenverkenning) naar andere ondersteuning zoals kinderopvang, onderwijs, werk, oefenkansen Nederlands etc... (en uiteraard ook omgekeerd)

De aanbodsvormen PGO zoals inloopteams, Koala's, Homestart, Spel & ontmoeting, Kind en Taal hebben expertise en sterke praktijken opgebouwd in het werken en ondersteunen van kwetsbare groepen. Bij de verdere doorontwikkeling van de Huizen van het Kind bewaken we dat deze geborgd worden.

DOORONTWIKKELING OVERKOP

Een OverKop is er voor elke jongere van 12 tot 25 jaar in het bijzonder voor zij die wat extra nodig hebben: maatschappelijk en/of psychisch kwetsbare jongeren. Een OverKop-huis is een fijne plek waar jongeren elkaar kunnen ontmoeten, maar waar ze ook terecht kunnen als ze willen babbelen over kleine of grote zorgen. Samen met jongeren gaan OverKop-medewerkers op zoek naar wat hen kan helpen. Zo willen we meer dan ooit aandacht hebben voor het mentale welzijn van kinderen en jongeren. Er zijn momenteel 70 OverKop-huizen in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in nog een aantal eerstelijnszone is er geen OverKop-huis.

OverKop is er voor elke jongere van 12 tot 25 jaar en in het bijzonder voor zij die wat extra nodig hebben: maatschappelijk en/of psychisch kwetsbare jongeren.

We breiden de OverKop-huizen verder uit en we streven ernaar om minstens 1 OverKop-huis in elke eerstelijnszone te realiseren, dat zich laagdrempelig opstelt om jongeren met een hulpvraag te lokaliseren en ondersteunen

Timing: 2025-2029

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: In het kader van de nieuwe regelgeving betreffende preventieve gezinsondersteuning zal er in de loop van 2026 een evaluatie worden gedaan met het oog op integrering van de conclusies in de nieuwe regelgeving.

5.2.11 We garanderen in co-creatie met onderwijspartners het leerrecht voor alle kinderen en jongeren.

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Agentschap Opgroeien

Omschrijving van de maatregel:

- We evalueren het TOAH-aanbod voor de organisaties Veilig Verblijf en VDC en onderzoeken met de onderwijspartners hoe we dit kunnen verbreden naar GES+. We blijven inzetten op een goed onderwijsbeleid in elke jeugdhulporganisatie, waarin breuken in schoolse trajecten maximaal vermeden worden. We voorzien alternatieve leerplekken voor wanneer onderwijs in de school (tijdelijk) geen optie is, zoals binnen inclusieve kinderopvang en jeugdhulporganisaties
- De provinciale coördinatoren van de lerende netwerken Jeugdhulp-Onderwijs zijn een belangrijke spil in de verschillende regionale en thematische netwerken rond garanderen van leerrecht aan kinderen en jongeren in kwetsbare situaties. We bevestigen hun sleutelrol in de verbinding tussen beleid en praktijk en zorgen voor een structurele verankering.
- We maken daarbij een evaluatie van de inzet van de middelen van het crisis- en investeringsplan en bouwen daarop verder.
- We zetten in op een sterk bijschakelmodel met de betrokken onderwijs- en welzijnspartners voor alle kinderen en jongeren in kwetsbare situaties in de scholen. We werken daarvoor onder andere een duurzaam onderwijs flankerend welzijnsaanbod uit voor het kleuter- en basisonderwijs op basis van de bestaande lokale initiatieven. Het bijschakelmodel realiseert zo continuïteit in zorg en ondersteuning via een geïntegreerd antwoord op een zorg-of ondersteuningsvraag. De reeds aanwezige zorg- of ondersteuning wordt versterkt met bijvoorbeeld expertise, ondersteuning of de inzet van extra capaciteit.

Timing: 2025-2029

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2029

5.2.12 We zetten in op meer betaalbare opvangplaatsen in de kinderopvang

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Agentschap Opgroeien

Omschrijving van de maatregel:

Door middel van een meerjarenprogrammatie wordt het aantal opvangplaatsen verhoogd, door de creatie van 6000 bijkomende inkomensgerelateerde opvangplaatsen, naast 4000 opvangplaatsen met vrije ouderbijdrage. Daarnaast kunnen 2400 opvangplaatsen met vrije ouderbijdrage overschakelen naar inkomensgerelateerde ouderbijdrage.

Het budget voor subsidie inkomenstarief dat vrijkomt door faillissement, stopzetting, wijziging van een vergunning of subsidie wordt opnieuw ingezet om weggevalen opvangplaatsen in dezelfde buurt opnieuw duurzaam te creëren en om ouders te ondersteunen die hun opvangplek hebben verloren.

Timing: 2025-2029

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2027 (tussentijdse evaluatie) en 2029

5.2.13 We zetten in op competentieversterking rond armoedebestrijding van alle medewerkers van Opgroeien en ondersteunen en sensibiliseren professionals

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Agentschap Opgroeien

Omschrijving van de maatregel:

We zetten in op competentieversterking inzake armoedebestrijding van medewerkers, partners en voorzieningen.

Eenzijds gaat dit over het brengen van de visie en het kader naar alle medewerkers van Opgroeien met als doel ze te kennen, te onderschrijven en te vertalen naar de eigen opdracht. Anderzijds gaat het over het generiek of op maat aanbieden van de nodige kennis over (de betekenis, dynamieken en impact van) armoede en sociale uitsluiting m.b.t. kwaliteitsvol leven en maatschappelijke participatie en het ondersteunen in (de ontwikkeling van) vaardigheden en attitudes om kwaliteitsvol te werken voor en met kinderen, jongeren en gezinnen in armoede (open en participatieve basishouding, divers sensitief werken, interprofessioneel samenwerken,...).

We focussen hierbij op onderzoek en data, leefwereldperspectief, ervaringsdeskundigheid en –kennis, de ‘Schaarste’-theorie, kennis over sociale grondrechten, hoe rechten verkennen en mee realiseren.

Hiervoor beroepen we op en versterken we de ervaringsdeskundigheid in Opgroeien en werken we samen met expertisecentra en vormingsorganisaties zoals het Netwerk tegen Armoede, DeLink en Bind-Kracht in Armoede.

We ondersteunen onze sectoren en voorzieningen in de preventieve gezins- en jongerenondersteuning, kinderopvang en jeugdhulp. Daarnaast faciliteren we lokale netwerkvorming.

Timing: 2029

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2027 (tussentijdse evaluatie)

5.2.14 We zetten verder in op impactgericht werken en datagedreven beleid

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Agentschap Opgroeien

Omschrijving van de maatregel:

We weten dat een deel van de populatie kinderen, jongeren en gezinnen minder of geen toegang heeft tot rechten. Er dient daarom ingezet te worden op proportionele maatregelen. Om maximaal zicht te hebben op wie uit de boot valt en om ons beleid maximaal af te stemmen op reële noden en tendensen, zetten we in op impactgericht en onderbouwd beleid. We doen dit proactief, bijvoorbeeld met een armoedetoets in beleidsvoorbereidende processen.

Maar tegelijk zetten we hierop in het kader van evaluatie en bijsturing van beleid en voor de kwaliteit van de dagelijkse dienstverlening. Dit vertrekt vanuit de ambitie om maximaal aan te sluiten bij de effectieve noden van kinderen, jongeren en gezinnen in armoede.

DATA ONTSLUITEN EN ANALYSEREN

Jaarlijks publiceren we het themadossier ‘gezinsinkomen en (kans)armoede’ waar zowel eigen data als data van partners wordt samengebracht en geanalyseerd. Vervolgens benutten we de nieuwe data van STATBEL om op lokaal niveau nog meer cijfers over armoede bij kinderen en jongeren te ontsluiten en ook longitudinaal in kaart te brengen. Daarnaast gebruiken we datakoppelingsprojecten om telkens aan te geven wat het aandeel kinderen met sociale toeslag is en om combinaties van ondersteuning uit diverse bronnen/entiteiten in kaart te brengen. We verkennen ook hoe de kansarmoede-indicatoren benut kunnen worden bij het uittekenen van de regionale zorgstrategie voor programmatie hulpverlening.

ONDERZOEK

Om het armoedebeleid van Opgroeien te ontwikkelen, te evalueren en bij te sturen, zetten we sterk in op onderzoek. We blijven inzetten op onderzoek dat huidige en toekomstige beleidslijnen in kaart brengt met impact op maatschappelijk kwetsbare groepen. We doen dit in samenwerking met partners, zoals het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Enerzijds dragen we bij tot het ontsluiten van lopend onderzoek. Anderzijds initiëren we nieuw onderzoek indien we hiaten vaststellen.

Timing: 2025-2029

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2027(tussentijdse evaluatie)

5.2.15 We subsidiëren de projecten brede ondersteuning voor gezinnen in armoede

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Agentschap Opgroeien

Omschrijving van de maatregel:

De impact van armoede op jonge kinderen is groot. Onderzoek toont aan dat het belangrijk is om structureel vroeg en nabij gezinnen in te zetten op het bestrijden van kinderarmoede. Daarom ontvangen vijf projecten sinds 2023 een subsidie voor drie jaar in het kader van een projectoproep rond brede ondersteuning van gezinnen in armoede. De projecten focussen op preventie, het versterken van de participatie van gezinnen in armoede met jonge kinderen aan de samenleving, het werken aan een toegankelijke dienstverlening en het lokaal samenbrengen van tal van partners om een integrale aanpak te realiseren.

- Go-rechten - Gezinsondersteuning als toegangspoort tot grondrechten (Huis van het Kind Heist-op-den-Berg)
- Wieg naar welzijn - Brugse organisaties tegen kinderarmoede (Huis van het Kind Brugge)
- Ronse ontwikkelt kansen voor kinderen in de buurten (Huis van het Kind Ronse)
- KUBUS (Huis van het Kind Hamme)
- Sterke start (Huis van het Kind Kordia)

Opdracht van deze projecten:

- Gezinnen worden ondersteund bij de realisatie van sociale grondrechten op een manier die tot zelfredzaamheid leidt.
- Via wijkgerichte netwerken brengt men een brede mix van functies samen met aandacht voor de verbinding tussen materiële en immateriële noden van gezinnen.
- De gezinnen zijn een volwaardige partner in de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van het project.

Timing: 2023-2026

Budget: 210.000 euro (jaarlijks)

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2026

5.2.16 We faseren de sociale toeslag uit om inkomensvallen weg te werken

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Agentschap Opgroeien

Omschrijving van de maatregel:

We hervormen de sociale toeslag, zodat de drempels richting werk en loon- en promotie vallen worden weggewerkt. De inkomensgrenzen van de sociale toeslagen worden geleidelijker uitgefaseerd.

Timing: 2028

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2030

5.2.17 We ondersteunen gezonde voeding op school

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Departement Zorg

Omschrijving van de maatregel:

Het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 benadrukt het belang van gezonde voeding op school als een instrument om de gezondheid van jongeren te ondersteunen en gelijke kansen te bieden voor alle leerlingen, met bijzondere aandacht voor kwetsbare kinderen (Vlaams Regeerakkoord 2024-2029, p. 135). Met de subsidielijn 'gezonde voeding op school' willen we een extra stimulans bieden aan scholen aanvullend op de bestaande initiatieven. Het doel is om de lokale beleidsprojecten te versterken en nieuwe initiatieven te stimuleren, zodat lokale besturen worden aangemoedigd om gezonde voeding een vaste plaats te geven in hun aanbod op school zonder de scholen hiervoor een verplicht kader op te leggen. In het Vlaams Gewest richten we ons tot de gemeentelijke en stedelijke overheden. In het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad tot de Vlaamse Gemeenschapscommissie, al dan niet samen met de betrokken lokale besturen

In 2025 wordt er 23 miljoen euro projectmatig ingezet om lokale initiatieven te ondersteunen en de implementatie van gezonde voeding op scholen te stimuleren. Deze middelen worden aangewend voor de opstart en versterking van projecten op lokaal niveau, waarbij scholen en lokale besturen de kans krijgen om gezonde voedingsinitiatieven te ontwikkelen en te implementeren in hun schoolomgeving. Het doel is om scholen te helpen bij het creëren van een gezonde eetomgeving die niet alleen de gezondheid van kinderen ten goede komt, maar ook hun sociale ontwikkeling en leerprestaties ondersteunt.

De inzet van deze middelen zal gebaseerd zijn op wetenschappelijk onderzoek en best practices, zodat de maatregelen evidence-based zijn en maximaal impact hebben.

Op deze beleidsmaatregel wordt een armoedetoets gedaan.

Timing: 2026-2029

Budget: 2025: 23 miljoen euro

Evaluatie van het effect van de maatregel: vervolgens periodiek

5.2.18 We investeren in betaalbaar technisch, kunst- en beroepssecundair onderwijs

Trekkende minister: Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk

Uitvoerende administratie: Departement Onderwijs

Omschrijving van de maatregel:

We versterken de betaalbaarheid van het technisch, kunst- en beroepssecundair onderwijs door bijkomende werkmiddelen te voorzien, met prioriteit voor studierichtingen met de hoogste kosten voor leerlingen. Deze middelen worden doelgericht ingezet om de schoolfactuur te verlagen. Zo zorgen we voor een betere aansluiting op arbeidsmarkt en vervolgopleidingen en verminderen we financiële drempels voor gezinnen.

Timing: 2029

Budget: binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: nog te bepalen

5.2.19 We versterken de taalvaardigheid en cultuurparticipatie bij jonge kinderen

Trekkende minister: Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk

Uitvoerende administratie: Departement Onderwijs

Omschrijving van de maatregel:

In lijn met het actieplan "Ieder kind taalheld" worden diverse gerichte acties opgezet om de taalontwikkeling en cultuurparticipatie van jonge kinderen te bevorderen:

Actie 1: we zetten in op een verbeterde en tijdige opsporing van taalachterstand

Vanaf de eerste instap in het kleuteronderwijs (2,5 jaar) wordt de taalontwikkeling van kleuters gescreend. Leerkrachten brengen zelf in kaart wat de kleuters nodig hebben op het vlak van taal. Op basis van de resultaten kunnen kinderen extra taalremediëring volgen zodat alle kleuters taalhelden worden. Verder gaan we de KOALA-screening actualiseren en vernieuwen, waarbij we een beroep doen op wetenschappelijke expertise.

Actie 2: voorinstructie van de peuterklas tot en met het eerste leerjaar

We willen taalachterstanden bij jonge kinderen voorkomen of snel verhelpen door gerichte remediëring in de taalverwerving. Recent wetenschappelijk onderzoek toont aan dat één-op-één remediëring of remediëring in kleine groepen ("pre-teaching") bij jonge kinderen zeer effectief kan zijn om taalachterstand op een relatief korte termijn weg te werken. Daarom voeren we voorinstructie in vanaf de kleuterklas tot het eerste leerjaar. Het eerste leerjaar wordt als cesuurmoment genomen omdat leerlingen bij het leren lezen nog een grote inhaalbeweging in klassikaal verband kunnen maken. Op grond van een eenvoudige taalscreening van de leerlingen van het kleuteronderwijs, worden jonge kinderen die het nodig hebben tijdens de lessen individueel of in kleine groepen geremedieerd. De remediëring focust op de Nederlandse taalkennis nodig voor de verwerving van de leerstof tijdens de lessen.

Actie 3: taalheldklassen vanaf het tweede leerjaar voor alle leerlingen die het nodig hebben
Vanaf het schooljaar 2026-2027 hervormen we de ondersteuning van kinderen van wie de klassenraad meent dat zij onvoldoende het Nederlands beheersen om het reguliere basisonderwijs mee te kunnen volgen. Scholen organiseren taalheldklassen voor elke anderstalige leerling die nieuw instroomt in ons Vlaams onderwijs vanaf het tweede leerjaar, ongeacht de verblijfsstatus. Ook leerlingen van wie de klassenraad meent dat hij onvoldoende basiskennis Nederlands heeft om aan het reguliere programma deel te nemen, komen in aanmerking.

Actie 4: remediëring voor leerlingen buiten de taalheldklassen
Er wordt drie uur remediëring per week voorzien voor leerlingen tussen het tweede en zesde leerjaar van het basisonderwijs die niet in aanmerking komen voor deelname aan een taalheldklas, maar wel nood hebben aan bijkomende remediëring van hun taalachterstand.

Actie 6: we organiseren instapklassen voor peuters en hun ouders
Kinderen van ouders die weinig Nederlands spreken, krijgen minder kennisrijk Nederlands mee. Wanneer hun peuters dan de stap naar het kleuteronderwijs zetten, is het vaak de allereerste keer dat ze Standaardnederlands horen. Hierdoor kennen de peuters het Nederlands niet voldoende om actief te kunnen deelnemen aan de lessen. Omdat ook voor taal geldt dat vroeg begonnen half gewonnen is, organiseren we instapklassen voor een laagdrempelige verdieping van het Nederlands en kennismaking met het schoolse leven voor kinderen die instromen in het kleuteronderwijs. In deze instapklassen wordt ook ingezet op het belang van zindelijkheid bij de start van de schoolloopbaan. Deze instapklassen vinden plaats in de vakantieperiode voor het instapmoment van de betrokken peuter. Hierbij worden de ouders tips gegeven over hoe ze hun peuters zindelijk kunnen maken voor ze naar de kleuterklas gaan. Ook hier wordt de link gemaakt met de kennisrijke minimumdoelen, zodat het taalleerproces van ouders en kinderen elkaar versterkt en ouders ook meteen sterker betrokken kunnen zijn bij het leertraject van hun kinderen. Welzijnsactoren en lokale besturen kunnen ouders uitnodigen om deel te nemen aan deze instapklassen.

Actie 7: versterking van de zomerscholen voor alle onderwijsniveaus
Zomerscholen hebben als doel het versterken van algemene competenties en het wegwerken van leerachterstand. Het referentiekader voor het schoolse element van de zomerscholen wordt voor het basisonderwijs de nieuwe minimumdoelen. Daarbij zijn zomerscholen het uitgelezen instrument om leerlingen met een taalachterstand en met het oog op de overgang naar het volgende leerjaar te remediëren. De lokale besturen en scholen worden aangemoedigd een stimulerend beleid te blijven voeren om leerlingen die het nodig hebben deel te laten nemen aan de zomerscholen. De Vlaamse overheid breidt het aanbod van zomerscholen verder uit en voorziet structurele financiering om ervoor te zorgen dat elke leerling die nood heeft aan bijkomende taalverwerving een plaats kan vinden. We zetten expliciet in op een gebiedsdekkend en meer toegankelijk aanbod zodat de zomerscholen niet beperkt blijven tot één op de drie gemeenten. We werken inhoudelijke kwaliteitscriteria uit voor zomerscholen, met specifieke aandacht voor de vakinhoud van de minimumdoelen, een effectieve vakdidactiek, groepsgrootte en inzet van gekwalificeerd personeel. We zetten bovendien in op een opleiding voor animatoren in het jeugdwerk zodat zij bekend geraken met taalstimulerende activiteiten. We investeren ook in leermaterialen die deze zomerscholen kunnen gebruiken.

Actie 10: Versterken van gemeenschapsbetrokkenheid. We creëren een geïntegreerd kader voor de versterking van het Nederlands, waarbij taalverwerving en taalbeheersing als gemeenschapsopdracht worden beschouwd. Ouders, vrijwilligers, professionals uit onderwijs, cultuur en lokale organisaties dragen samen bij aan de onderwijskansen van elk kind. Concreet stimuleren we initiatieven die een taalrijke omgeving buiten de schoolmuren bevorderen, zoals: huiswerkbegeleiding, taalbuddies, residenties van auteurs, boekstart, professionalisering van kindbegeleiders bij deskundigheidsopbouw tot effectieve taal- en leesbevorderaars, taalimpulsen aan kinderen in spel- en ontmoetingsplaatsen van de Huizen van het Kind.

Timing: 2029

Budget: Binnen de bestaande kredieten.

Evaluatie van het effect van de maatregel: permanente evaluatie

5.2.20 We zetten in op digitale inclusie in het onderwijs

Trekkende minister: Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk

Uitvoerende administratie: Departement Onderwijs

Omschrijving van de maatregel:

Met het Digiplan investeren we in een maximale en gelijke toegang tot digitale leermiddelen voor alle leerlingen. Concreet zetten we in op drie sporen:

1/ Toegang tot digitale leermiddelen: elke leerling krijgt de toegang tot nodige hardware en software om vlot te kunnen leren en werken.

2/ Uitleendienst na schooltijd: indien de school het gebruik van digitale leermiddelen buiten de schooluren eist, dan voorziet ze in uitleenmogelijkheden zodat leerlingen zonder eigen toestel hun schoolwerk digitaal kunnen maken.

3/ Sociale correcties bij aankoop: bij de aanschaf van laptops en ander ICT-materiaal wordt rekening gehouden met de financiële draagkracht van gezinnen, zodat de kost nooit een drempel vormt.

Door deze maatregelen verkleinen we de digitale kloof, verbeteren we de onderwijskansen van kwetsbare leerlingen en zorgen we ervoor dat elke jongere kan deelnemen aan een toekomstgericht, digitaal onderwijssysteem.

Timing: 2029

Budget: Binnen de bestaande budgetten

Evaluatie van het effect van de maatregel: nog te bepalen

5.2.21 We ontwikkelen een stappenplan naar een inclusief onderwijssysteem

Trekkende minister: Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk

Uitvoerende administratie: Departement Onderwijs

Omschrijving van de maatregel:

De Vlaamse Regering zet een traject uit om tegen 2040 te evolueren naar een meer inclusief onderwijssysteem, met bijzondere aandacht voor leerlingen uit kansarme gezinnen en leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. De visienota werd recent goedgekeurd door de Vlaamse Regering, waarna er vervolgens wordt gewerkt naar een consultatienota. Doelstellingen op korte termijn:

- 1/ Opstellen van een visie, strategie en tijdspad richting een inclusief onderwijslandschap.
- 2/ Opstart van pioniersscholen waarin gewoon en buitengewoon onderwijs en leersteuncentra samenwerken om expertise te bundelen en leerlingen beter te ondersteunen.
- 3/Aanstelling van een commissie die de criteria voor attestering en toeleiding naar de types buitengewoon onderwijs zal herbekijken.

Timing: 2029

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: nog te bepalen

5.3 BETAALBAAR EN DUURZAAM WONEN VOOR IEDEREEN

Wonen is een basisrecht, maar voor steeds meer mensen wordt het vinden van een betaalbare en kwaliteitsvolle woning een grote uitdaging. De wooncrisis treft vooral kwetsbare groepen, die vaak geconfronteerd worden met hoge huurprijzen, lange wachtlijsten en onzekere woonsituaties. In dit hoofdstuk zetten we daarom sterk in op betaalbaar en duurzaam wonen voor iedereen. We willen de woonnood structureel aanpakken met een ambitieus en realistisch beleid dat wonen terug betaalbaar maakt, zowel op de private als op de sociale huurmarkt.

Een belangrijk speerpunt hierbij is het nieuwe sociaal objectief, dat het kader biedt voor de verdere uitbouw van het sociaal woonaanbod in Vlaanderen. Door duidelijke, bindende doelstellingen vast te leggen voor elke gemeente, streven we naar een evenwichtige spreiding van sociale woningen en het wegwerken van historische tekorten. Tegelijk koppelen we deze uitbreiding aan duurzaamheid: energiezuinige woningen verlagen de woonlasten en verhogen het wooncomfort. Zo maken we van wonen opnieuw een recht, geen voorrecht.

5.3.1 We optimaliseren de energiescan

Trekkende minister: Vlaams minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd

Uitvoerende administratie: Vlaams Energie- en Klimaatagentschap

Omschrijving van de maatregel:

Tijdens een energiescan krijgen personen tips over hoe ze energie kunnen besparen en worden kleine energiebesparende materialen geplaatst, zoals radiatorfolie of LED-lampen. Vanaf 2025 wordt de scan niet meer toegekend op basis van het federale sociaal tarief voor elektriciteit, aardgas en warmte, maar op basis van een inkomensgrens. De hoofddoelstelling van de energiescan is om energiebesparing te realiseren bij Vlaamse huishoudens met een laag inkomen door:

- het realiseren van gedragsverandering door op maat aan de slag te gaan, wat ervoor zorgt dat nieuwe gewoonten verankerd worden en een langdurige impact verzekert;
- het uitvoeren van energiebesparende maatregelen en/of plaatsen van materialen, die geen renovatiewerken zijn;
- het bieden van een laagdrempelige en gratis toegangspoort tot meer ingrijpende renovatiewerken.

Door hierop in te zetten kan de energiescan eveneens zorgen voor een reductie van de CO₂-uitstoot en draagt deze maatregel bij aan de Europese en Vlaamse doelstellingen.

Daarnaast ondersteunt de energiescan afnemers binnen het complexe energielandschap door deze in toegankelijke taal te informeren en zaken aan te leren. De energiescan gaat energiearmoede tegen door te bekijken of de afnemer kan overschakelen naar een goedkoper energiecontract, of deze alle sociale rechten binnen het sociaal energiebeleid heeft uitgeput, en de afnemer indien nodig door te verwijzen naar hulpverleningsorganisaties. Tot slot kan de energiescan het wooncomfort verhogen door tips te geven zoals het correct ventileren van de woning, en door ernstige gebreken met betrekking tot de minimale woningkwaliteitsnormen te signaleren.

Met het oog op het maximaal bereiken van deze doelstellingen bekijken we in overleg met de energiescanbedrijven, OCMW's en andere relevante stakeholders hoe de energiescan geoptimaliseerd kan worden. Hierbij voorzien we ook tijd en ruimte om met de beoogde doelgroep in gesprek te gaan.

De uitkomst van deze evaluatie is een optimalisatie van de energiescan, waarbij indien nodig regelgevende en operationele wijzigingen worden uitgevoerd, op basis van een rapport met beleidsaanbevelingen.

Timing: 2025-2026

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: permanente evaluatie

5.3.2 We evalueren de lokale adviescommissies voor energie (LAC)

Trekkende minister: Vlaams minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd & Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen & Vlaams minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij

Uitvoerende administratie: Vlaams Energie- en Klimaatagentschap & Agentschap Binnenlands Bestuur & Departement Zorg

Omschrijving van de maatregel:

De netbeheerder die een verbruiker wil afsluiten, moet in bepaalde gevallen eerst advies vragen aan de Lokale Adviescommissie (LAC) van de gemeente. In die commissie zit een maatschappelijk werker van de lokale besturen (gemeente/OCMW), de netbeheerder, en eventueel de schuldbemiddelaar van de verbruiker. Het OCMW onderzoekt dan eerst de situatie van de verbruiker. Als het probleem niet opgelost kan worden, bespreekt de LAC het dossier op een vergadering. Ook de klant wordt uitgenodigd op de vergadering om zich te verdedigen. De LAC formuleert dan een advies over de (al dan niet voorwaardelijke) afsluiting.

De invoering van de digitale meter en de wijzigingen aan de sociale openbaredienstverplichtingen in 2022 zorgen voor een daling van de schuldopbouw en het aantal afsluitingen. Deze evolutie, die leidt tot minder LAC-dossiers, biedt een opportuniteit voor een andere invulling van de LAC-werking met het oog op het versnellen van de inschakeling van de hulpverlening bij energieschulden. Voorbeelden hiervan zijn het verbeteren van de data-uitwisseling tussen Fluvius en de OCMW's op basis van de nieuwe mogelijkheden van de digitale meter en het inzetten op een outreachende aanpak. De kans op de opbouw van energieschulden wordt hierdoor verder verlaagd én bij problemen kan vroeger oplossingsgerichte hulp worden geboden.

Fluvius formuleerde hierover aanbevelingen in 2025 op basis van twee workshops met OCMW's en andere partnerorganisaties. Een grondige evaluatie van de LAC-werking dient te gebeuren in nauwe samenwerking met de lokale besturen (gemeente/OCMW), Fluvius, andere relevante stakeholders en de doelgroep van personen in energiearmoede, en moet zowel een meer efficiënte als effectieve aanpak als doelstelling hebben. In dit kader is het essentieel dat maximaal rekening wordt gehouden met de lokale autonomie en dat de administratieve planlasten beperkt blijven. Lokale besturen moeten voldoende ruimte krijgen om hun aanpak af te stemmen op de lokale context. Aangezien de regelgeving en organisatie van de LAC een gedeelde bevoegdheid is, zal er in deze evaluatie samengewerkt worden met de beleidsdomeinen armoedebestrijding en binnenlands bestuur. De uitkomst van deze evaluatie is een rapport met beleidsaanbevelingen.

Timing: 2027-2028

Budget: Binnen de bestaande Kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: Nog te bepalen

5.3.3 We onderzoeken de regelgevende aanpassing omtrent LAC-werking

Trekkende minister: Vlaams minister van Omgeving en Landbouw

Uitvoerende administratie: Vlaamse Milieumaatschappij

Omschrijving van de maatregel:

Wanneer een drinkwaterfactuur onbetaald blijft, moeten waterbedrijven in de eerste herinnering en in een eventuele ingebrekestelling aangeven welke mogelijkheden er bestaan om bij betalingsproblemen een regeling te treffen, bijvoorbeeld via een afbetalingsplan in samenwerking met het OCMW. Bijkomend voorziet de Vlaamse regelgeving in een uitgebreide bescherming tegen de begrenzing en afsluiting van de watervoorziening.

De draagwijdte van deze sociale bescherming uit zich onder meer in de rol en bevoegdheid die de lokale adviescommissies toebedeeld gekregen hebben. Deze commissie, een orgaan in de schoot van het OCMW, dient namelijk voor elke aanvraag tot debietbegrenzing of afsluiting die de waterbedrijven indienen te onderzoeken of een dergelijke maatregel passend is en brengt na afloop hiervan een bindend advies uit, al dan niet met daaraan gekoppelde voorwaarden.

De regelgeving kent evenwel geen bepalingen die de waterbedrijven verplichten om de lokale adviescommissies in te schakelen bij wanbetalingsdossiers. Drinkwaterbedrijven hebben de keuze om, naast de herinnering en/of ingebrekestelling, een wanbetalingsdossier over te maken aan een externe invorderingspartner, voor minnelijke en/of gerechtelijke invordering.

In het bijzonder voor personen met een financiële of andere kwetsbaarheid betekent een doorverwijzing naar een invorderingskantoor zonder verdere tussenkomst van een lokale adviescommissie evenwel dat hen een mogelijkheid van hulpverlening, via de lokale adviescommissie en het OCMW waarvan deze lokale adviescommissie deel uitmaakt, mogelijks onbenut blijft.

De VMM evalueert, in samenspraak met de betrokken actoren, de huidige werkwijze van de waterbedrijven m.b.t. de situatie van huishoudelijke klanten en of een regelgevende aanpassing opportuun is. De uitkomst van deze evaluatie is een rapport met beleidsaanbevelingen en regelgevende wijzigingen indien nodig.

Timing: 2027

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2027

5.3.4 We optimaliseren de sociale openbare dienstverplichtingen

Trekkende minister: Vlaams minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd

Uitvoerende administratie: Vlaams Energie- en Klimaatagentschap

Omschrijving van de maatregel:

De sociale openbare dienstverplichtingen, vastgesteld in het Energiebesluit van 19 november 2010, omvatten alle wettelijke bepalingen en procedures waaraan commerciële leveranciers alsook de distributienetbeheerders zich moeten houden ten opzichte van klanten die hun facturen niet betalen en energieschulden opbouwen.

In 2022 werden deze bepalingen gewijzigd in de context van de uitrol van de digitale meter, en de uitfasering van de analoge budgetmeter bij de distributienetbeheerders op 1 januari 2023. Een armoedetoets uitgevoerd door SAAMO en het Netwerk tegen Armoede met de ondersteuning van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, wees erop dat sommige wijzigingen, zoals de inkorting van de opzegtermijnen en de onmiddellijke inschakeling van de voorafbetalingsfunctie voor elektriciteit, mogelijk negatieve armoede-effecten kunnen hebben. Om die reden werd afgesproken om de wijzigingen na inwerkingtreding te evalueren, met het oog op bijsturing en mogelijke bijkomende optimalisaties.

Binnen dit kader werden met een werkgroep van stakeholders onder leiding van het VEKA en bestaande uit de Vlaamse Nutsregulator, Febeg, SAAMO, VVSG, Fluvius en het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, verbeteringsvoorstellen geformuleerd. Hiervoor kon de werkgroep gebruik maken van de evaluatiestudie die SIA Partners, in opdracht van het VEKA, in 2024 opleverde.

Op basis van een grondige evaluatie komen we tot een gedragen optimalisatie van de sociale openbare dienstverplichtingen van energieleveranciers en netbeheerders, met het oog op het minimaliseren van de kans op opbouw van energieschulden, een snellere terugkeer naar de commerciële markt van klanten bij de distributienetbeheerders en een structurele verlaging van het aantal afsluitingen van de energietoevoer. Vervolgens zullen indien nodig regelgevende wijzigingen worden uitgevoerd.

Timing: 2026-2027

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: Nog te bepalen

5.3.5 We ontwikkelen een nieuw Bindend Sociaal Objectief

Trekkende minister: Vlaams minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd

Uitvoerende administratie: Agentschap Wonen in Vlaanderen

Omschrijving van de maatregel:

Het huidige Bindend Sociaal Objectief (BSO), dat voor elke gemeente bepaalt hoeveel bijkomende sociale huurwoningen moeten worden voorzien, loopt eind 2025 af. Om de verworven dynamiek te behouden en een structureel antwoord te bieden op de steeds groter wordende nood aan sociaal woonaanbod zal in 2025 een ambitieuze langetermijndoelstelling worden uitgewerkt voor de periode vanaf 2026 2026 in samenwerking met de betrokken actoren. Er zal in een stelselmatige aangroei van de output van woonmaatschappijen worden voorzien voor de komende jaren, en ook rekening houdend met de verwachte demografische ontwikkelingen. Ook krijgen lokale besturen en woonmaatschappijen meer inspraak en beleidsruimte om hun doelstelling in te vullen binnen het werkingsgebied van de woonmaatschappij.

Rekening houdend met de bevolkingsprognoses, de ruimtelijke haalbaarheid en de wachtlijst van kandidaat-huurders wordt voorgesteld om een nieuw Bindend Sociaal Objectief van 50.000 te voorzien tegen 2042. Dit nieuw BSO kan worden opgeschaald tot 56.000 woningen, waarvan 45.000 verplicht en 11.000 vrijwillig saldo, tegen 2042. Hierbij wordt de nodige financiering voorzien en wordt tevens rekening gehouden met de nodige budgetten voor de renovatie-uitdagingen van de woonmaatschappijen.

Om de realisatiegraad voor het nieuwe BSO te verhogen, sturen we bij met 3 bijkomende initiatieven:

- Het niet-gerealiseerd aantal woningen uit het huidig gemeentelijk BSO wordt toegevoegd aan het verplicht aandeel voor de gemeenten. Zo wordt het verplicht aandeel 45.000 woningen ten opzichte van 35.000 in het huidige BSO.
- De financiering voor de woonmaatschappijen wordt aantrekkelijker om het bouwritme te verhogen.
- Er wordt een bijdrage gevraagd aan gemeenten die onvoldoende inspanningen halen om het BSO te halen.

Driejaarlijks gebeurt een voortgangstoets die de resultaten per gemeente afzet tegenover het vastgelegde groeipad of de afspraken in de driepartijenovereenkomsten. De eerste voortgangstoets wordt uitgevoerd in 2028. Lokale besturen die kennelijk onvoldoende inspanningen leveren (de zogenaamde 2B gemeenten bij de voortgangstoets), moeten een bijdrage leveren aan de financiering van de huurpremie. Om niet in categorie 2B te worden ingedeeld, moeten gemeenten die het groeipad niet volgen:

- Een plan voorleggen waarin ze aantonen dat de concrete projectplanning van de woonmaatschappij het groeipad terug zal doen volgen.

OF

- Een plan voorleggen waarin de gemeente aantoont dat ze voldoende inspanningen levert om het groeipad tegen de volgende voortgangstoets wel te halen. (bv. masterplan goedgekeurd, procedure omwonenden lopende, voorkooprecht...)

EN

- Minstens 25% van de gronden van publieke overheden inzetten voor sociaal wonen.

EN

- Kunnen aantonen dat het aantal ingehuurd woningen minstens met 25% is gestegen sinds de vorige voortgangstoets of niet gezakt is onder 150 ingehuurd woningen.

De bijdrage staat maximaal gelijk aan de maximale berekening voor de huurpremie voor elke woning die niet verwezenlijkt wordt volgens het groeipad. Bij de voortgangstoets van 2028 wordt de bijdrage voor 25% aangerekend.

Met het nieuwe BSO nemen we ook maatregelen om de inactiviteitsval tegen te gaan en (kandidaat) sociale huurders te belonen die werken of meewerken aan een traject van VDAB. Werken is en blijft de beste bescherming om uit de armoede te blijven of eruit te geraken.

De inschrijvingsverplichting voor sociale huurders bij VDAB wordt uitgebreid naar kandidaat-sociale huurders. Deze inschrijvingsverplichting bij VDAB zal opgenomen worden als bijkomende voorwaarde voor het centraal inschrijvingsregister (CIR). (Kandidaat-) sociale huurders worden aan een werkbereidheidstoets, aan de hand van het propellermodeel van VDAB, onderworpen. Indien uit deze werkbaarheidstoets blijkt dat een (kandidaat-) sociale huurder arbeidspotentieel heeft, wordt er verplicht dat hij meewerkt aan een traject naar werk aan dezelfde voorwaarden als andere uitkeringsgerechtigde werkzoekenden. Het is aan VDAB om te beoordelen of de (kandidaat-) huurder voldoende ingaat op zijn begeleidingsaanbod dat hij passend acht voor de specifieke situatie van de (kandidaat-) huurder.

(Kandidaat-) sociale huurders die ingeschreven zijn bij VDAB en arbeidspotentieel hebben, krijgen van VDAB de nodige begeleiding (bv. via een opleiding) om een job te vinden. Indien blijkt dat een (kandidaat-) sociale huurder niet meewerkt aan het traject zoals aangeboden door VDAB, maakt VDAB het dossier over aan de huisvestingsmaatschappij. De huisvestingsmaatschappij verhoogt na 2 jaar de sociale huurprijs tot de prijs die iemand met een minimuminkomen uit arbeid in dezelfde situatie betaalt. Die huurprijsverhoging is een laatste stap. Deze gaat pas in na 2 jaar, inclusief het volgen van de controleprocedures op de beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt bij de VDAB. Deze termijn van 2 jaar start tijdens de periode dat men kandidaat-huurder is, waardoor de sanctie ook na minder dan 2 jaar sociaal huren al kan ingaan, in voorkomend geval ook al vanaf het moment van de toewijzing. Met deze maatregel willen we de inactiviteitsval tegengaan.

We voorzien een doorstroompremie voor zittende sociale huurders die werken en vervolgens doorstromen naar de private huurmarkt. We voorzien een extra stimulans om kandidaat-huurders meer aan de slag te krijgen door een voorrangsregel bij de toewijzing van sociale woningen voor werkenden. In dit kader zal ik voorrang geven aan kandidaat-huurders met een langdurige woonbinding met de gemeente waar de toe te wijzen sociale huurwoning ligt. Dit is ook van belang voor kandidaat-huurders in de Vlaamse rand rond Brussel. Kandidaat-huurders met een werkbinding in die gemeente zullen deze voorrang ook kunnen gebruiken. We plaatsen de voorrang voor kandidaat-huurders met een werkbinding in de gemeente in dezelfde rangorde als de woonbinding. Deze regeling zal ook gelden voor zittende sociale huurders die willen verhuizen naar een andere sociale huurwoning om dichterbij hun werkplek te wonen.

Personen die tijdens de vier kwartalen voorafgaand aan het kwartaal waarin het aanbod van de woning wordt gedaan een beroepsactiviteit uitoefenden in de regio waar de toe te wijzen woning ligt, krijgen voorrang bij de toewijzing van een sociale huurwoning. Deze voorrangsbepaling geldt ook voor zittende sociale huurders die wensen te verhuizen naar een andere sociale huurwoning wegens een betere nabijheid of bereikbaarheid van de arbeidslocatie. Tijdens de voorgaande legislatuur is de taalkennisvereiste voor sociale huurders verhoogd naar minimaal niveau A2 van het Europees Referentiekader voor Moderne Vreemde Talen. Deze regel geldt voor huurders die vanaf 1 januari 2023 sociale huurder zijn geworden. Zij hebben twee jaar om dat niveau te behalen. Dat betekent dat ten vroegste vanaf 1 januari 2025 de eerste sociale huurders dat niveau zullen moeten bewijzen. Voor huurders van vóór 1 januari 2023 geldt niveau A1. We nemen initiatieven om het taalniveau te verhogen tot B1 mondeling. Een gedegen taalkennis verhoogt de maatschappelijke integratie, arbeidsmarktparticipatie en sociale mobiliteit. Woonmaatschappijen worden

verplicht om mee te werken aan het bestrijden van domiciliefraude en buitenlandse eigendommen en daarover ook periodiek te rapporteren.

Timing: 2025-2026

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: Via een driejaarlijkse voortgangstoets, waarbij we het aantal bijkomende gerealiseerde en geplande sociale huurwoningen vergeleken met het groeipad, wordt tussentijds de voortgang opgevolgd. Na de volledige BSO-periode is een eindevaluatie voorzien van het aantal bijkomend gerealiseerde sociale huurwoningen.

5.3.6 We zetten in op een eengemaakt stelsel huurtoelagen

Trekkende minister: Vlaams minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd

Uitvoerende administratie: Agentschap Wonen in Vlaanderen

Omschrijving van de maatregel:

De Vlaamse huurpremie en de Vlaamse huursubsidie zijn nuttige, selectieve instrumenten om, in afwachting van een uitgebreider sociaal woonaanbod, de betaalbaarheid in de huursector te verbeteren. Tegelijkertijd ondersteunt de Vlaamse overheid hiermee ook het rendement van de verhuurder door een verhoogde betalingszekerheid. Studies tonen echter dat de huurtoelagen ook een probleem van non-take-up kennen (zie onderzoek 'Non-take-up van huurpremie en huursubsidie' van het Steunpunt Wonen (2023) Non-take-up huurpremie en huursubsidie – steunpuntwonen.be). Ook zorgen voorwaarden zoals het doorlopen van een wachttermijn van vier jaar voor een beperkt bereik en blijkt de huursubsidie nauwelijks aan te zetten tot een verhuis naar een kwalitatieve woning.

Daarom integreren we beide types van huurtoelagen tot één vereenvoudigd stelsel - dat geënt is op de huidige huurpremie. Bij deze oefening bekijken we in welke mate bepaalde vereisten, zoals de maximale huurprijs, leiden tot uitval en sturen deze waar nodig bij. Mensen in situaties van dak- en thuisloosheid blijven meteen recht hebben op de tegemoetkoming.

Timing: 2025-2028

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2029

5.3.7 We voeren gefaseerd een verplicht conformiteitsattest in

Trekkende minister: Vlaams minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd

Uitvoerende administratie: Agentschap Wonen in Vlaanderen

Omschrijving van de maatregel:

Van bij de invoering van de Vlaamse Wooncode (1997) is woningkwaliteitsbewaking een speerpunt van het Vlaamse woonbeleid. Hoewel het kwaliteitsniveau van het woningpatrimonium algemeen verbetert, blijft aan de onderkant van de huurmarkt een hardnekkig probleem van niet-conforme woningen bestaan. Veel heeft ermee te maken dat we op de bewoner zelf rekenen om kwaliteitsproblemen te melden, wat zeker voor kwetsbare mensen met weinig alternatieven op de woonmarkt, niet evident is. Een verplicht conformiteitsattest, waardoor elke huurwoning periodiek wordt onderzocht, kan die stilstand doorbreken. De doelstelling is om het aantal geldende conformiteitsattesten in Vlaanderen systematisch te verhogen totdat er voor elke huurwoning in Vlaanderen een geldend conformiteitsattest is.

Op dit moment werkt ongeveer een derde van de lokale besturen reeds met een verplicht conformiteitsattest. De doelstelling is op termijn echter een veralgemeend gebruik over heel Vlaanderen. Concreet werken we aan een doelgerichte invoering van een verplicht conformiteitsattest voor de volledige Vlaamse huursector. De invoering van een dergelijk verplicht conformiteitsattest verloopt gefaseerd en gaat van start in de loop van de volgende regeerperiode. Vanaf dat moment moet er in elke Vlaamse gemeente ofwel een lokaal reglement van kracht zijn met een tijdspad, ofwel treedt een gestandaardiseerd Vlaams tijdspad in werking.

In overleg met de lokale besturen en andere stakeholders (o.a. VVSG) zal een kader worden uitgewerkt (tijdsplan, modaliteiten, handhaving, enzovoort). Dit kader zal worden voorafgegaan door een aanmoedigingsbeleid, gericht op sensibilisering en het begeleiden van eigenaar-verhuurders. Die overgangsfase geeft alle betrokken partijen - zoals verhuurders, lokale besturen en keuringsinstellingen - de mogelijkheid om zich voor te bereiden, bijvoorbeeld door werken uit te voeren, controleurs op te leiden en aan te werven, enzovoort.

Een eerste stap richting dit veralgemeend verplicht conformiteitsattest is om de te attesteren normen in 2025 grondig te evalueren. Daarnaast zal het Steunpunt Wonen in het najaar 2025 een onderzoek uitvoeren naar de invoering van een verplicht conformiteitsonderzoek en dit op basis van de ervaringen van de gemeenten. Ook start de administratie met een evaluatie van de woningkwaliteitsprocedures, breiden we het aanbod aan noodwoningen verder uit en nemen we initiatief om een begeleidingsaanbod voor verhuurders uit te bouwen. Verder zetten we stappen om al controlecapaciteit op te bouwen via voorlopertrajecten, bijvoorbeeld door een aanbod van conformiteitsonderzoeken te voorzien via gecertificeerde keuringsinstanties.

Timing: 2025-2029

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2029

5.3.8 We zetten in op gerichte preventie en aanpak van dak- en thuisloosheid

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen & Vlaams minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd

Uitvoerende administratie: Departement Zorg & Agentschap Wonen in Vlaanderen & Agentschap Opgroeien & Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap

Omschrijving van de maatregel:

Dak- en thuisloosheid is een extreme vorm van sociale uitsluiting en armoede. Het is een complexe problematiek en vergt een doorgedreven, geïntegreerde aanpak. Daarom maken we een apart plan voor de preventie en aanpak van dak- en thuisloosheid.

Het plan bevat de geïntegreerde doelstellingen en maatregelen die vanuit het beleidsdomein WVG en het beleidsdomein Wonen worden genomen. Het plan focust op preventie van dak- en thuisloosheid, op duurzame huisvesting van personen die zich in een situatie van dak- en thuisloosheid bevinden en op het verhogen van de beschikbaarheid en toegankelijkheid van hulpverlening voor de doelgroep.

Timing: 2025

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: De evaluatie van de maatregelen wordt beschreven in het actieplan dak- en thuisloosheid

5.4 WE LATEN NIEMAND ACHTER – STRIJD TEGEN ONDERBESCHERMING

Onderbescherming vergt onze aandacht. Te veel burgers die recht hebben op ondersteuning, zorg of sociale bescherming, vallen nog steeds uit de boot. Dit hoofdstuk focust op de strijd tegen onderbescherming, met als uitgangspunt dat niemand achtergelaten mag worden. Het is een oproep tot structurele verandering en concrete actie om drempels te verlagen, rechten toegankelijker te maken en kwetsbare groepen actief te bereiken. Wat volgt is een reeks gerichte maatregelen die samen het verschil moeten maken, stap voor stap, maar met vastberadenheid.

5.4.1 We zetten in op het bereiken van kwetsbare groepen: een laagdrempelig en toegankelijk aanspreekpunt handicap

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH)

Omschrijving van de maatregel:

De beleidsnota van de Vlaamse minister van Welzijn, Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen bepleit de oprichting van een laagdrempelig en vlot toegankelijk centraal aanspreekpunt voor burgers met vragen over zorg en ondersteuning voor personen met een handicap. Dit aanspreekpunt dient bij voorkeur geïntegreerd te worden in het bestaande netwerk van de eerstelijnszorg, om zo een efficiënte doorverwijzing van zorgvragen en -noden binnen het brede intersectorale zorglandschap te garanderen.

We zien in dit aanspreekpunt een waardevolle kans om actief bij te dragen aan armoedebestrijding van personen met een handicap en hun sociaal netwerk. Het zal mede bijdragen aan het verminderen van de onderbescherming van personen met een handicap in hun regio. Enerzijds door het correct en volledig informeren en doorverwijzen naar de juiste zorg en ondersteuning, anderzijds door het proactief verstrekken van informatie over alle beschikbare financiële rechten en tegemoetkomingen.

Het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) zal daarom actief organisaties en actoren met expertise in armoede betrekken bij het operationaliseren van de taken van dit aanspreekpunt. Door deze bewuste keuze kunnen we beter inspelen op de specifieke uitdagingen en behoeften van mensen in armoede, met als doel een maximaal laagdrempelig en effectief aanspreekpunt te realiseren. Onze ambitie is om op termijn een zo breed mogelijk publiek te bereiken en te informeren, waarbij we gebruik maken van outreachende methoden om kwetsbare groepen te bereiken -zoals personen in armoede.

Timing: 2028

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2029

5.4.2 We zetten in op transparante en betaalbare woon- en leefkosten binnen VAPH-context

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH)

Omschrijving van de maatregel:

Armoede en handicap beïnvloeden elkaar op complexe wijze. Een of meerdere beperkingen kan immers tot bijkomende kosten leiden voor personen met een handicap. Hierdoor kan het risico op armoede toenemen. Armoedekan er toe leiden dat de impact van een handicap vergroot, doordat de toegang tot noodzakelijke zorg en ondersteuning belemmerd wordt. Een specifiek knelpunt is de betaalbaarheid van woon- en leefkosten in de VAPH-voorzieningen.

Transparantie en vergelijkbaarheid van deze woon- en leefkosten zijn essentieel voor gebruikers (of hun netwerk) om een geïnformeerde keuze te maken, zo leerde een recent SWVG onderzoek. Om de transparantie rond de woon- en leefkosten te vergroten, zal het VAPH inzetten op verschillende sporen.

- Expliciteren van kosten: woon- en leefkosten worden duidelijk opgenomen in de individuele dienstverleningsovereenkomsten (IDO) via modeldocumenten (evaluatie gepland eind 2025).
- Digitale inzage: zorgaanbieders registreren woon- en leefkosten in mijnvaph.be, waardoor (potentiële) gebruikers via zorgwijs.be vooraf een inschatting kunnen maken.
- Handhaving kwaliteitsbesluit VAPH: woon- en leefkosten moeten publiek kenbaar gemaakt worden, waardoor handhaving hierop mogelijk is (bv. door een steekproefcontrole - nog verder uit te werken binnen de administratie).

Timing: 2025-2028

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2029

5.4.3 We vereenvoudigen de aanvraagprocedure voor zorgbudgetten binnen de Vlaamse Sociale Bescherming

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Departement Zorg & Agentschap Vlaamse Sociale Bescherming

Omschrijving van de maatregel:

Een zorgbehoevende kan nu een aanvraag voor of herziening van het zorgbudget voor ouderen met een zorgnood digitaal in de Vlaamse applicatie eZBO indienen. De aanvraag of herziening komt automatisch terecht bij de zorgkas waar de persoon lid is, die over het zorgbudget zal beslissen.

Een aanvraag voor het zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden moet nu nog op papier bij de zorgkas ingediend worden. In bepaalde gevallen is een aanvraagformulier niet langer vereist.

Waar mogelijk, plannen we om de aanvraag voor het zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden te digitaliseren voor de gevallen waar een aanvraagformulier nog vereist is. Daarbij willen we het ook mogelijk maken dat een zorgbehoevende tegelijk digitaal vlot en eenvoudig een aanvraag voor de beide zorgbudgetten kan indienen, als hij dat wenst.

Medewerkers van een dienst maatschappelijk werk van het ziekenfonds, of van een OCMW of lokaal bestuur kunnen een zorgbehoevende bijstaan bij het digitaal indienen van een aanvraag of herziening. Deze medewerkers kunnen hiervoor met een eigen e-id inloggen in eZB(O).

Timing: 2027

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2029

5.4.4 We vernieuwen en automatiseren de berekening van de gebruikersbijdrage voor gezinszorg

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Departement Zorg

Omschrijving van de maatregel:

Deze legislatuur zal de financiering van de gezinszorg hervormd worden. Dit model ontwikkelen we op basis van enkele belangrijke principes. Allereerst streven we naar een kwalitatieve gezinszorg die betaalbaar is voor iedereen, inclusief de meest kwetsbaren. We streven naar uniformiteit in gezinszorg en aanvullende thuiszorg en werken samen met andere sectoren, waarbij de gebruiker altijd centraal staat.

De wijze waarop de diensten voor gezinszorg en aanvullende thuiszorg vandaag de bijdrage voor gezinszorg moeten berekenen, wordt geregeld in het ministeriële besluit van 26 juli 2001 tot vaststelling van het bijdragesysteem voor de gebruiker van gezinszorg. Die handmatige werkwijze is complex en tijdrovend voor de diensten (er moet jaarlijks bij elke gebruiker een uitgebreid financieel onderzoek uitgevoerd worden, waarbij alle financiële documenten opgevraagd moeten worden). Voor de gebruikers is de berekeningswijze niet transparant, complex en belastend.

Het is de bedoeling om die berekeningswijze te automatiseren.

Timing: Nog te bepalen

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: Nog te bepalen

5.4.5 We zetten in op een interfederale maximumfactuur voor betaalbare zorg

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Departement Zorg

Omschrijving van de maatregel:

Met de zesde staatshervorming werden revalidatieziekenhuizen en (een deel van de) revalidatievoorzieningen overgeheveld naar Vlaanderen. Tot eind 2019 werden de persoonlijke aandelen (eigen bijdragen) die zorggebruikers betaalden in een revalidatieziekenhuis of een revalidatievoorziening opgenomen in de Federale maximumfactuur (MAF).

De MAF is een mechanisme in het beheer van de federale ziekteverzekeringen en heeft tot doel de betaalbaarheid van gezondheidszorg te waarborgen. Het systeem zorgt ervoor dat de persoonlijke aandelen voor geneeskundige verzorging, waaronder die voor verstrekkingen door artsen, tandartsen, geneesmiddelen, bepaalde kosten in (revalidatie)ziekenhuizen en revalidatievoorzieningen, binnen een gezin, in het bijzonder met een laag inkomen of chronische gezondheidsnoden, begrensd blijven. Zodra de medische kosten voor een gezin in de loop van het jaar een bepaald maximumbedrag bereiken, neemt de ziekteverzekering de verdere kosten volledig ten laste. Persoonlijke aandelen die meetellen voor de MAF zijn.

Er zijn vier types van MAF:

- Inkomens-MAF, hoe lager het inkomen, hoe lager het maximumbedrag dat een gezin moet betalen aan persoonlijke medische kosten.
- Sociale MAF, die geldt voor gezinnen met een verhoogde tegemoetkoming. Hierbij ligt het maximumbedrag aan medische kosten per gezin vast op een plafondbedrag.
- MAF voor kinderen jonger dan 19 jaar, waarbij voor elk kind een vast maximumbedrag per jaar aan medische kosten geldt, ongeacht het gezinsinkomen. Dit biedt extra bescherming voor kinderen.
- MAF voor chronisch zieken, waarbij gezinnen een extra verlaging krijgen op het maximumbedrag als iemand in het gezin langdurig ziek is of het statuut van chronische aandoening krijgt. Deze vermindering geldt voor elk van bovenstaande types.

De ‘Bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen’ voorzag een overgangperiode tijdens dewelke de Gemeenschappen en de GGC een beroep konden blijven doen op de federale overheid om, tegen vergoeding, de hierboven genoemde prestaties, te blijven integreren in de federale MAF.

De Bijzondere wet voorzag in de mogelijkheid om dit mechanisme verder te zetten via een samenwerkingsakkoord. Op de IMC Volksgezondheid van 23 september 2023 werd een akkoord bereikt over het samenwerkingsakkoord. Via de interfederale teller houden mutualiteiten zowel de federale persoonlijke aandelen als de persoonlijke aandelen van de deeltentiteiten bij die in aanmerking worden genomen voor de MAF. Zo zijn ook de persoonlijke aandelen uit de Vlaamse bevoegdheden (revalidatieziekenhuizen en de Vlaamse revalidatievoorzieningen) vervat in de interfederale teller. Dit garandeert dat zorggebruikers dezelfde bescherming behouden als voorheen, ongeacht de bevoegdheidsverdeling.

De verdere uitbouw van een interfederale maximumfactuur is van groot belang in het kader van armoedebestrijding en toegang tot zorg. Uit de recente omgevingsanalyse blijkt dat financiële drempels voor 6.1% van de Vlaamse bevolking een reden zijn om zorg uit te stellen of af te zeggen, een cijfer dat oploopt tot 14,2% bij mensen in armoede. Daarnaast heeft meer dan één op vier Vlamingen een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering, wat wijst op een grote groep met beperkte financiële

draagkracht. De omgevingsanalyse toont ook dat zorgkosten voor kwetsbare groepen disproportioneel zwaar doorwegen, zeker bij ziekenhuisopnames en chronische aandoeningen. Door persoonlijke aandelen te begrenzen kan vermeden worden dat kwetsbare groepen uit de boot vallen. Deze maatregel sluit aan bij de doelstellingen van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding en versterkt betaalbaarheid van zorg.

Opbouw van data en rapportering over het persoonlijk aandeel in revalidatieziekenhuizen, revalidatievoorzieningen en psychiatrische verzorgingstehuizen (PVT)

Zorggebruikers in revalidatieziekenhuizen, revalidatievoorzieningen en psychiatrische verzorgingstehuizen (de zorgvoorzieningen) betalen een persoonlijk aandeel (eigen bijdrage) voor de zorg die zij ontvangen.

De zorgvoorzieningen factureren de geleverde zorg digitaal aan de zorgkas via het Digitaal Platform VSB (Vlaamse sociale bescherming). Daarbij wordt ook het bedrag van het persoonlijk aandeel meegestuurd, gekoppeld aan een specifieke prestatiecode. Dit gebeurt op het niveau van het INSZ-nummer van de zorggebruiker. Binnen de PVT wordt aanvullend een forfaitaire tegemoetkoming voorzien door de zorgkas, met het oog op een betere betaalbaarheid van zorg. Ook deze tegemoetkoming wordt gefactureerd via het digitaal platform, aan de hand van een aparte prestatiecode. De zorgkassen betalen vervolgens de tegemoetkoming voor zorg uit aan de zorgvoorziening, verminderd met het persoonlijk aandeel van de zorggebruiker.

De hoogte van het persoonlijk aandeel verschilt per sector en is afhankelijk van een aantal criteria, waarbij zorggebruikers in een bepaalde categorie worden ingedeeld. Zo betaalt een zorggebruiker met verhoogde tegemoetkoming geen persoonlijk aandeel voor ambulante revalidatie. In revalidatieziekenhuizen of residentiële revalidatievoorzieningen spelen factoren zoals verhoogde tegemoetkoming, personen ten laste, burgerlijke stand of werkloosheid een rol. In PVT wordt het bedrag bepaald op basis van elementen zoals gezinslast, verhoogde tegemoetkoming en invaliditeitsuitkeringen. De gegevens die via het digitaal platform worden verzameld vormen de basis voor rapportering in de Zorgatlas. Deze rapporten bieden inzichten in de betaalde persoonlijke aandelen per sector, per categorie en per zorggebruiker.

In de komende jaren zal het Departement Zorg verder inzetten op de ontwikkeling van gedetailleerde rapporten in Zorgatlas, waarbij ook andere sectoren binnen de Vlaamse Sociale Bescherming (zoals de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg) systematisch worden opgenomen. Naarmate meer gegevens beschikbaar zijn, kan het departement de jaarlijkse uitgaven voor persoonlijke aandelen nauwkeuriger in kaart brengen op niveau van de zorggebruiker, categorie en sector.

Deze rapportering biedt niet alleen beleidsmatige inzichten maar kan ook richting geven aan toekomstige initiatieven. Een mogelijke volgende stap is om, op basis van deze inzichten, bijkomende sectoren of doelgroepen mee op te nemen in het systeem van de MAF, om zo de financiële bescherming voor kwetsbare groepen verder te versterken.

Timing: 2025

Budget: binnen de beschikbare kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: Nog te bepalen

5.4.6 We versterken de preventie, vroegdetectie en hulpverlening rondschulden

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Departement Zorg

Omschrijving van de maatregel:

We ontwikkelen nieuwe methodieken voor de preventie en vroegdetectie van schulden, een toegankelijke en integrale budget- en schuldhulpverlening, en het vergroten van de bekendheid van het aanbod van de erkende instellingen voor schuldbemiddeling

ONDERZOEK NAAR NIEUWE METHODIEKEN TER PREVENTIE EN VROEGDETECTIE VAN SCHULDEN

We onderzoeken welke nieuwe methodieken kunnen ontwikkeld en gebruikt worden voor de preventie en de vroegdetectie van schulden. Hiertoe onderzoeken we ervaringen van buurlanden, bijvoorbeeld Nederland en enkele steden in Vlaanderen. We bedden deze methoden in, in de reguliere werking van de instellingen voor schuldbemiddeling en andere organisaties die werken rond schuldhulpverlening.

INZETTEN OP SCHULDPREVENTIE VIA INFORMELE ZORG:

Binnen enkele samenwerkingsverbanden van instellingen voor schuldbemiddeling (BudgetInZicht) werd reeds ervaring opgebouwd rond het inzetten van vrijwilliger-buddy's die opgeleid en gecoacht worden door professionele schuldhulpverleners. Dit betekent een meerwaarde voor een bepaalde groep van mensen in een kwetsbare situatie die uit schuldenlast willen geraken en blijven.

We onderzoeken hoe informele zorg, in de vorm van buddywerkingen, kan worden ingezet in het bestrijden van overmatige schuldenlast en het voorkomen van herval in overmatige schuldenlast. Hierbij wordt rekening gehouden met de situaties waarin dit instrument het meest effect heeft.

VERGROTEN BEKENDHEID AANBOD SCHULDHULPVERLENING:

We zetten in op het vergroten van de bekendheid van het aanbod van de erkende instellingen voor schuldbemiddeling. Hierdoor kunnen mensen tijdig van dit aanbod gebruik maken bij dreigende financiële problemen.

Het ondersteuningsaanbod van de samenwerkingsverbanden schuldhulpverlening wordt verder verspreid via communicatie- en bekendmakingsacties. We zetten zowel in op sensibilisering bij de brede bevolking, als op het bereiken van kwetsbare doelgroepen, waaronder: gedetineerden, cliënten in budget- en schuldhulpverlening, jongeren en ouders met een laag inkomen en/ of ouders die dreigen in financiële moeilijkheden terecht te komen.

ACTUALISATIE VLAAMSE REGELGEVING ROND SCHULDBEMIDDELING:

Om tegemoet te komen aan de toenemende vraag naar het aanbod van de erkende instellingen voor schuldbemiddeling door de toegenomen bekendheid worden de diplomavereisten waaraan een maatschappelijk werker moet voldoen om erkend schuldbemiddelaar te worden uitgebreid.

Daarnaast blijft behouden dat naast deze diplomaveisten zowel de maatschappelijk werkers als juristen of advocaten die als erkend schuldbemiddelaar optreden een gespecialiseerde opleiding van ten minste zestig uren dienen te hebben gevolgd rond of daaromtrent een nuttige beroepservaring van ten minste drie jaar moeten kunnen voorleggen

Timing: 2026-2029

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2029

5.4.7 We ontwikkelen een bovenlokaal kader voor de REMI-tool

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Departement Zorg

Omschrijving van de maatregel:

We evalueren de bestaande REMI-tool en de toepassing ervan. We bekijken onder meer welke criteria lokale besturen in rekening nemen om bijkomende financiële steun uit te keren.

In samenwerking met de lokale besturen werken we een bovenlokaal kader uit voor de toepassing van het REMI-systeem over heel Vlaanderen. Dat kader zorgt ervoor dat de behoeften van gezinnen in armoede meer op dezelfde manier worden ingeschat, zonder afbreuk te doen aan de lokale autonomie. We vertrekken hiervoor van de actuele noden, mogelijkheden en opportuniteiten met betrekking tot de huidige REMI-tool. We houden hierbij rekening met het planlastendecreet en het belfortprincipe.

Bij de uitwerking van het bovenlokaal kader besteden we extra aandacht aan REMI als beoordelingsinstrument voor behoefteigheid. Het kader stellen we op als inspiratiekader voor lokale besturen. Op deze manier wordt de autonomie van lokale besturen gerespecteerd.

De toepassing en de impact van de REMI-tool worden tussentijds en op het einde van de legislatuur geëvalueerd.

We voeren een armoedetoets uit op het bovenlokaal kader.

Timing: 2029

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2026 en 2029

5.4.8 We werken een register sociale voordelen uit

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen & Vlaams minister van Economie, Innovatie en Industrie, Buitenlandse Zaken, Digitalisering en Facilitair Management

Uitvoerende administratie: Departement Zorg & Digitaal Vlaanderen

Omschrijving van de maatregel:

Wie geen recht heeft op steun, krijgt die niet. Met een verklaring op eer zorgen we dat elke euro steun terecht komt bij diegenen die deze steun nodig hebben. En met een sociaal register hebben we een duidelijk overzicht van wie waar recht op heeft en welke steun hij of zij krijgt. De instanties die die voordelen toekennen, kunnen dat register raadplegen, invullen en aanvullen. De werkzaamheden hiertoe worden nog in 2025 opgestart.

Ook het federaal regeerakkoord bevat het engagement tot de uitbouw van dergelijk centraal register. We aligneren ons op het federaal initiatief om zoveel mogelijk synergiën en efficiëntiewinsten te boeken in de uitbouw van het register. Het departement Zorg faciliteert en ondersteunt het overleg en legt de nodige contacten binnen de Vlaamse administratie voor het juridisch luik en het technisch luik van het register.

Het juridisch luik behelst de decretale beschrijving van de gegevensdeling die noodzakelijk is om het register te voeden en raadpleegbaar te maken. De informatie is immers persoonsgebonden en valt onder de regels inzake gegevensbescherming op Europees en op Vlaams niveau. Aangezien het ook gaat om gegevens die door de federale overheid en de Vlaamse overheid worden verzameld en beheerd, zal een samenwerkingsakkoord tussen de federale overheid en de Vlaamse overheid worden afgesloten.

Het technische luik betreft de koppeling tussen de federale en Vlaamse databanken en de technische ontwikkeling van het toegangsbeheer voor het raadplegen, invullen en aanvullen van het register. Voor het technische luik aan Vlaamse kant is Digitaal Vlaanderen betrokken.

Met het register willen we enerzijds inzetten op de strijd tegen sociale fraude en onderbescherming en anderzijds werken meer lonend te maken door, waar nodig, werkloosheidsvallen of andere drempels voor activering weg te werken.

Timing: 2027

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2029

5.4.9 We bewaken de aandacht voor mensen in armoede binnen het lokaal sociaal beleid

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Departement Zorg

Omschrijving van de maatregel:

De lokale besturen staan het dichtst bij de mensen en zijn vaak het best geplaatst om de noden van burgers in kwetsbare situaties in kaart te brengen. We ondersteunen en inspireren lokale besturen bij de vormgeving van hun lokaal sociaal beleid met betrekking tot de aandacht voor mensen in armoede, met respect voor de lokale autonomie, specifieke regionale eigenschappen (zoals de Denderstreek, de kustregio, ...), het planlastendecreet en het belfortprincipe. Ook is er oog voor het hulp- en dienstverleningsaanbod waarmee zij aan de slag kunnen gaan. We brengen hiertoe de relevante partners samen op regionaal niveau.

We faciliteren lokale besturen om in te zetten op twee centrale assen:

- onderbescherming aanpakken
- Buurtgerichte dienstverlening, met burgers over domeinen heen

We informeren de lokale besturen over hoe zij het leefwereldperspectief van mensen in armoede kunnen binnen brengen in het lokaal sociaal beleid en stimuleren hen om dit te doen. We werken hiervoor samen met onder meer vzw deLink en VVSG.

We capteren beleidssignalen en structurele noden van lokale besturen en brengen die naar het Vlaamse niveau.

Timing: 2025-2029

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: permanent

5.4.10 We zetten in op de toegang tot water voor kwetsbare groepen

Trekkende minister: Vlaams minister van Omgeving en Landbouw

Uitvoerende administratie: Vlaamse Milieumaatschappij

Omschrijving van de maatregel:

De Europese Unie heeft met de herziening van de drinkwaterrichtlijn en de richtlijn stedelijk afvalwater een aantal stappen gezet om de toegang tot drinkwater en sanitatie, in het bijzonder voor kwetsbare en gemarginaliseerde groepen, te verbeteren.

TOEGANG TOT DRINKWATER

In Vlaanderen werden de verplichtingen rond drinkwater geïmplementeerd via het BVR van 20 januari 2023 over de kwaliteit, de kwantiteit en de levering van water bestemd voor menselijke consumptie.

In uitvoering hiervan heeft de VMM, in samenwerking met en op basis van informatie aangeleverd door de openbare waterleveranciers, betrokken overheden en stakeholders – waaronder armoedeorganisaties – , een actieprogramma opgemaakt met daarin acties ter bevordering van de toegang tot water bestemd voor menselijke consumptie voor kwetsbare groepen, en ter goedkeuring voorgelegd.

Twee pijlers van dit actieprogramma zijn direct relevant voor kwetsbare groepen

- Een verhoging van het aantal tappunten: Om de toegang tot water te verbeteren voor iedereen, inclusief voor diegenen die niet beschikken over een reguliere drinkwatervoorziening of over een eigen waterwinning, voorziet het actieplan in een acties die erop gericht zijn het aantal tappunten te verhogen. Er wordt hierbij een onderscheid aangehouden tussen enerzijds die tappunten die specifiek bedoeld zijn voor kwetsbare en gemarginaliseerde groepen, en anderzijds ‘universele’ tappunten die voor iedereen – ook kwetsbare en gemarginaliseerde groepen – toegankelijk zijn. Bij het eerste type tappunten valt te denken aan tappunten die beheerd en aangeboden worden door bv. het OCMW in het kader van hun dienstverlening. Het tweede type tappunten betreft de tappunten die door een gemeente of een ander openbaar bestuur aangeboden worden op pleinen, parken, vervoer-knooppunten (bv. NMBS e.d.), openbare gebouwen, enz.
- De organisatie van lerende netwerken: Het actieplan voorziet er tevens in dat de VMM, in samenwerking met haar partners, een aantal lerende netwerken organiseert waarbij de lokale besturen geïnformeerd worden over het regelgevend kader en de handvaten die aangereikt worden door o.m. het Algemeen Waterverkoopreglement, en die erop gericht zijn een blijvende toegang tot de drinkwatervoorziening – in het bijzonder voor kwetsbare groepen – maximaal te verzekeren. Diezelfde lerende netwerken zullen voor de lokale besturen fungeren als een platform om goede praktijken en kennis uit te wisselen omtrent het beheer van tappunten

Timing: 2025 - 2029

Budget: Binnen de bestaande budgetten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2030

5.4.11 We passen de tariefstructuur van water aan

Trekkende minister: Vlaams minister van Omgeving en Landbouw

Uitvoerende administratie: Vlaamse Milieumaatschappij

Omschrijving van de maatregel:

Met de integrale waterfactuur in Vlaanderen betaal je voor de productie en levering, de afvoer en de zuivering van je drinkwater.

Voor elk van deze onderdelen wordt op heden zowel een vastrecht als een variabele prijs aangerekend. Het vastrecht behelst een vast bedrag, per wooneenheid en per jaar, waarbij dit bedrag onafhankelijk van het verbruik wordt aangerekend. Per gedomicilieerde wordt een korting toegekend.

Het eigenlijke verbruik wordt aangerekend aan een variabel tarief, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen basis- en comfortverbruik. De tarieven voor comfortverbruik liggen hoger. De schijfgrenzen schuiven op met het aantal gedomicilieerden.

Onderzoek naar een hervorming wordt gestart in functie van verbruik met een correctere tarifiering voor alleenstaanden.

Er is een klankbordgroep opgezet waarin het VPAO wordt betrokken.

Timing: 2025-2029

Budget: Binnen de bestaande budgetten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2030

5.5 PARTICIPATIE AAN DE SAMENLEVING EN HET BELEID

Volwaardig deelnemen aan de samenleving is een sleutel tot zelfvertrouwen, verbondenheid en welzijn. Toch ervaren veel mensen in armoede drempels om deel te nemen aan vrije tijd, cultuur, sport en het beleid dat hen aanbelangt. In dit hoofdstuk zetten we in op het versterken van participatie op alle niveaus. Instrumenten zoals de UiTPAS maken vrije tijd toegankelijker door financiële en praktische obstakels te verlagen. Daarnaast stimuleren we de betrokkenheid van mensen in armoede bij beleidsontwikkeling, zodat hun stem gehoord wordt en beleid beter aansluit bij hun realiteit. Echte participatie vraagt meer dan inspraak alleen, het vraagt een actieve inzet om barrières weg te nemen en iedereen een plek te geven aan tafel.

5.5.1 We versterken de inzet van ervaringskennis via de erkende verenigingen waar armen het woord nemen

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Departement Zorg

Omschrijving van de maatregel:

Om tot een effectief armoedebestrijdingsbeleid te komen is de inzet van ervaringskennis en opgeleide ervaringsdeskundigheid onontbeerlijk. Hiertoe zetten we onder andere verder in op en versterken we de verenigingen waar armen het woord nemen, die erkend en gesubsidieerd worden om de kennis van mensen in armoede samen met en via een dialoogproces in te brengen in het beleid. Zo dragen zij onder meer bij tot de organisatie van verticale permanente armoedeoverleg momenten (VPAO) en armoedetoetsen.

Ook voor het lokale beleidsniveau willen we ervaringskennis beter beschikbaar maken. Ook daar nemen de verenigingen waar armen het woord nemen dit nu al op. Ze geven een stem aan wie zich in een kwetsbare positie bevindt en zijn een partner voor bepaalde lokale besturen.

Timing: 2027-2029

Budget: binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2028

5.5.2 We versterken de inzet van opgeleide ervaringsdeskundigheid inzake armoede en sociale uitsluiting

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Departement Zorg & Agentschap Opgroeien & Departement Onderwijs en Vorming

Omschrijving van de maatregel:

Om tot een effectief armoedebestrijdingsbeleid te komen is de inzet van ervaringskennis en opgeleide ervaringsdeskundigheid onontbeerlijk, zoals ook bevestigd in het Regeerakkoord.

Het armoedebestrijdingsdecreet van 2003 voorziet de opleiding en inzet van ervaringsdeskundigheid als een van de belangrijke instrumenten om tot een participatief armoedebestrijdingsbeleid te komen. Vlaanderen is hierin steeds een voorloper geweest, en werd een voorbeeld voor diverse andere Europese regio's. Ook op het werkveld wordt de inzet van ervaringsdeskundigheid als een bijzondere meerwaarde binnen armoedebestrijding gezien, onder meer in toegankelijkheid van dienstverlening en organisaties, bereik van de doelgroep, beleidsadvisering en opleidingen.

We willen deze inzet dan ook versterkt verderzetten, en voorzien daartoe volgende acties:

(1) INZET VAN OPGELEIDE ERVARINGSDESKUNDIGHEID BINNEN OPGROEIEN.

We starten met een interne inventarisatie met overzicht van op welke manier al aan de slag gegaan wordt met ervaringskennis en –deskundigheid. De inventaris zal tegelijk zicht bieden op sterke praktijken (gezinsondersteuners bij Kind en Gezin, ervaringsdeskundigen binnen Pleegzorg,...) en op lacunes. Van hieruit worden toekomstige lijnen bepaald. Eén van die lijnen zal inzetten op het delen van sterke praktijken binnen Opgroeien en sectoren en waar mogelijk verbreding.

We benutten ervaringsdeskundigheid en het perspectief van sociale uitsluiting in de ontwikkeling van inhoudelijke expertise en geformuleerde adviezen, bij de aanpak van campagnes, geformuleerde visie en doelstellingen en ondersteunende materialen.

Daarnaast versterken we de inzet van ervaringsdeskundigheid en –kennis in beleidsprocessen en adviesorganen.

We versterken de kennis- en expertisedeling over ervaringsdeskundigheid, in samenwerking met EXPOO, het expertisecentrum van Opgroeien, dat inzichten rond opvoeden en opgroeien bundelt en toegankelijk maakt om professionals in het brede jeugd- en gezinsbeleid te ondersteunen. We richten ons hierbij zowel tot medewerkers van Opgroeien als tot professionals in de sectoren kinderopvang, gezinsondersteuning en jeugdhulp. Maar de ontwikkelde expertise zal zeker ook een bredere groep professionals ondersteuning bieden.

Om deze doelstellingen te realiseren, zetten we volop in op samenwerking met partners zoals de cliëntenorganisaties, het cliëntenforum, gebruikersorganisaties en experts, waaronder deLink en het Netwerk tegen Armoede.

(2) INZET VAN OPGELEIDE ERVARINGSDESKUNDIGHEID BINNEN HET DEPARTEMENT ZORG.

We zetten de inzet van opgeleide ervaringsdeskundigheid binnen het Departement Zorg voort aan 2 dagen per week en maken hiertoe een overeenkomst met deLink voor de duur van het VAPA. Deze wordt ingezet voor advies en samenwerking rond diverse dossiers relevant inzake armoedebestrijding binnen het departement.

(3) DE OPSTART VAN DE OPLEIDING TOT OPGELEIDE ERVARINGSDESKUNDIGE IN DE ARMOEDE EN SOCIALE UITSLUITING BINNEN DE CENTRA VOOR VOLWASSENENONDERWIJS (CVO), CF. HET BEROEPSKWALIFICATIEDOSSIER 'BASISWERK'.

Om opgeleide ervaringsdeskundigheid te kunnen inzetten op het werkveld en in beleid, is er uiteraard nood aan een kwalitatieve opleiding van mensen met armoede-ervaring tot ervaringsdeskundige. Zoniet, zijn er geen gekwalificeerde krachten beschikbaar om de inzet intern binnen de Vlaamse overheid (cf. hierboven) te realiseren, maar kunnen deze ook niet door andere lokale en bovenlokale actoren ingezet worden (bv. binnen bepaalde lokale besturen, CAW, armoedeverenigingen, onderwijsinstellingen, profit, ...). In 2024 werd hiertoe het nieuwe beroepskwalificatiedossier 'Ervaringsdeskundige Basiswerk' (niveau 4) goedgekeurd door de Vlaamse Regering. De Ervaringsdeskundige basiswerk brengt, via een brug-, consultatie- en signaalfunctie, de eigen verruimde ervaringskennis narratief en verbindend in dialoog met de verschillende actoren die betrokkenen zijn bij de begeleiding van cliënten, teneinde de krachtgerichte dienstverlening of herstel ondersteunende zorg in de organisatie te bevorderen en zo bij te dragen aan emancipatie van de doelgroep.

Momenteel wordt het beroepskwalificatiedossier in een ontwikkelcommissie vertaald naar een Opleidingsprofiel. Het resultaat hiervan zal tegen 15 september 2026 ingediend worden bij het Departement Onderwijs en Vorming waarna het regelgevend proces start met het oog op de goedkeuring door de Vlaamse Regering. Deze opleiding zal dan plaatsvinden binnen de CVO. Naast de reguliere financiering die de CVO hiervoor ontvangen, is een aanvullende financiering noodzakelijk voor de coördinerende rol, procesbegeleiding, kwaliteitsbewaking en werkingskosten, gezien de specificiteit van doelgroep in relatie tot de verwachtingen van het beroepskwalificatiedossier.

(4) VERSTERKEN VAN DE INZET VAN OPGELEIDE ERVARINGSDESKUNDIGHEID BINNEN DE VORMINGSWERKING VAN VZW DELINK

DeLink biedt binnen haar erkenning als vormingsorganisatie inzake armoedebestrijding vorming, coaching, advies en ondersteuning aan diverse actoren binnen de samenleving. De inzet van opgeleide ervaringsdeskundigen in deze activiteiten, in tandem met anders opgeleiden, is een essentieel element van deze werking, die in sterke mate bijdraagt tot de positieve effecten. Deze specifieke manier van werken is veeleisend, voor de organisatie en de medewerkers. De kostprijs die aan organisaties gevraagd kan worden, volstaat niet om de nodige omkadering en ondersteuning te realiseren om een duurzaam en kwalitatief aanbod te blijven realiseren. Daarom verhogen we de subsidie aan deLink voor hun erkenning als vormingsorganisatie, ter ondersteuning van de blijvende inzet van opgeleide ervaringsdeskundigheid hierin

Timing: 2025-2029

Budget: Binnen de beschikbare kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel:

- 1) 2027
- 2) halfjaarlijks gedurende de overeenkomst
- 3) na afloop van het opleidingstraject
- 4) jaarlijks

5.5.3 We verhogen de vakantieparticipatie van mensen in armoede (decreet 'iedereen verdient vakantie')

Trekkende minister: Vlaams minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd

Uitvoerende administratie: Toerisme Vlaanderen

Omschrijving van de maatregel:

Om ervoor te zorgen dat elke Vlaming zijn of haar recht op vakantie ten volle kan beleven, keurde het Vlaams Parlement op 29 juni 2022 het decreet 'Iedereen verdient vakantie' goed.

De impact van dit decreet, inclusief het financieringsmechanisme, wordt geëvalueerd. De kernvraag van het onderzoek is of het decreet zijn doelstellingen bereikt. Afhankelijk van de resultaten van deze evaluatie, zal een regelgevend initiatief worden voorgesteld om het decreet aan te passen waar dat nodig is.

De decreetsevaluatie is gelinkt aan twee parallelle processen die afgerond moeten zijn in 2026: de evaluatie van het subsidie-instrument “Solidaire kostendeling” en het onderzoek naar een rentabiliteitsmodel voor de aanbieders. Beide processen zijn gericht op de ondersteuning van het creëren van een betaalbaar aanbod. Indien uit deze processen blijkt dat er een decretale basis moet voorzien worden, moet dit meegenomen worden in de wijziging van het decreet zelf.

Projectobjectieven:

- De efficiëntie en effectiviteit van het decreet Iedereen verdient vakantie zijn geëvalueerd door Toerisme Vlaanderen.
- Het evaluatierapport met beleidsaanbevelingen en beleidsopties is opgeleverd bij het kabinet bij de start van het beleidsjaar 2026, met oog op de tijdige mogelijke wijziging van het decreet door de Vlaamse Regering.
- Er is een armoedetoets uitgevoerd op de evaluatie van het decreet als op beleidsaanbevelingen en opties.

Timing: 2025-2026

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2029

5.5.4 We verhogen de vakantieparticipatie van mensen in armoede (onderzoek rentabiliteitsmodel)

Trekkende minister: Vlaams minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd

Uitvoerende administratie: Toerisme Vlaanderen

Omschrijving van de maatregel:

Aanbieders worden ondersteund in hun sociaal-toeristisch engagement door onderzoek naar een rendabel model dat gebaseerd is op een eerlijke prijs. Dit houdt in dat gestreefd wordt naar een prijs die zowel haalbaar is voor de aanbieders als betaalbaar voor de doelgroep. Het ontwikkelen van een rendabel model voor sociaal toerisme is een complexe uitdaging die een balans vereist tussen de financiële levensvatbaarheid van de aanbieders en de toegankelijkheid voor de doelgroep.

Op basis van dit onderzoek worden maatregelen voorgesteld om tot een vakantieaanbod te komen met een prijs die haalbaar is voor de aanbieder en betaalbaar voor de vakantieganger.

projectobjectieven:

- Het onderzoek is uitgevoerd en opgeleverd.
- Resultaten van het onderzoek zijn gedeeld.
- Maatregelen zijn in kaart gebracht en afgetoetst op hun haalbaarheid.

Timing: 2025-2026

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2027

5.5.5 We zetten in op een sterke UiTPAS als toegangspoort voor vrijetijdsparticipatie

Trekkende minister: Vlaams minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd & Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Havens en Sport &

Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Departement Cultuur, Jeugd en Media Sport Vlaanderen

Omschrijving van de maatregel:

Vrijtijds participatie mag geen privilege zijn. Daarom wordt ingezet op participatie van alle Vlamingen. We gaan aan de slag met de evaluatie van de UITPAS om een nog sterker product te maken.

Er wordt nagegaan hoe de financiële uitdagingen van het instrument aangepakt kunnen worden. We werken daarvoor transversaal samen en zetten in op samenwerking tussen gemeenten en sectoren om de uitrol van UitPAS te versnellen en de impact te vergroten.

Hierbij wordt een expliciete verbinding gelegd met actoren in het jeugdwerk zodat kinderen en jongeren in armoede optimaal van hun recht op vrije tijd kunnen genieten.

Timing: 2025-2029

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2029

5.5.6 We onderzoeken de verdere afstemming en synergieën tussen de tools UiTPAS-VrijUit-Iedereen Verdient Vakantie

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen & Vlaams minister van Wonen, Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd

Uitvoerende administratie: Departement Cultuur, Jeugd en Media & Toerisme Vlaanderen

Omschrijving van de maatregel:

Vrijetijdsparticipatie mag geen privilege zijn. Daarom wordt ingezet op participatie van alle Vlamingen. We onderzoeken daarom de verdere afstemming en synergieën tussen UiTPAS, VRIJUIT en Iedereen Verdient vakantie, om de toeleiding van mensen in armoede te verhogen en drempels verder weg te nemen.

De UiTPAS is een bovenlokale, digitale toegangspoort die de participatie aan cultuur-, sport- en jeugdactiviteiten voor alle Vlamingen bevordert. Het systeem is ontworpen om maatschappelijke betrokkenheid en inclusie te stimuleren, met speciale aandacht voor kansengroepen. Sinds de lancering is het gebruik van de UiTPAS door kansengroepen aanzienlijk toegenomen, wat de noodzaak onderstreept om het systeem toekomstbestendig en financieel houdbaar te maken.

VRIJUIT is een initiatief dat zich eveneens richt op het vergroten van de vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede. Het biedt financiële ondersteuning om deelname aan culturele activiteiten mogelijk te maken.

Iedereen Verdient Vakantie is een programma dat toeristische en recreatieve activiteiten toegankelijk maakt voor mensen in armoede. Door samenwerking met lokale besturen en organisaties wordt een breed scala aan activiteiten aangeboden, waardoor iedereen de kans krijgt om deel te nemen aan vakantie- en vrijetijdsactiviteiten.

Een verdere afstemming van deze drie tools kan leiden tot een efficiënter en inclusiever systeem. Dit zal niet alleen de administratieve lasten verminderen, maar ook de impact op de participatie maximaliseren.

Timing: 2025-2029

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2029

5.5.7 We verbeteren de toegang en de organisatie van de juridische eerstelijnsbijstand

Trekkende minister: Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk

Uitvoerende administratie: Agentschap Justitie en Handhaving

Omschrijving van de maatregel:

Juridische eerstelijnsbijstand is er voor iedereen, maar richt zich in het bijzonder op de meest kwetsbare burgers. Op vaste momenten houden advocaten zitdagen op verschillende locaties, zoals justitiehuizen, OCMW's en sociale huizen. Iedereen kan er terecht voor een gratis, oriënterend adviesgesprek met een advocaat. Op veel locaties is het ook mogelijk om telefonisch advies te krijgen.

Om de toegang tot deze eerstelijnsbijstand te verbeteren, ontwikkelen we een digitale applicatie. Die maakt het niet alleen eenvoudiger om juridische hulp te vinden, maar zorgt er ook voor dat burgers sneller advies op maat kunnen krijgen. Dit gebeurt in samenwerking met de Orde van Vlaamse Balies en de 13 erkende commissies voor juridische eerstelijnsbijstand.

Met de app kunnen burgers laagdrempelig informatie vinden over het aanbod, eenvoudig een afspraak maken of telefonisch advies inwinnen. Ook Vlaamse belangenorganisaties en hulpcentra zullen de applicatie kunnen gebruiken om burgers te begeleiden en hen rechtstreeks in contact te brengen met een advocaat

Timing: 2025-2026

Budget: 60.000 euro

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2027-2028

5.5.8 We onderzoeken de attitudes en belevingen rond reproductieve gezondheid

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Agentschap Binnenlands Bestuur

Omschrijving van de maatregel:

VIVES Hogeschool kreeg de onderzoeksopdracht om attitudes en ervaringen rond menstruatie en menopauze in Vlaanderen in kaart te brengen. Dit onderzoek heeft bijzondere aandacht voor personen in armoede.

Personen in armoede worden meer getroffen door het gebrek aan toegang tot zorg, producten en informatie rond menstruatie en menopauze. Beperkte gezondheidsvaardigheden en financiële drempels maken dat zij minder snel hulp zoeken en moeilijker toegang vinden tot gepaste ondersteuning.

Het project beoogt een nulmeting, de ontwikkeling van een herbruikbare Nederlandstalige vragenlijst en een onderzoeksrapport met beleidsaanbevelingen. Zowel kwantitatieve bevestigingen als kwalitatieve focusgroepen maken deel uit van de methodologie.

Via samenwerking met onder andere Verenigingen waar armen het woord nemen, OCMW's en buurtwerkingen worden vragenlijsten verspreid en focusgroepen georganiseerd. Deze aanpak garandeert een veilige omgeving waarin ervaringen gedeeld kunnen worden en zorgt voor representativiteit van deze doelgroep in het onderzoek.

Op basis van de onderzoeksresultaten zal VIVES concrete aanbevelingen formuleren die kunnen bijdragen aan een rechtvaardiger en inclusiever gezondheidsbeleid.

Timing: 2025-2026

Budget: 119 000 euro

Evaluatie van het effect van de maatregel: Gezien het hier om een onderzoeksopdracht met oog op formuleren van beleidsaanbevelingen is dit niet van toepassing. Het eindrapport wordt in juni 2026 verwacht. Dan gaan we met de aanbevelingen van het onderzoek aan de slag voor vervolgacties.

5.5.9 We organiseren aangepast vervoer

Trekkende minister: Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Havens en Sport

Uitvoerende administratie: Departement Mobiliteit en Openbare Werken

Omschrijving van de maatregel:

Het aangepast vervoer richt zich op personen met een (ernstige) mobiliteitsbeperking of handicap die geen gebruik kunnen maken van het reguliere 'halte-halte'-openbaar vervoer. Dit aanbod wordt verstrekt in navolging van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap en het Gelijkekansen-decreet, dat verplicht dat er mobiliteitsoplossingen moeten worden aangeboden voor personen met een handicap. Dit vervoer is verankerd in het Decreet Basisbereikbaarheid (2019), het Compensatiedecreet (2012), het Besluit van de Vlaamse Regering (2013), het BVR – Compensatiedecreet en het BVR tot toekenning van een subsidie voor pilootprojecten Mobiliteitscentrale Aangepast Vervoer in de verschillende provincies (2024).

Sinds 2014 wordt het aangepast vervoer in het kader van het compensatiedecreet uitgevoerd door 27 Diensten Aangepast Vervoer (DAV's) en als onderdeel van pilootprojecten door de 5 Mobiliteitscentrales Aangepast Vervoer (MAV's). De MAV's analyseren mobiliteitsvragen en werken aan oplossingen voor personen met een mobiliteitsbeperking. Gebruikers kunnen bij de MAV's terecht voor informatie over het vervoersaanbod naargelang de behoefte en mogelijkheden van de klant. Bij een concrete vervoersvraag verwijst de MAV de gebruiker door naar de DAV. Als de DAV de rit niet kan uitvoeren, zoekt de MAV naar een oplossing bij een privé-vervoerder. De DAV's zijn verantwoordelijk voor de praktische uitvoering van het vervoer, waaronder de administratie en facturatie van de ritten, en het beheer van de gegevens. Een DAV kan ook rechtstreeks door een gebruiker met een vervoersvraag gecontacteerd worden.

Het systeem van aangepast vervoer zal hervormd worden zodat er meer uniformiteit is voor de gebruiker: we streven naar een uniforme tariefstructuur, één uniforme manier om ritten te boeken en één uniforme manier om te bepalen of een reiziger tot de doelgroep behoort, nl. de mobiliteitsindicatiestelling.

- Uniforme manier om ritten te boeken: MOW vraagt jaarlijks een rapportering van de resultaten op aan de DAV's en de MAV's, zoals: aantal gereden ritten, aantal gereden volle (met een passagier) kilometer, aantal geweigerde of geannuleerde ritten, aantal unieke gebruikers etc. Om de gegevensuitwisseling te faciliteren en het boeken van ritten en bijhouden van gebruikersgegevens te uniformiseren, zal er in 2028 een uniek Data- en reserveringsplatform voor Aangepast Vervoer worden in gebruik genomen. Hiervoor is er in 2025 een project geïnitieerd door het Departement Mobiliteit & Openbare Werken (MOW). Het doel is het bepalen van de voorwaarden van een data- en reserveringsplatform voor het aangepast vervoer. Via dit platform dient naar de toekomst toe ook de gegevensuitwisseling tussen de erkende vervoerders en MOW gefaciliteerd te worden.
- Uniforme tariefstructuur: Het is de bedoeling dat reizigers overal in Vlaanderen eenzelfde tarief betalen per gereden kilometer.
- Mobiliteitsindicatiestelling: Het is de bedoeling dat de mobiliteitsindicatiestelling wordt gebruikt om na te gaan of de reiziger tot de doelgroep van het aangepast vervoer behoort.

De stakeholders (DAV's, MAV's, vertegenwoordigers taxidiensten, MOW en vertegenwoordigers van doelgroepen) worden betrokken bij het bepalen van de voorwaarden voor het data- en reserveringsplatform.

Timing: 2025-2028

Budget: 1.230.000 à 1.630.000 miljoen euro voor implementatie aangepast vervoer (eenmalig).
260.000 euro jaarlijkse runkosten.

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2029

5.5.10 We implementeren het project 'netwerkplatform - matchmaking'

Trekkende minister: Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Havens en Sport

Uitvoerende administratie: Sport Vlaanderen

Omschrijving van de maatregel:

Met het project 'netwerkplatform - matchmaking' brengen we het sportaanbod in Vlaanderen optimaal in kaart via een proefproject waarbij een online netwerkplatform vraag en aanbod op een slimme en laagdrempelige manier koppelt. Zo wordt de sporter op een heel intuïtieve en gepersonaliseerde manier naar het voor hem of haar meest geschikte sportaanbod (clubgebonden of informeel) in de buurt geleid. We erkennen hierbij het belang en de impact van anders- en lichtgeorganiseerde sportbeoefening, sport na school, en opkomende trends. Het netwerkplatform wil ook geïnteresseerde/potentiële sporters aan elkaar koppelen en zo een antwoord bieden op de drempel 'ik heb (ken) niemand om mee te sporten (in de buurt)'. We hebben bij de opbouw van het netwerkplatform aandacht voor de wisselwerking met de UiTdatabank en UiTPAS.

Specifiek in het kader van het Vlaams Actieplan Armoede biedt dit platform mogelijkheden om in te spelen op een informatiedrempel (geen login nodig om het aanbod te raadplegen) en het toeleiden naar een sportaanbod dat niet per definitie het engagement van langdurig lidmaatschap inhoudt. Sociale organisaties met een sport- en beweegaanbod zullen hun aanbod gratis een plaats kunnen geven op het platform waardoor we het sport- en beweegaanbod in Vlaanderen optimaal in kaart brengen.

Timing: 2026-2027

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2029

5.5.11 We verkennen de mogelijkheden om Sport Vlaanderen een UiTPAS-partner te laten worden

Trekkende minister: Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Havens en Sport

Uitvoerende administratie: Sport Vlaanderen

Omschrijving van de maatregel:

We onderzoeken de mogelijkheden om met een specifiek aanbod in enkele sportcentra van Sport Vlaanderen UiTPAS-partner te worden. In een eerste fase focussen we op de schaatsbanen in de sportcentra gelegen in UiTPAS regio's nl. Sport Vlaanderen Hasselt en Sport Vlaanderen Herentals. Na evaluatie van deze piloottesten bepalen we of en welke uitbreidingsmogelijkheden er zijn.

Timing: 2025-2029

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2028 (tussentijdse evaluatie)

5.5.12 We versterken het Nederlands als hefboom voor het verhogen van de zelfredzaamheid van kwetsbare Brusselaars

Trekkende minister: Vlaams minister van Brussel en Media

Uitvoerende administratie: Agentschap Binnenlands Bestuur

Omschrijving van de maatregel:

De Vlaamse minister bevoegd voor Brussel maakt van het Nederlands één van de speerpunten van haar beleid, dat concreet vorm zal krijgen in een Totaalplan Nederlands Brussel. Het Nederlands is, zeker in Brussel, meer dan een communicatiemiddel. Het is een unieke kansenmotor, een hefboom voor integratie en de gangmaker van een breed gemeenschapsvormend project dat Brusselaars toekomst geeft. Het Nederlands biedt Brusselaars de kans op sociale en economische vooruitgang, niet in het minst dankzij hogere jobkansen voor wie de taal beheerst. Het stelt ouders in staat om de toekomstkansen van hun kinderen te vergroten en biedt een vlottere toegang tot onze kwaliteitsvolle Vlaamse scholen en het Vlaams-Brusselse netwerk van verenigingen en organisaties die van Brussel een betere plek maken.

Binnen het armoedebestrijdingsbeleid kunnen twee maatregelen impact hebben: taalstimulering Nederlands als hefboom voor het verhogen van kansen op werk en het gratis houden van het NT2-aanbod in Brussel, waarvan de tarieven in de rest van Vlaanderen zullen worden aangepast.

- In onze meertalige hoofdstad is kennis van het Nederlands een waardevolle troef bij het zoeken naar werk, of naar beter werk om vooruit te gaan in het leven. Werkgevers zoeken actief naar tweetalige profielen. Nederlands beheersen vergroot niet alleen de kans op werk, maar ook op doorgroeimogelijkheden en meer jobzekerheid. Het motivatieonderzoek NT2-leerders uitgevoerd door het Huis van het Nederlands Brussel toont aan dat anderstalige Brusselaars zich daar bewust van zijn en in de eerste plaats Nederlands leren om (beter) werk te vinden. De resultaten van die studie onderstrepen daarmee dat cursisten de taal linken met een betere economische positie. Het Totaalplan Nederlands Brussel focust volop op Nederlands leren, oefenen en dagelijks gebruiken, en volwassenen, anderstalige Brusselaars vormen daarbij een specifieke doelgroep. Het Totaalplan Nederlands Brussel wil anderstalige volwassenen Brusselaars zoveel mogelijk laagdrempelige leer-, oefen- en gebruikskansen aanbieden via gerichte acties en een versterking en/of uitbreiding van het bestaande aanbod. Wie Nederlands spreekt, vindt daarnaast ook zijn weg naar kwaliteitsvol onderwijs, een levendig cultureel leven, sport en ontspanning, toegankelijke zorg. Dat komt ten goede aan de taalleerder zelf, maar ook aan zijn of haar gezin en omgeving. Het kan de zelfredzaamheid van kwetsbare Brusselaars verhogen.
- Vanaf 1 september 2023 worden cursisten, die gedomicilieerd zijn in het BHG en die de opleiding NT2 richtgraad 1 of richtgraad 2 volgen in een lesplaats gelegen in het BHG vrijgesteld van het betalen van inschrijvingsgeld op basis van een nieuwe vrijstellingscategorie die werd ingeschreven in artikel 113novies §4 6°bis van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs.

Daarmee werd een tijdelijke situatie decretaal verankerd. Hoewel over de concrete invulling nog moeten worden beslist, zullen de tarieven voor het NT2-aanbod in Vlaanderen worden aangepast. Net omwille van de complexe situatie in Brussel (meertalige en diverse stad, hoge werkloosheid, slechte armoedecijfers...) zal het NT2-aanbod ook gedurende deze regeerperiode in onze hoofdstad gratis blijven, wat ongetwijfeld in de eerste plaats Brusselaars in een kwetsbare positie ten goede zal komen.

Timing: 2025-2029

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2029

5.5.13 We stimuleren mensen in armoede tot het opnemen van vrijwilligerswerk

Trekkende minister: Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen

Uitvoerende administratie: Departement Cultuur, Jeugd en Media

Omschrijving van de maatregel:

In Vlaanderen zijn honderdduizenden vrijwilligers actief, met één op de acht Vlamingen die hun tijd en energie vrijwillig inzetten. Dit brengt voordelen met zich mee voor zowel individuen als de samenleving als geheel. Het vrijwillige engagement bevordert persoonlijke ontwikkeling, sociale verbondenheid en algemeen welzijn, en maakt diverse activiteiten mogelijk in sectoren als sport, cultuur, jeugd, zorg, gezondheid, milieu en onderwijs. Vrijwilligers vullen niet-ingevulde noden in de samenleving in en dragen bij aan een inclusieve, solidaire en veerkrachtige samenleving, bij uitstek ook tijdens uitdagende periodes zoals de coronapandemie en de Oekraïne-crisis. De bijdrage van vrijwilligers aan de samenleving is dus zowel substantieel als onmisbaar, maar nooit vanzelfsprekend.

Vrijwilligerswerk in Vlaanderen wordt vaak uitgevoerd door hoogopgeleiden en gepensioneerden. Deze groepen hebben vaak meer tijd en middelen om zich hiervoor in te zetten.

Vrijwilligerswerk beter toegankelijk maken voor iedereen én kwetsbare vrijwilligers optimaal ondersteunen, dat is een van de doelstellingen van het gecoördineerde Vlaamse vrijwilligersbeleid.

We zien een mogelijke kans in de verdere uitrol en uitbouw van UiTPAS. Niet alleen bereiken we via UiTPAS deze kwetsbare doelgroepen, UiTPAS biedt ook de kans hier concrete voordelen aan te koppelen. Immers, via UiTPAS zou het mogelijk zijn deze groepen in kaart te brengen maar ook hen extra financieel en inhoudelijk te ondersteunen.

Timing: 2025-2029

Budget: Binnen de bestaande kredieten

Evaluatie van het effect van de maatregel: 2029

6 BIJLAGEN

6.1 OMGEVINGSANALYSE

We benaderen armoede als een breed en multidimensionaal begrip dat zich op verschillende interagerende levensdomeinen manifesteert. Achtereenvolgens komen de volgende thema's aan bod:

inkomensongelijkheid en werk, werkloosheid, vervangingsinkomens, sociale bijstand, armoede, kwetsbare groepen, deprivatie (in het bijzonder bij kinderen), vroegtijdig schoolverlaten en onderwijskansarmoede, (sociale) huisvesting en wonen in kwetsbare buurten, dak- en thuisloosheid.

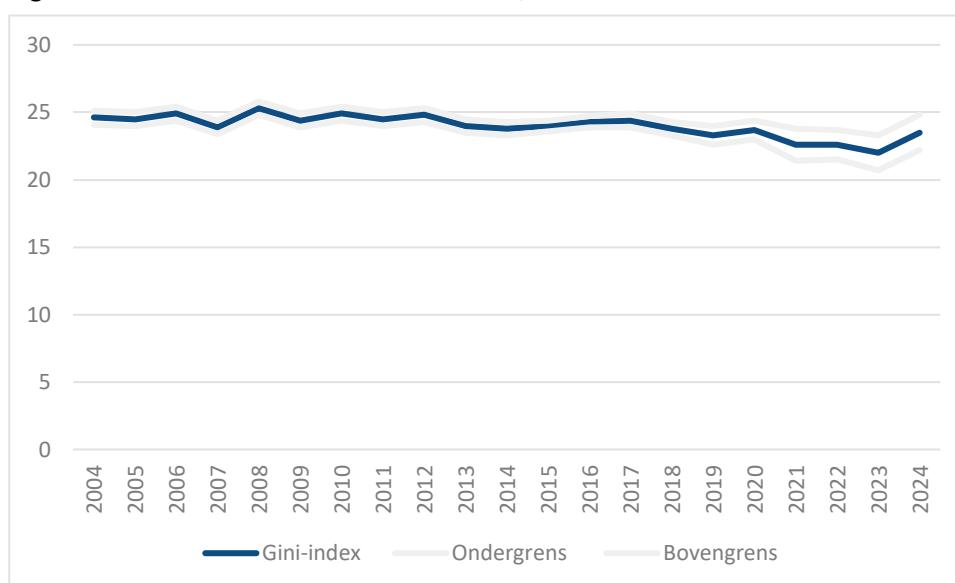
De vermeldde cijfers zijn steeds de meest actuele, beschikbare cijfers voor het Vlaamse Gewest, bijgewerkt tot en met 11 augustus 2025. Waar beschikbaar werden ook de cijfers voor het Brussels Hoofdstedelijke Gewest meegegeven². Cijfers uit de EU-SILC 2024 zijn berekend op inkomens van het jaar 2023.

6.1.1 Inkomensongelijkheid

De **gini-index** lag in Vlaanderen in de recente jaren onder het niveau van voor 2012, en de inkomenskwintielverhouding is sinds 2004 min of meer gelijk gebleven. De gini-index³ lag volgens de EU-SILC-enquête⁴ van 2024 in het Vlaamse Gewest op 23,5.

In Europees perspectief ligt de gini-index in het Vlaamse Gewest relatief laag. Gemiddeld lag de index in de 27 landen van de Europese Unie (EU27) in 2022 op 30 (Statistiek Vlaanderen, 2025a). Vergeleken met de buurlanden Duitsland, Nederland, Frankrijk en Luxemburg kent België de meest gelijke inkomensverdeling. Zowel de gini-coëfficiënt als de inkomenskwintielverhouding (zie hieronder) zijn in België het laagst (Coene, 2024).

Figuur 1. Gini-index in het Vlaamse Gewest, 2004-2024

Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

² Statistiek Vlaanderen stelt voor het Brussels Hoofdstedelijke Gewest geen historische reeksen ter beschikking zoals het dat voor het Vlaamse Gewest wel doet.

³ De gini-index is een internationaal vaak gebruikte maat om de inkomensongelijkheid in een land of regio in beeld te brengen. De index geeft aan in hoeverre de verdeling van het inkomen over de inwoners verschilt van een perfect gelijke inkomensverdeling. Hoe hoger de gini-index, hoe groter de inkomensongelijkheid. Een indexwaarde van 0 staat voor een perfect gelijke inkomensverdeling. Een indexwaarde van 100 wijst erop dat al het inkomen behoort aan één persoon.

⁴ Statistics on Income and Living Conditions (SILC), een survey van de Europese Unie naar welzijn en leefomstandigheden. De cijfers zijn steeds gebaseerd op de inkomens van het jaar voordien.

Statistiek Vlaanderen (2025b) stelt, op basis van EU-SILC gegevens van 2024 vast dat de **inkomenskwintielverhouding** in het Vlaamse Gewest 3,5 bedraagt. Deze indicator van inkomensongelijkheid wijst erop dat 'het huishoudinkomen van de 20% inwoners met het hoogste inkomen 3,5 keer hoger ligt dan het huishoudinkomen van de 20% inwoners met het laagste inkomen'. Het jaar voordien was dit nog 3,1. De voorbije 20 jaar wijzigde de inkomenskwintielverhouding weinig in het Vlaamse Gewest.

De inkomensongelijkheid in het Vlaamse Gewest (3,1) lag in 2023 lager dan in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (4,6) en de 27 landen van de EU (4,9) (Statistiek Vlaanderen, 2025b).

6.1.2 Werkzoekenden zonder werk en huishoudens met een lage werkintensiteit

Het hebben van betaald werk vormt een belangrijke buffer tegen armoede. Het Vlaamse Gewest kent reeds verschillende jaren een lage **werkloosheidsgraad** (sinds 2018 onder de 4%) (Statistiek Vlaanderen, 2025c). In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest bedraagt de werkloosheidsgraad 10,5%⁵. De werkloosheid is er de afgelopen jaren aanzienlijk gestegen: +3,2 % in 2023 en +3,0 % in 2024. De omvang van deze stijging is volgens BISA (2024, p. 34) 'ongezien' sinds 2010.

Statistiek Vlaanderen (2025d) komt op basis van VDAB-gegevens tot de bevinding dat er in Vlaanderen in 2024 208.909 **werkzoekenden zonder werk (WZW)** zijn. In vergelijking met 2023 zijn er in 2024 6,2% meer werkzoekenden zonder werk. De dalende trend sinds 2020, met een voorlopig laagtepunt in 2022 onder de 200.000 werkzoekenden zonder werk, is dus onderbroken, hoewel het aandeel WZW in 2024 nog steeds lager ligt dan in 2020.

In 2024 was 50% van de WZW in het Vlaamse Gewest minder dan één jaar op zoek naar werk. 20% was langdurig op zoek naar werk (1 tot 2 jaar) en 30% zeer lang (meer dan 2 jaar). Het aandeel van de zeer langdurig werkzoekenden zonder werk kent sinds 2022 opnieuw een dalende trend en ligt in 2024 (30%) op het laagste punt sinds 2016. In de periode 2008-2015 lag dit cijfer onder de 30% (Statistiek Vlaanderen, 2025d).

Nog volgens Statistiek Vlaanderen (2025) is het verschil tussen het aandeel mannelijke (51%) en vrouwelijke (49%) werkzoekenden zonder werk in 2024 zeer beperkt. Het aandeel werkzoekenden zonder werk van 60 jaar en ouder nam fors toe van 1% in 2009 tot 9% in 2024. Laaggeschoolden vormen sinds 2009 de grootste groep. In 2009 zijn 49% van de werkzoekenden zonder werk laaggeschoold. Dit aandeel daalde in 2024 tot 43% terwijl het aandeel hogeschoolden is toegenomen van 16% in 2009 tot 22% in 2024. Het aandeel werkzoekenden zonder werk met een herkomst buiten de EU⁶ is toegenomen van 22% in 2009 tot 41% in 2024. Het aandeel werkzoekenden zonder werk met een arbeidsbeperking blijft stabiel rond 16% (in 2009 was het 15%). Ook het aantal werkzoekenden zonder werk met weinig kennis van het Nederlands is toegenomen (VDAB, 2025).

Echter, niet alleen werkzoekenden bevinden zich in een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt, er zijn ook **werkenden in precare statuten**. Vanpoucke et al. (2024) maakten op basis van survey- en administratieve gegevens een indeling van de niet-standaard werkvormen, dus andere dan de voltijdse arbeidscontracten van onbepaalde duur, en komen tot de bevinding dat (1) deze niet-standaard werkvormen moeilijk worden gevat in surveys en (2) dat er inzake kwetsbaarheid een grote variatie tussen de niet-standaard werkvormen bestaat en (3) dat personen en huishoudens in bepaalde niet-standaard werkvormen zoals tijdelijke en tripartite⁷ arbeidsrelaties, dienstenchequewerknemers en uitzendkrachten, doorgaans een

⁵ Cijfers over de werkgelegenheids- en werkloosheidsgraad worden verzameld per kwartaal. De meest recente kwartaalcijfers (laatste kwartaal 2024) bedragen 3,8% voor het Vlaamse Gewest en 12,3% voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (STATBEL, 2025).

⁶ EU+ (de 27-EU-landen inclusief de landen van de Europese Vrijhandelsassociatie en het Verenigd Koninkrijk).

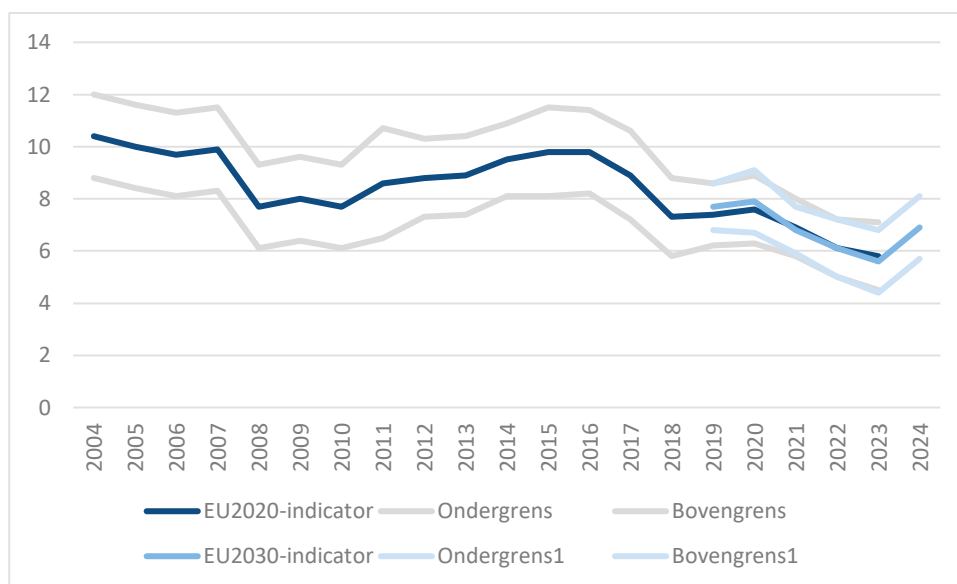
⁷ Er zijn drie partijen gevat in de arbeidsrelatie.

lager bruto uurloon hebben. Statistiek Vlaanderen (2024a) houdt alleen over **tijdelijke arbeidscontracten** statistieken bij. Tijdelijke arbeidscontracten wijzen, door de onzekerheid of men in de toekomst nog wel een betaald werk zal hebben, op een eerder preciaire arbeidsmarktsituatie. Statistiek Vlaanderen en het Steunpunt Werk stellen, op basis van EAK-gegevens⁸ van Statbel, vast dat 6,6% van de werknemers in het Vlaamse Gewest in 2023 een tijdelijk arbeidscontract heeft. In 2019 ging het nog om 8,4%. Sindsdien is er een daling. Vrouwen (7,5%), jongere werknemers (20-34 jaar, 14,3%), laaggeschoolden (6,8%), personen geboren buiten de EU (12%) en alleenstaande ouders met kinderen⁹ hebben verhoudingsgewijs vaker een tijdelijk arbeidscontract. Voor personen met hinder tijdens hun dagelijkse bezigheden wegens een handicap of langdurig gezondheidsprobleem gaat het om 5,4%. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest gaat het om 14,3%

Daarnaast waren er eind 2023 31.856 werknemers tewerkgesteld in **de sociale economie** in het Vlaamse Gewest. 25.716 werknemers maken gebruik van de ondersteuningsmaatregel collectief maatwerk, 2.298 lokale diensteneconomie, 2.929 arbeidsmatige activiteiten en 2.025 individueel maatwerk. Ten aanzien van 2022 is het totale aantal gestegen met 2.745 oftewel een toename van 9% (Departement Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie, s.d.). Deze groep werknemers kan moeilijk terecht op de reguliere arbeidsmarkt en maakt ongeveer 1% uit van de werkende bevolking (Statistiek Vlaanderen, 2025e).

In lijn met voorgaande stijgende trend inzake werkzoekenden is ook het aandeel **huishoudens met een zeer lage werkintensiteit** opnieuw gestegen. Het gaat om huishoudens waar door de volwassenen niet of slechts beperkt wordt gewerkt op de arbeidsmarkt. Volgens de EU-SILC-enquête van 2024 leefde 6,9% van de bevolking van 18 tot en met 64 jaar van het Vlaamse Gewest in een huishouden met zeer lage werkintensiteit (Statistiek Vlaanderen, 2025f). Dat komt overeen met ongeveer 350.000 personen. In 2023 ging het om 5,6% oftewel 280.000 personen. Ter vergelijking, in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest gaat het om 18% (Statistiek Vlaanderen, 2015f). Wel kan gesteld worden dat het aandeel personen in een huishouden met zeer lage werkintensiteit in de meest recente jaren in Vlaanderen lager ligt dan in de periode 2011-2016.

Figuur 2. Bevolking tot 59/64 jaar in een huishouden met een zeer lage werkintensiteit in het Vlaamse Gewest, 2004-2024 in percentages

⁸ Enquête naar Arbeidskrachten (EAK). De enquête naar de arbeidskrachten (EAK) is een sociaaleconomische steekproefenquête bij huishoudens. Haar voornaamste doelstelling is de populatie op actieve leeftijd (vanaf 15 jaar) op te delen in drie groepen (nl. werkende personen, werklozen en niet-actieve personen), en over elk van deze categorieën beschrijvende en verklarende gegevens te verstrekken. Deze enquête wordt ook in de andere EU-lidstaten uitgevoerd en wordt gecoördineerd door de statistische dienst van de Europese Unie, EUROSTAT.

⁹ Er is voor alleenstaande ouders geen cijfer beschikbaar voor 2023.

Naar geslacht is er nauwelijks verschil op vlak van zeer lage werkintensiteit. In Vlaanderen is wel een hoger aandeel zeer lage werkintensiteit te vinden bij de 50-64-jarigen (14%), en ligt daarmee boven het aandeel in de jongere leeftijdsgroepen. Ter vergelijking, vorig jaar ging het om 11%. Volgens huishoudtype lag het aandeel het hoogst bij alleenstaanden (23%) en éénuoudergezinnen (18%). Volgens arbeidsstatus lag het grootste aandeel bij de werklozen (53%). Verder lag het aandeel zeer lage werkintensiteit ook hoger bij huurders (18%) dan bij eigenaars (4%), daalt het percentage bij een hoger opleidingsniveau (laaggeschoolden 20% en hooggeschoolden 4%) en ligt het hoger bij personen geboren buiten de EU (17%) dan bij personen geboren in België (6%) (Statistiek Vlaanderen, 2025f).

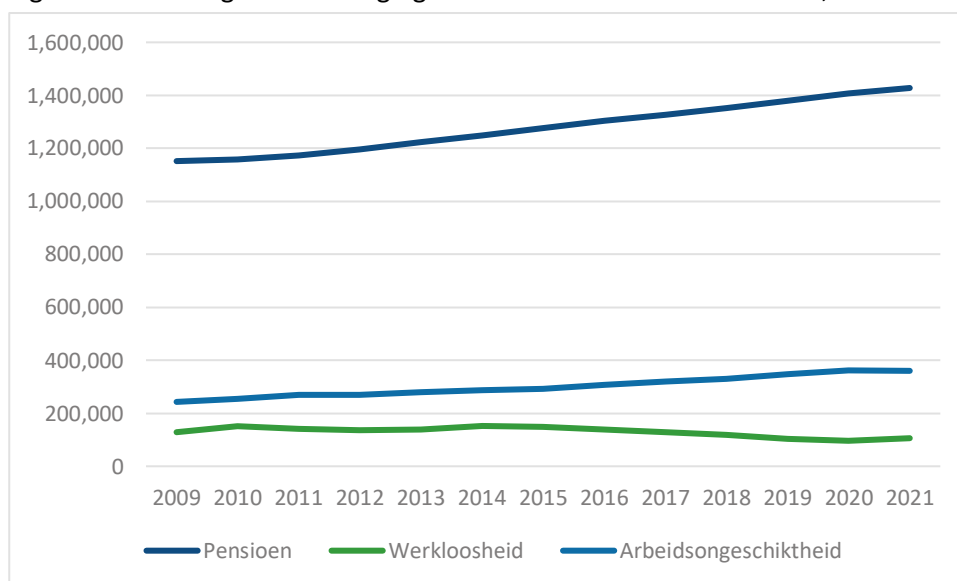
Volgens KSZ-gegevens die het Agentschap Opgroeien bewerkt (s.d.), leeft in 2020 92% van de kinderen onder de 18 jaar bij ten minste één ouder die aan het werk is, 4,2% van de kinderen leeft in een gezin zonder werkende ouders. Voor de andere kinderen was de werksituatie van de ouders niet uit te klaren op basis van de gebruikte administratieve data.

6.1.3 Personen met een pensioenuitkering of met een ander vervangingsinkomen uit de sociale zekerheid

In wat volgt bespreken we een aantal uitkeringen of inkomens ter vervanging van het inkomen uit arbeid of eigen onderneming, achtereenvolgens de pensioenuitkeringen, uitkeringen voor arbeidsongeschiktheid en werkloosheidsuitkeringen.

Wat betreft de **pensioenuitkeringen** zien we op basis van de berekeningen van Statistiek Vlaanderen (2023) over vervangingsinkomens dat het aantal jaar na jaar toeneemt (zie figuur 3). In 2021 ging het in het Vlaamse Gewest om 1.427.701 uitkeringen, terwijl dat er 10 jaar daarvoor nog 1.174.261 waren. 21% van de bevolking in het Vlaamse Gewest ontving in 2021 een pensioenuitkering, in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest was dat 12% van de bevolking. De personen die deze uitkeringen ontvangen zijn voornamelijk 65-plussers, maar toch ook 13% van hen is jonger dan 65 jaar (cijfers voor het Vlaamse Gewest). De Hoge Raad voor Financiën (2024) raamt nog een toename van de uitgaven voor pensioenen tot 2050.

Figuur 3. Bevolking met vervangingsinkomen in het Vlaamse Gewest, 2009-2021 (aantal)

Bron: DWH AM|SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen

Daarnaast waren er in 2021 358.932 **uitkeringen voor arbeidsongeschiktheid**¹⁰ in het Vlaamse Gewest (Statistiek Vlaanderen, 2023). Dit komt overeen met 5% van de bevolking die deze uitkering ontvangt, in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest was dat 4%. Ook hier zien we sinds 2009 jaar na jaar een stijging in het Vlaamse Gewest, maar tussen 2020 en 2021 nam dit aantal af¹¹. Volgens de berekeningen van Statistiek Vlaanderen was het aandeel vrouwen groter (59%) dan het aandeel mannen (42%), en nam het aandeel met een uitkering voor arbeidsongeschiktheid toe met toenemende leeftijd (van de beroepsbevolking).

Statistiek Vlaanderen (2025g) rapporteert ook over de **werkloosheidsuitkeringen**. Sinds 2014 zagen zij een bijna constante daling van het aantal uitkeringen in het Vlaamse Gewest tot 108.848 in 2024 (niet in figuur 3)(waarvan 103.618 werkzoekenden en 5.230 niet-werkzoekenden). Dit komt overeen met zo'n 2,6% van de bevolking. In 2024 ontvingen ook 79.750 personen met een uitkering voor tijdelijke werkloosheid, wat dan weer meer is dan het jaar voordien (+5.400).

In het Vlaamse Gewest is het aandeel mannen met een uitkering voor volledige of tijdelijke werkloosheid groter (67%) dan het aandeel vrouwen (33%). De uitkeringsgerechtigde werklozen zijn niet gelijk verspreid over het Vlaamse Gewest. De aandelen liggen het hoogst in en rond Antwerpen, in de provincie Antwerpen en in de provincie Limburg.

6.1.4 Sociale bijstand: leefloongerechtigden en uitkeringen voor personen met een handicap

Wat het **leefloon**¹² betreft, stelt Statistiek Vlaanderen (2024b) vast dat er begin 2024 42.240 personen een leefloon ontvingen in het Vlaamse Gewest en 13.691 personen een equivalent leefloon. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest ging het in 2022 (laatst beschikbare absolute cijfers) om respectievelijk 44.285 en 6.743 personen¹³ (BISA, 2023). Dat is 0,8% van de bevolking in het Vlaamse Gewest en 4,3% in het Brussels Hoofdstedelijke Gewest (Statistiek Vlaanderen, 2024b). Hoewel we in de recente jaren wat op- en neergaande bewegingen zien, is er tussen 2008 en 2024 een toename van het aantal personen met een (equivalent) leefloon in het Vlaamse Gewest (zie figuur 4) (POD Maatschappelijke Integratie en Inburgering, 2025). Er is een toename merkbaar voor erkende vluchtelingen, alsook voor min-25-jarigen en voor de categorie 'andere'.

Er zijn meer vrouwen dan mannen met een (equivalent) leefloon. Verder springen ook de grote aantallen bij min-25-jarigen in het oog (zie eveneens figuur 4). Mogelijk gaat dit om studenten. Naarmate de leeftijd toeneemt, dalen de aantallen. Bij de 65-plussers is er verhoudingsgewijs wel een sterkere toename sinds 2008 (+148%).

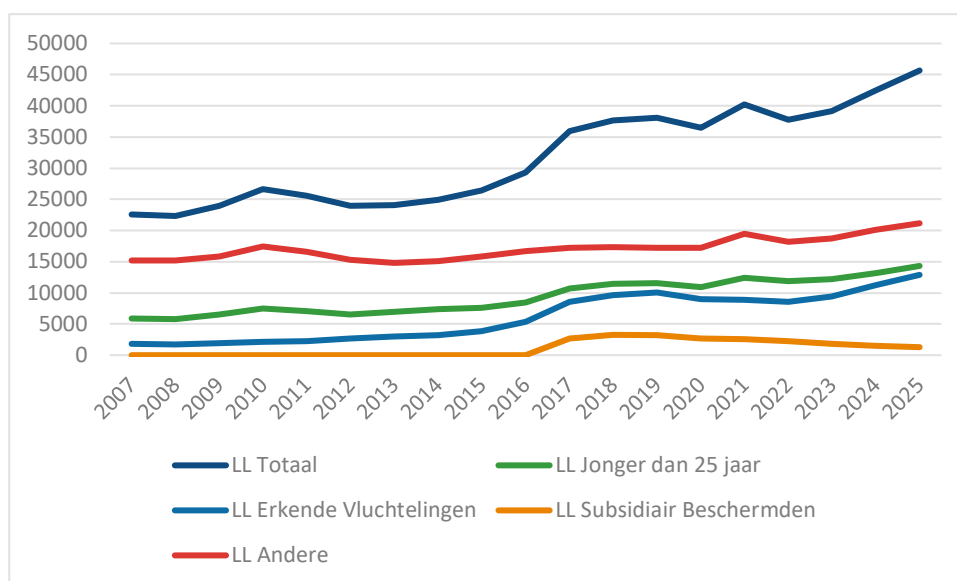
¹⁰ Ook bij de personen met een uitkering voor arbeidsongeschiktheid gaat het om de zogenaamde 'globale populatie'. Dat betekent dat ook personen worden meegerekend die een arbeidsongeschiktheidsuitkering ontvangen en tegelijk werken of tegelijk nog een andere uitkering of vorm van bijstand ontvangen.

¹¹ Recentere cijfers zijn nog niet beschikbaar.

¹² Het leefloon vormt een minimuminkomen voor mensen die niet over voldoende bestaansmiddelen beschikken. Het equivalent leefloon is er voor mensen die niet in aanmerking komen voor het leefloon maar die zich in een vergelijkbare noodsituatie bevinden. In de praktijk wordt het vooral uitgekeerd aan personen die een verzoek hebben ingediend voor internationale bescherming (asielzoekers) en vreemdelingen die niet in het bevolkingsregister zijn ingeschreven.

¹³ Het aantal personen met een equivalent leefloon is niet beschikbaar voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

Figuur 4. Het aantal (equivalent) leefloners in het Vlaamse Gewest, volgens het type van begunstigden, 2008-2024¹⁴

Bron: POD Maatschappelijke Integratie

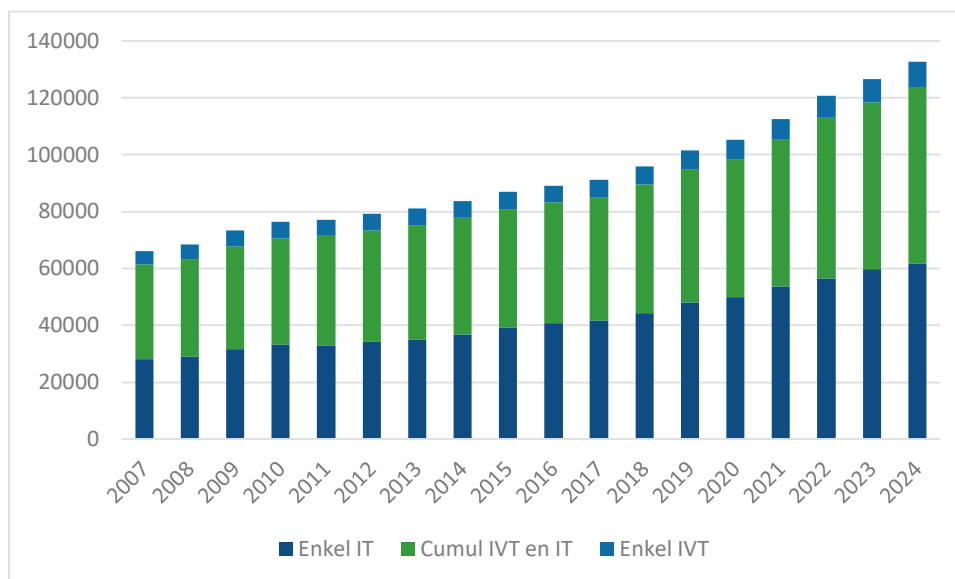
Ouderen hebben een aparte regeling met de **inkomensgarantie voor ouderen** (IGO, vroegere GIB). Statistiek Vlaanderen (2025h) meldt dat 50.449 ouderen in het Vlaamse Gewest een inkomensgarantie voor ouderen ontvangt en 999 personen een gewaarborgd inkomen voor bejaarden. Dat is ongeveer 1% van de bevolking. Deze aantallen bleven de laatste jaren min of meer constant. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest gaat het om 2%.

Tot slot bespreken we de **inkomensvervangende tegemoetkoming (IVT) en Integratietegemoetkoming (IT)**¹⁵, beide bedoeld voor personen met een handicap. 132.644 personen in het Vlaamse Gewest kregen eind 2024 een IVT en/of IT uitgekeerd (Statistiek Vlaanderen, 2024c). Dit aantal stijgt jaar na jaar (zie figuur 5). In het Vlaamse Gewest ontvangt 1,9% van de bevolking een IVT en/of IT, in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest gaat het om 1,8% van de bevolking.

¹⁴ Cijfers voor de maand januari voor het respectievelijke jaar.

¹⁵ De inkomensvervangende tegemoetkoming (IVT) is een tegemoetkoming waar men recht op kan hebben als het verdienvermogen van de persoon verminderd is door zijn of haar handicap. De tegemoetkoming vervangt het inkomen dat men zou krijgen als men geen handicap had. De integratietegemoetkoming is een tegemoetkoming waar je recht op kunt hebben als je zelfredzaamheid verminderd is. Het is een compensatie voor de bijkomende kosten die je als persoon met een handicap hebt als je wilt deelnemen aan het maatschappelijke leven ('integratie') (FOD Sociale Zekerheid, s.d.).

Figuur 5. Het aantal personen met een inkomensvervangende tegemoetkoming en/of integratietegemoetkoming het Vlaamse Gewest¹⁶, 2007-2024

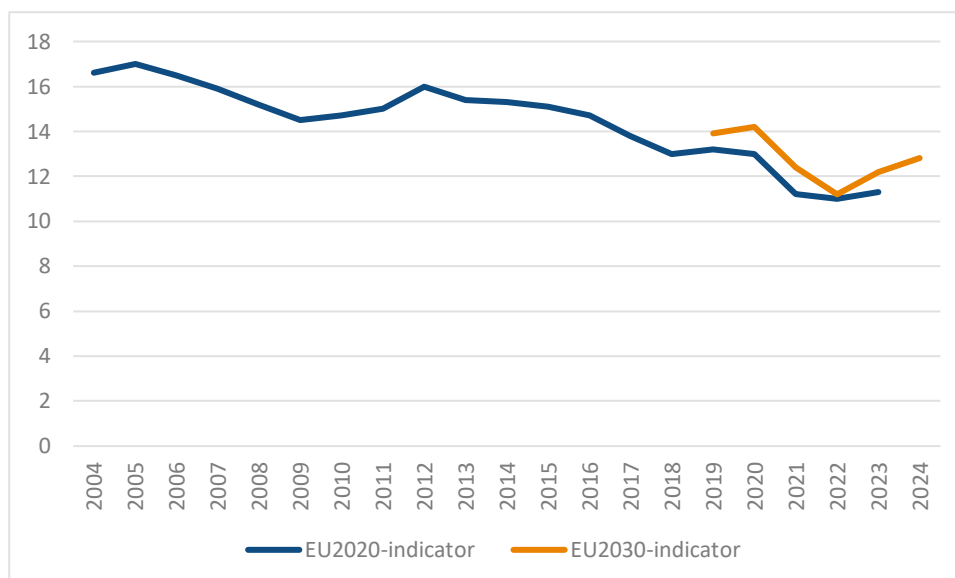

Bron: DG Handicap van FOD Sociale Zekerheid, bewerking Statistiek Vlaanderen

6.1.5 Armoede

Uit gegevens van de EU-SILC bewerkt door Statistiek Vlaanderen (2025i) blijkt dat volgens de samengestelde armoede-indicator van de Europa 2030-strategie¹⁷ 12,8% van de inwoners van het Vlaamse Gewest in 2024 in **armoede of sociale uitsluiting**¹⁸ leefde. Omgerekend zijn dit ongeveer 860.000 personen. Figuur 6 geeft de evolutie weer van de bevolking in armoede of sociale uitsluiting in het Vlaamse Gewest. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest gaat het om 38% of bijna vier op de tien inwoners.

Figuur 6. Evolutie van de bevolking in armoede of sociale uitsluiting, Vlaams Gewest, 2004-2024, in percentages

Bron: EU-SILC STATBEL, bewerking Statistiek Vlaanderen

¹⁶ Situatie op 31 december van het lopende jaar.

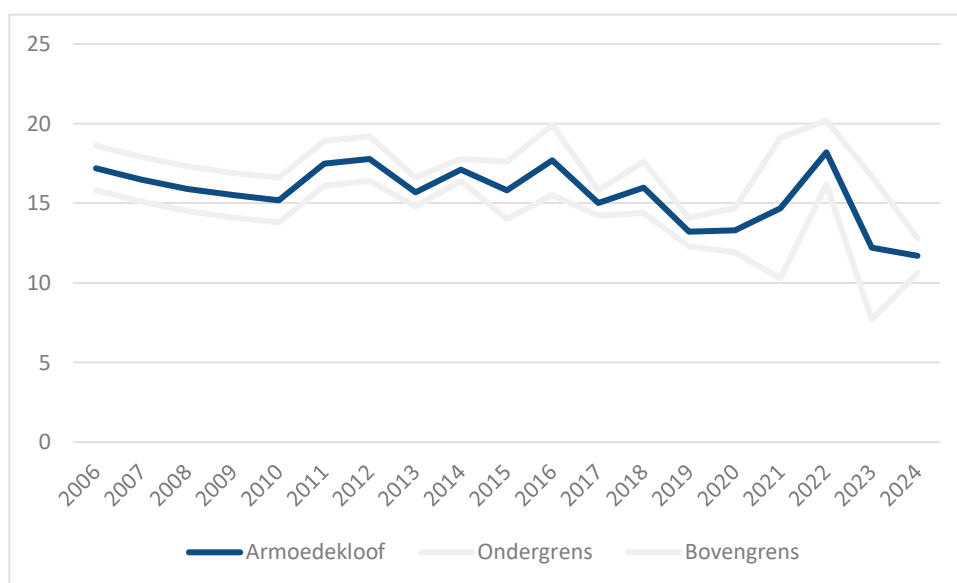
¹⁷ Ten aanzien van de Europa 2020-indicator is de Europa 2030-indicator wat uitgebreid o.a. met sociale deprivatie. Voor meer informatie verwijzen we naar Statistiek Vlaanderen (2025i).

¹⁸ Dat zijn 'personen die leven in een huishouden met een inkomen onder de armoedegrens, die leven in een huishouden met ernstige materiële en sociale deprivatie en/of die jonger zijn dan 65 jaar en leven in een huishouden met zeer lage werkintensiteit' (Statistiek Vlaanderen, 2025i).

Wanneer we enkel focussen op het huishoudinkomen, blijkt uit dezelfde EU-SILC-enquête (Statistiek Vlaanderen, 2025j) dat 7,7% van de inwoners van het Vlaamse Gewest leeft in een huishouden met **een inkomen onder de Belgische armoederempel**. Dit komt ongeveer overeen met 520.000 personen die een verhoogd risico op armoede lopen. Het hoogste armoederisico zien we bij éénoudergezinnen (22%), werklozen (27%) en niet-actieven (14%), huurders (15%), laaggeschoolden (13%) en personen geboren buiten de EU (26%). Het aandeel personen onder de armoederempel blijft sinds 2021 eerder stabiel. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest gaat het om 27%.

Gebaseerd op de EU-SILC-enquête (inkomens 2023) rapporteert Statistiek Vlaanderen (2025k) ook over **de diepte van de armoede**. Zij operationaliseren dit als 'het verschil tussen de armoederempel en het mediaan beschikbaar huishoudinkomen¹⁹ van de groep personen onder de armoederempel, uitgedrukt als een percentage van de armoederempel.' Dit bedraagt 11,7% in het Vlaamse Gewest. Dit wil dus zeggen dat 'het mediaan inkomen van personen onder de armoederempel 11,7% lager ligt dan de armoederempel. Hoe hoger het percentage, hoe lager het inkomen van personen met een inkomen onder de armoederempel'. Dit cijfer ligt lager dan de voorgaande jaren, met een piek in 2022 (18,2%), wat erop wijst dat de armoede iets minder scherp is (zie figuur 7). In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest gaat het om 16%.

Figuur 7. Relatieve mediane armoedekloof in het Vlaamse Gewest, 2006-2024, in % van armoederempel

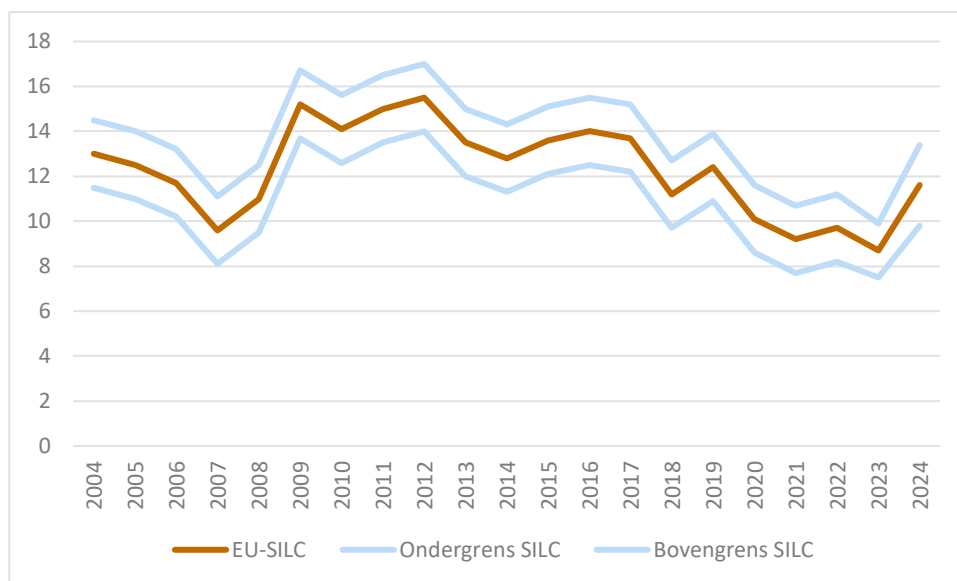
Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Indicatoren die de uitgavenzijde in beeld brengen zijn er ook, en daar stellen we voor de meeste indicatoren stijgingen vast.

Wat betreft **subjectieve armoede**, blijkt uit de EU-SILC van 2024 dat 11,6% van de bevolking in het Vlaamse Gewest in een huishouden leefde dat zelf aangaf 'moeilijk tot zeer moeilijk rond te komen met het beschikbare inkomen'. Dat is meer dan de 8,7% in 2023 (Statistiek Vlaanderen, 2025l). In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest betreft het 34% of één op de drie inwoners.

¹⁹ Bij de berekening van het aandeel personen onder de armoederempel wordt traditioneel gebruik gemaakt van een armoederempel van 60% van het nationaal mediaan beschikbaar huishoudinkomen. Wie net boven deze 60%-drempel zit, komt hierdoor niet in beeld.

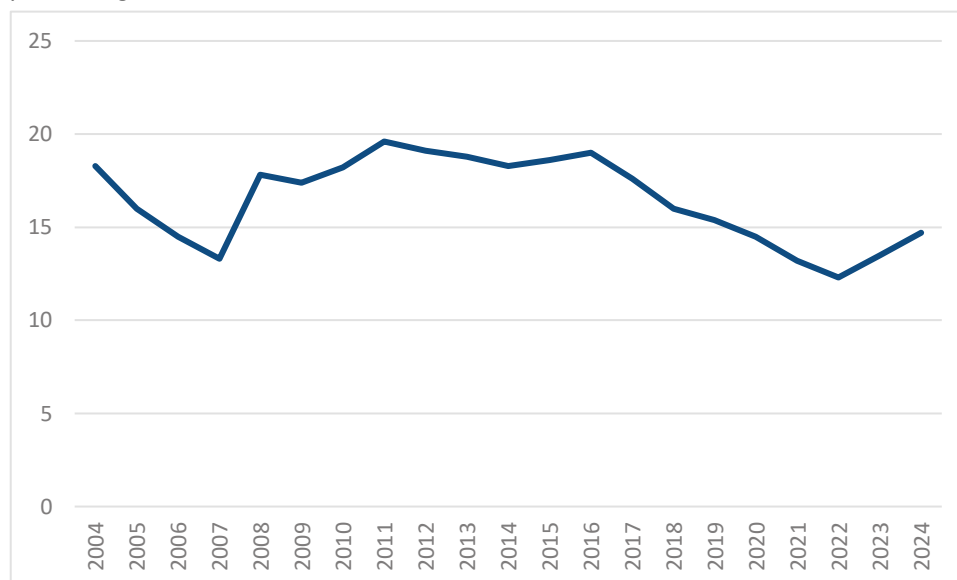
Figuur 8. Bevolking in subjectieve armoede, Vlaams Gewest, 2004-2024, in percentages

Bron: EU-SILC STATBEL, bewerking Statistiek Vlaanderen

In 2024 leefde 14,7% van de bevolking in het Vlaamse Gewest in een huishouden dat aangeeft dat het zich **geen week vakantie buitenshuis** per jaar kan veroorloven om financiële redenen (STATBEL, 2025, Statistiek Vlaanderen, 2025m). Dat is meer dan vorig jaar (13,5%) en komt overeen met ongeveer 990.000 personen (Statistiek Vlaanderen, 2025m). In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest gaat het om 30%. Dit cijfer daalde jaar na jaar sinds 2016, maar steeg in vergelijking met 2022 en nu opnieuw in vergelijking met 2023 (zie figuur 9).

Figuur 9. Geen week vakantie buitenshuis omwille van financiële redenen, Vlaams Gewest, 2004-2024, in percentages

Bron: EU-SILC STATBEL, bewerking Statistiek Vlaanderen

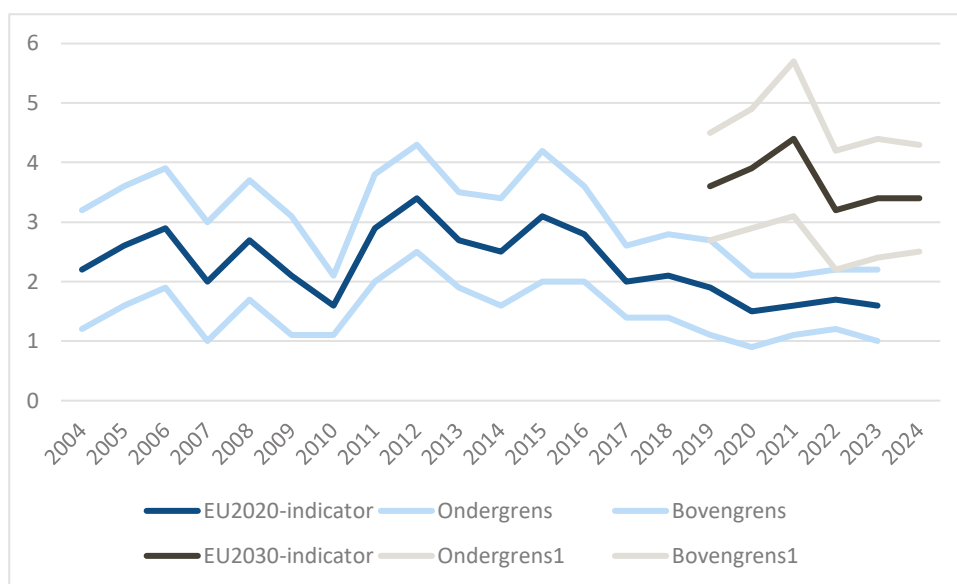
In de gezinsenquête (cijfers voor het jaar 2021) zien we een hoger percentage gezinnen met kinderen, ouders dus, dat aangeeft dat ze zich geen week vakantie buitenshuis per jaar kunnen veroorloven, nl. 20,6%. Ook voor specifieke groepen ouders zien we hogere cijfers dan in de EU-SILC, nl. ouders met een herkomst buiten de EU: 39,9%, laagopgeleide ouders (hoogstens een getuigschrift lager secundair onderwijs): 40,1%, ouders tewerkgesteld in een arbeidersstatuut: 35,2% ouders zonder betaald werk of in

werkonderbreking: 43,9%, alleenstaande ouders: 37,5%, maar ook ouders met vier of meer kinderen: 32,4% (Bronselaer e.a., 2023).

13,2% van de inwoners in het Vlaamse Gewest geeft aan geen **onverwachte uitgave** te kunnen doen van 1.300 euro met eigen middelen. Dat is meer dan het jaar voordien (12,3%). In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest gaat het om 38,2% van de inwoners die deze financiële buffer niet hebben. Het jaar voordien ging het om 38,3% (STATBEL, 2025).

3,4% van de bevolking in het Vlaamse Gewest leeft in **ernstige materiële en sociale deprivatie**. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest gaat het om 13,6%. Met andere woorden, deze inwoners beschikken niet over 'voldoende middelen voor ten minste 7 van de 13 essentiële aspecten van het dagelijkse leven, wat hun preciaire situatie verergert' (STATBEL, 2025). De cijfers voor ernstige materiële en sociale deprivatie in Vlaanderen blijven stabiel na een lichte stijging vorig jaar (STATBEL, 2024; Statistiek Vlaanderen, 2025n).

Figuur 10. Bevolking in ernstige materiële (en sociale) deprivatie, Vlaams Gewest, 2004-2024, in %

Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Uit de meest recente gezinsenquête (cijfers voor 2021) blijkt dat 11,2% van de ouders in 2021 **problemen ervaart met het betalen van facturen**. Vooral ouders met een niet-EU+-herkomst hebben vaker problemen met het betalen van facturen (27,8%), net als alleenstaande ouders (17,8%) en lager opgeleiden (24,1% van de ouders met hoogstens een diploma lager secundair onderwijs) (Bronselaer e.a., 2023). Statistiek Vlaanderen (2024d) rapporteert dat: 'Eind 2023 102.587 personen geregistreerd stonden met betalingsachterstand op uitstaand krediet in het Vlaamse Gewest. Dat komt overeen met 1,9% van de bevolking van 18 jaar en ouder. Het gaat om achterstallen op consumentenkredieten (leningen op afbetaling, verkopen op afbetaling en kredietopeningen) en op hypothecaire kredieten.'

Voorts becijferde Statistiek Vlaanderen (2025o) ook dat, in 2024, 1,8% van de bevolking van 16 jaar en ouder in het voorgaande jaar een noodzakelijk **medisch of tandheelkundig onderzoek of behandeling heeft moeten uit- of afstellen** om financiële redenen in het Vlaamse Gewest. Zij berekenden dat dit overeenkomt met zo'n 100.000 personen. In 2023 ging het om 1,6%. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest betreft het 2%.

Wat **energiearmoede** betreft, in 2024 leefde, net als in 2023, 2,3% van de bevolking in het Vlaamse Gewest in een huishouden dat aangeeft dat het zich niet kan veroorloven om de woning voldoende te verwarmen. Dat komt overeen met ongeveer 160.000 personen (Statistiek Vlaanderen, 2025p). Volgens de 10e Barometer van de Energiearmoede (gegevens voor het jaar 2022) (KBS, 2024) heeft 16,4% van de

huishoudens in het Vlaamse Gewest en 28,2% van de huishoudens in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest te kampen met energiearmoede²⁰. Dat komt voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest neer op meer dan één huishouden op vier.

Statistiek Vlaanderen (2025q) analyseert voor het Vlaamse Gewest gegevens van de netbeheerder²¹ omtrent wanbetalingen. Zij komen tot volgende conclusies: 'Netbeheerder Fluvius leverde eind 2024 elektriciteit aan 79.081 huishoudens en gas aan 61.459 huishoudens. Die aantallen liggen hoger dan in 2023, maar lager dan in de jaren vóór 2020, ondanks de grote prijsstijgingen voor energie in 2022.' Dit komt overeen met 2,7% van de afnemende huishoudens wat betreft elektriciteit, voor gas gaat het om 3,0%.

Statistiek Vlaanderen (2025q) stelt dat: 'Als een huishouden bij de standaardleverancier terechtkomt, plaatst Fluvius een digitale meter. Sinds 1 juli 2022 wordt de Prepaid of voorafbetalingsfunctie onmiddellijk geactiveerd voor elektriciteit. De klant wordt zo verplicht om vooraf te betalen voor de levering van elektriciteit'. Eind 2024 waren er 69.637 actieve, digitale elektriciteitsmeters (+ 9.264 t.o.v. het jaar voordien). 'Bij gas betaalt de klant eerst nog met voorschotfacturen. Betaalt hij/zij die niet, zal ook het verbruik van gas via de digitale meter met Prepaid functie gebeuren'. Eind 2024 ging het om 38.953 actieve digitale gasmeters met Prepaid functie (+ 6.710 t.o.v. het jaar voordien). De toename is gelinkt aan een wijziging in de regelgeving waarbij de Prepaid-functie sneller wordt geactiveerd. Bij blijvende wanbetaling en op advies van de Lokale Adviescommissie van de gemeente zijn in de loop van 2023 1.570 huishoudelijke afnemers volledig afgesloten van de elektriciteitsvoorzieningen (+ 816 t.o.v. het jaar voordien) en 1.187 van de aardgastoevoer (+ 542 t.o.v. het jaar voordien). De aantallen stegen ten opzichte van het jaar voordien.

In 2023 werden 46.433 afbetalingsplannen voor **drinkwater** aangevraagd door klanten die betalingsmoeilijkheden ondervonden (Statistiek Vlaanderen, 2024e). Wanneer mensen hun drinkwater keer op keer niet betalen, kan er ook een afbetalingsplan worden opgelegd. Statistiek Vlaanderen (2024e) rapporteert dat er door de lokale adviescommissie (LAC) 8.676 afbetalingsplannen werden opgelegd in 2023, wat iets minder is dan het jaar voordien. Daarnaast werden er omwille van wanbetalingen 1.652 debietbegrenzings en 269 afsluitingen uitgevoerd. Er is een opmerkelijke stijging ten opzichte van 2022 (resp. 1.237 debietbegrenzings en 127 afsluitingen).

6.1.6 Kwetsbare groepen

De groepen die zich vaker in een kwetsbare positie bevinden zijn steeds dezelfde: 65-plussers, alleenstaanden, éenoudergezinnen, werklozen, huurders, laaggeschoolden, personen met een handicap en personen geboren buiten de EU. Deze groepen nemen – met uitzondering van de laaggeschoolden - toe. In absolute aantallen was er in het Vlaamse Gewest een toename van 1 miljoen **67-plussers** in 2010 tot 1,2 miljoen in 2020 (+19,6%). De bevolkingsvooruitzichten van Statistiek Vlaanderen (2024f) ramen dit aantal in 2030 op 1,46 miljoen (+21,5% t.o.v. 2020).

Het aantal **alleenwonenden** neemt toe en volgens de vooruitzichten zal dit aantal nog fors groeien (Federaal Planbureau, 2023). Deze toename is met name goed te zien bij 65-plussers. Statistiek Vlaanderen (2021) verwacht voor deze groep een toename van 27% tussen 2020 en 2030.

Verder neemt ook het aantal (en het aandeel) **alleenstaande ouders** gestaag toe sinds 2002. Uit cijfers van het Rijksregister over gezinnen met een kind jonger dan 25 jaar (waar het kind woont is hier niet van belang) blijkt dat in Vlaanderen in 2022 (1) 25,9% van deze gezinnen een alleenstaande ouder is, in absolute cijfers gaat het om 276.111 alleenstaande ouders; (2) er een toename is van alleenstaande ouders

²⁰ Energiearmoede, zoals gedefinieerd door de Koning Boudewijnstichting (KBS), verwijst naar een situatie waarin een persoon of huishouden moeite heeft om voldoende energie te voorzien om aan de basisbehoeften in hun woning te voldoen. Dit kan betekenen dat ze moeite hebben om hun huis te verwarmen, te koken of andere energiegerelateerde taken uit te voeren (KBS, 2024, p. 9).

²¹ Het gaat om huishoudens waarvan de commerciële energieleverancier het contract heeft opgezegd omdat zij hun energiefactuur niet of niet op tijd hebben betaald en niet hebben gereageerd op een aangetekende ingebrekestelling of de afspraken in een afbetalingsplan niet hebben nageleefd. Als het huishouden in dat geval geen nieuwe commerciële leverancier vindt, dan neemt Fluvius de levering van elektriciteit en/of gas over in zijn decretale rol van standaardleverancier.

sinds 2002 (+5,8%); (3) bij 16% van deze alleenstaande ouders het kind officieel inwoont, bij de overige 9% niet (meer); (4) alleenstaande moeders vaker officieel inwonende kinderen hebben dan alleenstaande vaders (86% t.o.v. 31%); en (5) sinds 2002 het aandeel alleenstaande vaders met officieel inwonende kinderen slechts gestegen is van 27 tot 31%, m.a.w. na een scheiding wordt de wettelijke verblijfplaats (domicilie) van de kinderen nog steeds vaker toegewezen aan de moeder (Van Peer, 2023).

Ouders in **niet-EU-gezinnen** verschillen van gezinnen van Belgische of EU-herkomst in een aantal aspecten die hen kwetsbaarder maken voor armoede. Hoewel ook binnen de groep ouders met een herkomst buiten de EU heel wat diversiteit bestaat, zijn de ouders van niet-EU-herkomst gemiddeld jonger, lager geschoold, vaker wonend in een stad, minder vaak eigenaar van hun woning en geven ze vaker aan (zeer) moeilijk rond te komen met het gezinsinkomen. Zij kunnen minder vaak onverwachte uitgaven betalen met eigen middelen. Zij hebben minder vaak betaald werk. Respondenten van niet-EU-herkomst geven vaker aan dat er in hun gezin slechts één partner of geen van beide partners werkt (Feys, 2018). Deze resultaten werden bevestigd in de tweede editie van de gezinsenquête in 2021 (Audenaert, 2022; Bronselaer & Robben, 2023; Pasteels, 2023; Put & Pasteels, 2023). Deze vaststellingen baren extra zorgen. De groep ouders met een niet EU-herkomst nam immers tussen 2016 en 2021 tot met 3,5 procentpunten (Audenaert, 2022). In het algemeen nam de populatie **burgers met een migratieachtergrond** sinds 2001 met een sterke stijging toe in Vlaanderen. In het Vlaamse Gewest is één op de vier inwoners van buitenlandse herkomst. In 2000 was dat één op tien. Deze inwoners zijn niet gelijk verspreid over het Vlaamse Gewest²² (Bronselaer et. al, 2024).

Het aantal **werklozen** nam recentelijk weer toe (zie eerder onder 2). Ook het aandeel²³ **huurders** neemt toe ten koste van het aandeel eigenaars (zie verder onder 12). Tot slot ziet het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) een 'steeds groeiende groep **personen met een handicap**'. Ze verwachten een groei van 3%. Daarnaast zien ze ook een toenemend aantal personen met complexe problematieken. Mogelijke redenen voor deze evoluties zijn de stijgende levensverwachting, verbeterde medische procedures maar ook een betere diagnostiek (VAPH, 2024).

6.1.7 Mobiliteit in- en uit armoede

Mergoni en Nicaise (2024) bestudeerden **de duurtijd die nodig is om uit armoede te geraken**²⁴. Uit hun onderzoek blijkt dat mannen en vrouwen hierin niet verschillen. Het opleidingsniveau is wel belangrijk. Hoe hoger men is opgeleid, hoe sneller men uit de armoedesituatie geraakt. Voor personen in armoede zonder opleiding stelt zich dit het scherpst. De onderzoekers zien dat voor deze groep de mediane duurtijd niet binnen de onderzochte periode van tien jaar valt, hetgeen wilt zeggen dat meer dan de helft van de onderzochte personen in armoede zonder opleiding niet uit de armoedesituatie ontsnapten binnen die tien jaar. Personen met een Belgische herkomst blijven minder lang in armoede (mediaanduur is 5 jaar) dan personen met een Afrikaanse herkomst (mediaanduur is 10 jaar). Jongeren geraken ook sneller uit armoede – vooral na de eerste vier jaar – dan de andere leeftijdsgroepen (mediane duurtijd is 5 jaar). Maar gezinnen met kinderen doen er gemiddeld langer over om uit armoede te geraken (mediane duurtijd is 6 jaar), net als alleenstaande ouders (mediane duurtijd is 7 jaar) dan alleenstaanden en koppels zonder kinderen (mediane duurtijd is 5 jaar).

Een studie die Robben en collega's (2018) uitvoerden naar het profiel van mensen die tot **de lage middenklasse**²⁵ behoren toont aan dat leeftijd de belangrijkste breuklijn is voor het wel of niet risico lopen om in armoede te belanden.

²² Zie ook verder onder 'kwetsbare buurten'.

²³ Cijfers over geschatte of exacte aantallen zijn niet direct beschikbaar.

²⁴ Op data uit belastingregisters in de periode 2008-2017.

²⁵ De auteurs hanteren, conform de recente vakliteratuur, grenzen tussen 60% en 80% van de mediaan om de lage middenklasse, en 80% tot 120% om de kernmiddenklasse te definiëren.

De onderzoekers onderscheiden aldus twee groepen lage middenklassers. De eerste groep zijn de ouderen. Zij vormen bijna een derde van de lage middenklasse, maar hebben – vergeleken met vroeger - een minder financieel kwetsbare positie omdat ze vaker dan vroeger eigenaar zijn van de woning. De onderzoekers stellen: 'Voor het gros van de ouderen, ten slotte, is de lage middenklasse ook het eindstation. Ze belanden er op basis van de hoogte van hun gezinsinkomen (dat voornamelijk uit pensioeninkomen bestaat) (...). Ze zakken echter niet verder door in de armoede. 75% van de ouderen die in 2013 tot de lage middenklasse behoorden maakten er in 2016 nog steeds deel van uit; 14% steeg naar de kernmiddenklasse en slechts 10% werd arm.'

De tweede groep in de lage middenklasse zijn de mensen op actieve leeftijd. Zij zijn minder vaak eigenaar van de woning, of ze zijn deze vaak nog aan het afbetalen en bovendien groeien de lonen van de werkenden in de lage middenklasse verhoudingsgewijs minder snel. Daar waar de ouderen in de lage middenklasse hun levensstandaard kunnen behouden, of zelfs verbeteren, want de onderzoekers zien een daling in het aandeel dat aangeeft zich geen jaarlijkse vakantie te kunnen veroorloven, is dat voor de actieven in de lage middenklasse minder evident. De onderzoekers stellen vast dat er een toename is van de groep actieven in de lage middenklasse die aangeven dat ze zich geen jaarlijkse vakantie kunnen veroorloven. Verder stellen ze 'is de lage middenklasse voor deze mensen veelal een tussenstation in plaats van een eindstation. De sociale mobiliteit is er veel groter dan voor de gepensioneerden. 21% zakt door naar armoede terwijl 34% zich opwerkt.' De werksituatie blijkt voor deze groep een belangrijke factor te zijn in het kunnen behouden van de positie op de sociale ladder, net als het vervangingsinkomen. Tegelijkertijd blijkt dat – ook na overheidsherverdeling - een groter aandeel uit de actieve lage middenklasse het moeilijk heeft en in armoede dreigt te belanden.

In een actualisatie van dit onderzoek waarbij gegevens tot 2022 werden gebruikt komt Van Lancker (s.d.) tot de bevinding dat sinds 2018 de lage en kernmiddenklasse gegroeid zijn, de hoge middenklasse stabiel is gebleven en dat armoede is gedaald. Hij stelt: 'Vandaag behoort 19,6% van de Belgische bevolking tot de lage middenklasse, 12,3% is arm, terwijl 37,5% tot de kernmiddenklasse behoort. 27,2% behoort tot de hoge middenklasse, en ongeveer 3,5% is rijk (let wel: op basis van de inkomens, er zijn geen gegevens over de vermogens).' Dit wijst op een verbetering van de levensstandaard in de periode 2018-2022 en is volgens Van Lancker het gevolg van een toename van overheidstransfers.

6.1.8 Armoede in gezinnen en deprivatie bij kinderen

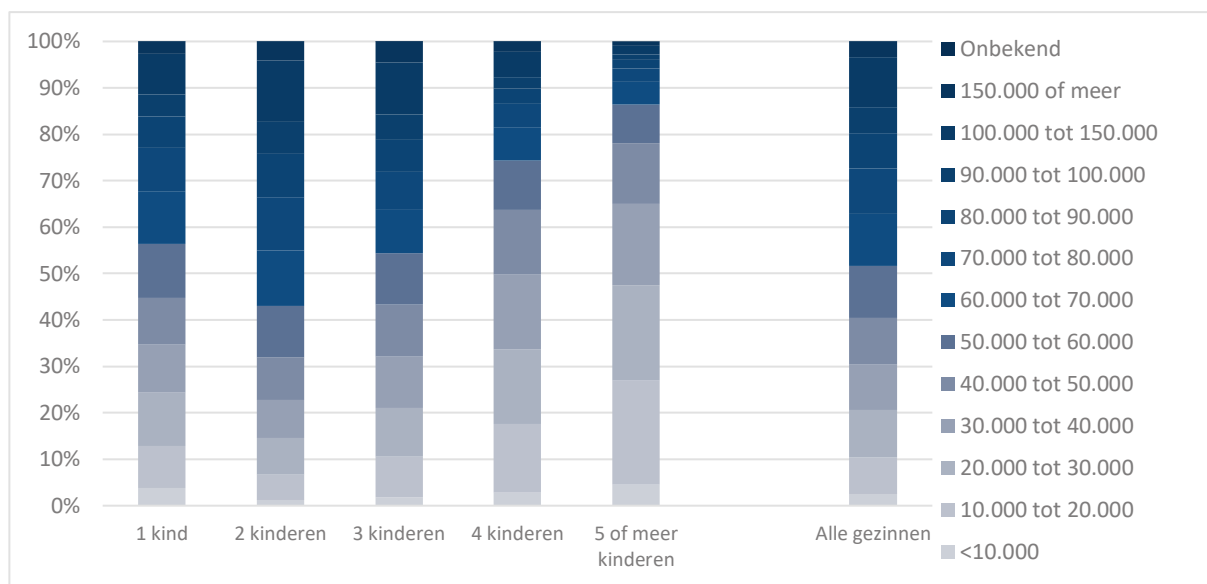
Wie als kind in armoede leefde, maakt meer kans om ook als volwassenen in armoede te leven, zo blijkt uit bevindingen in een studie naar de intergenerationele overdracht van armoede van STATBEL (2025).

Uit de gezinsenquête blijkt dat een aanzienlijk deel van de ouders het met een beperkt inkomen moet stellen (Audenaert et al., 2024). Vier op de tien ouders met een gemiddeld maandelijks inkomen onder de 2.000 euro geven aan dat ze (zeer) moeilijk kunnen rondkomen met het beschikbare gezinsinkomen. Bijna zeven op de tien meldt problemen met het betalen van facturen. Pas wanneer gezinnen beschikken over een inkomen van 3.000 euro of meer, zakken de percentages subjectieve armoede, materiële deprivatie en problemen met het betalen van facturen onder de 10%. Alleenstaande ouders zijn daarbij opvallend sterk vertegenwoordigd in de laagste inkomensklassen, alleenstaande moeders iets meer dan alleenstaande vaders. In het bijzonder jonge alleenstaande ouders (negen op de tien) en in mindere mate, maar nog steeds één op drie jonge ouders in een samengesteld gezin, beschikken niet over een dergelijk gezinsinkomen. Met het oog op het goed in beeld brengen van de gezinscontext waarin kinderen opgroeien, werden op basis van de gezinsenquête, zowel voor alleenstaande ouders (Van Peer, 2023) als voor niet-EU-ouders (Feys, 2018) de kwetsbaarheden (maar ook de niet-kwetsbaarheden) uitvoerig bestudeerd.

Cijfers over gezinsinkomen van het Agentschap Opgroeien (s.d.) op basis van data uit het Groeipakket tonen een grote **spreiding aan in het gezinsinkomen voor gezinnen met kinderen**. In het algemeen ziet het Agentschap Opgroeien dat één gezin op vijf in 2021 een geconstrueerd bruto belastbaar inkomen had van

minder dan 30.000 euro. Bijna 60% heeft een inkomen tussen 30.000 en 90.000 euro. 19,7% heeft een inkomen van minstens 90.000 euro, waarvan 3,4% minstens 150.000 euro. Figuur 11 toont ook dat de inkomensverdeling verschilt naargelang het aantal kinderen. Gezinnen met één rechtgevend kind op Groeipakket hebben in vergelijking met gezinnen met twee en drie kinderen vaker een inkomen onder de 30.000 euro en minder vaak een inkomen van minstens 90.000 euro. De helft van de gezinnen met vier kinderen heeft hoogstens een inkomen van 40.000 euro. Van de gezinnen met vijf of meer rechtgevend kinderen heeft 47,5% hoogstens een inkomen van 30.000 euro en slechts 13,5% een inkomen van minstens 60.000 euro.

Figuur 11. Inkomensverdeling op gezinsniveau naar het aantal kinderen in het gezin dat recht geeft op het Groeipakket, Vlaams Gewest, 2022

Bron: Opgroeien

Ten slotte, maar daarom niet de minst belangrijke indicator, zijn er cijfers over (kans)armoede en deprivatie bij kinderen. De **kansarmoede-index**²⁶ bij jonge kinderen van het Agentschap Opgroeien (s.d.) drukt uit hoe groot het aandeel kinderen van 0 tot 3 jaar in kansarmoede is ten opzichte van het totaal aantal kinderen van 0 tot 3 jaar. De kansarmoede-index 2024 voor het Vlaamse Gewest bedraagt 12,17% (+0,05% t.o.v. 2023) en daalde tot vorig jaar licht (sinds 2019). De index verschilt naargelang de provincie en is het hoogste in Antwerpen (15%) en het laagste in Vlaams-Brabant (6,6%).

Opgroeien stelt daarbij vast dat een migratieachtergrond ertoe doet voor de kans om in kansarmoede op te groeien. De kansarmoede-index bij kinderen van wie de moeder bij haar geboorte niet de Belgische nationaliteit had is 27,8%, ten opzichte 4,7% bij kinderen met een moeder van Belgische origine. De beschikbare cijfers laten een grote mate van detail toe. Zo blijkt dat er ook grote verschillen zijn naargelang de regio van herkomst van de moeder. De index ligt het hoogst bij kinderen met een moeder met een herkomst uit Maghreb-landen (25,2%), een ander Afrikaans land (42,6%) en uit Aziatische landen²⁷ (vier op de tien). Voor kinderen met een moeder met een herkomst uit een EU-land in Oost-Europa geldt dat 18,7% in een kansarmoedesituatie wordt geboren.

²⁶ De **kansarmoede-index** wordt berekend op basis van beoordelingen door medewerkers van Kind en Gezin in gezinnen met een boreling. In concreto gaan de verpleegkundigen en gezinsondersteuners van Kind en Gezin na of er signalen zijn van kansarmoede op **6 domeinen**. Het gaat om het maandinkomen van het gezin, de opleiding van de ouders, het stimulatie-niveau van de kinderen, de arbeidssituatie van de ouders, de huisvesting en de gezondheid. Per levensdomein werd een ondergrens bepaald. Elk criterium wordt afzonderlijk beoordeeld. Wanneer de leefomstandigheden van een gezin bij 3 of meer van die 6 criteria zich op of onder de ondergrens bevinden, dan spreken we over kansarmoede in het gezin.

²⁷ Uitgezonderd Turkije.

Kansarmoede is vooral te vinden in de stad. In de grootsteden wordt bijna één op de vier kinderen in kansarmoede geboren (23%), in de centrumsteden 16,2% en op het platteland 7,3%.

Uit een uitvoerige studie van Guio en collega's (2023) op EU-SILC-data uit 2021 blijkt dat 15% van de kinderen in België risico loopt op armoede. De cijfers verschillen per gewest. Voor kinderen bedraagt het armoedepercentage 8% in het Vlaamse Gewest, 21% in het Waalse Gewest en 31% in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Het meest recente cijfer (EU-SILC gegevens van 2023) voor het Vlaamse Gewest is 7% (Opgroeien, s.d.). Vlaanderen behoort volgens de onderzoekers 'wat kinderarmoede betreft tot de best presterende regio's in Europa – het zit in dezelfde categorie als Denemarken en Finland – terwijl Wallonië en in het bijzonder Brussel tot de slechtst presterende regio's behoren, in de categorie van Roemenië en Spanje' (Guio e.a., 2023, p. 16).

Deprivatie bij kinderen wordt sinds enige tijd in de EU-SILC gemeten aan de hand van 17 deprivatie-items, waarvan 12 specifiek voor kinderen. Deze indicator meet de dagelijkse problemen die kinderen ondervinden en die verschillend kunnen zijn van die van hun ouders: Eet het kind elke dag groenten en fruit? Nodigt het soms vrienden uit thuis? Kan het kind deelnemen aan uitstapjes en feesten op school? Leeft het kind in een behoorlijk verwarmde woning? Een kind leeft gedepriveerd als het gezin zich minstens drie van deze 17 items niet kan veroorloven.

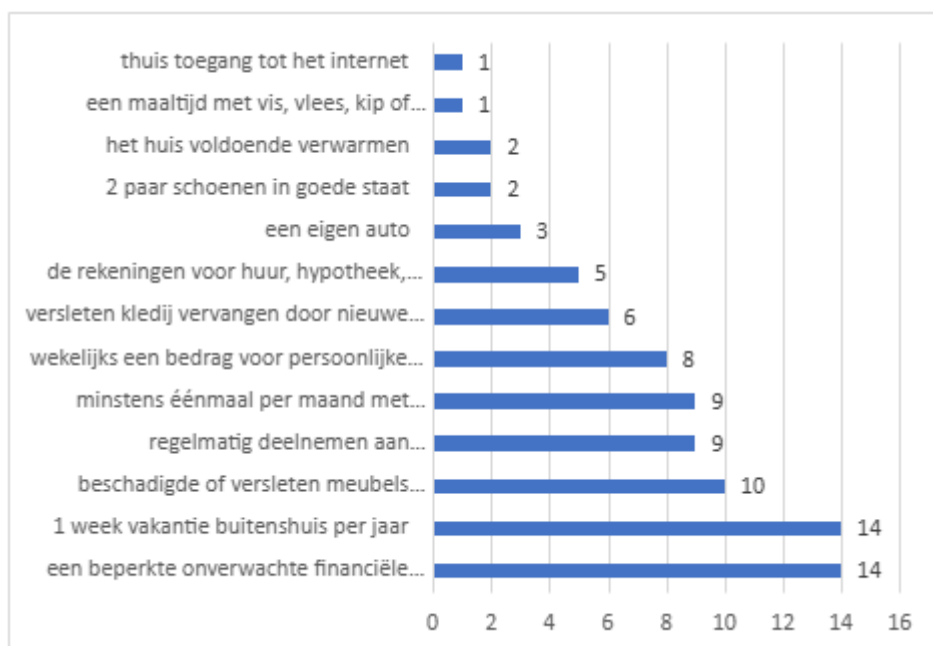
De studie van Guio et al. (2023) bevestigt dat veel kinderen in ons land te maken hebben met deprivatie: 12,8% van hen mist dagelijks minstens 3 van de 17 elementen die volgens de EU essentieel zijn voor een gezonde en evenwichtige ontwikkeling. Dat is een relatief hoog percentage in vergelijking met andere Europese landen. In Zweden, Finland, Denemarken, Nederland en Duitsland bijvoorbeeld bedraagt de deprivatie bij kinderen minder dan 6%. De onderzoekers geven aan dat er grote verschillen zijn volgens gewest: 'in Wallonië en Brussel kampt één op de vijf kinderen met minstens drie vormen van deprivatie, tegenover één op de tien in Vlaanderen. Terwijl Vlaanderen goed scoort inzake inkomensarmoede, scoort het slechter als het gaat over deprivatie bij kinderen: wat dat betreft neemt Vlaanderen in de EU-landen een middenpositie in.' België en Vlaanderen combineren daarbij een hoog consumptieniveau met middelmatige cijfers voor kind-specifieke deprivatie, hetgeen – in internationaal perspectief - eerder atypisch is en ruimte laat voor verbetering. Doorgaans is het consumptieniveau van een land negatief gelinkt aan deprivatiecijfers, al zijn er ook landen die ondanks een laag consumptieniveau, erin slagen hun kinderen beter te beschermen tegen deprivatie.

De drie deprivatie-items waar Vlaanderen het slechtste scoort zijn: niet op vakantie kunnen gaan (12,5% van de kinderen), versleten meubilair niet kunnen vervangen (10,3%) en zich geen nieuwe kleren kunnen veroorloven (6,3%)²⁸. Figuur 12 geeft de percentages voor kinderen onder de 18 jaar die in een huishouden wonen dat zich een bepaald item niet kan veroorloven, per item weer²⁹.

²⁸ Noot: Deze bevraging vond plaats in 2020 temidden van de COVID-19-pandemie. De antwoordverdelingen op vragen naar de mogelijkheid om op vakantie te gaan, vrienden uit te nodigen, op schoolreis te gaan en geregeld vrijetijdsbesteding buitenshuis te doen werden beïnvloed door de beperkende maatregelen om de pandemie te bestrijden.

²⁹ Voor de standaard deprivatieschaal, en dus niet de kind-specifieke deprivatieschaal (die meer items bevat) waarvan sprake in de studie van Guio et al. (2023).

Figuur 12. Kinderen onder de 18 jaar die in een huishouden wonen dat zich de volgende zaken niet kan veroorloven (materiële en sociale deprivatie per item), Vlaams Gewest, in percentages

Bron: STATBEL EU-SILC 2023, bewerking door Statistiek Vlaanderen (Agentschap Opgroeien, s.d.)

Er zijn echter een aantal risicofactoren die maken dat sommige kinderen meer blootgesteld zijn aan materiële deprivatie dan andere kinderen. Het risico op deprivatie³⁰ bij kinderen is volgens de onderzoekers 'veel hoger bij gezinnen met een laag inkomen (42%), huishoudens waar niet wordt gewerkt (54%), huishoudens waarin beide ouders laaggeschoold zijn (36%) en huurders (34%). Omgekeerd lopen kinderen met hoger opgeleide, werkende ouders die een hoger inkomensniveau hebben en die eigenaar zijn van hun huis een zeer klein risico op deprivatie'. Het deprivatiecijfer bij kinderen die bij een alleenstaande ouder (die geen nieuwe samenwoonrelatie heeft) wonen is hoger. Kinderen die hoofdzakelijk of exclusief bij de moeder wonen, lopen bijna vier keer meer risico op deprivatie. Kinderen die hoofdzakelijk of exclusief bij de vader wonen, lopen 2,5 keer meer risico op deprivatie (Guio e.a., 2023).

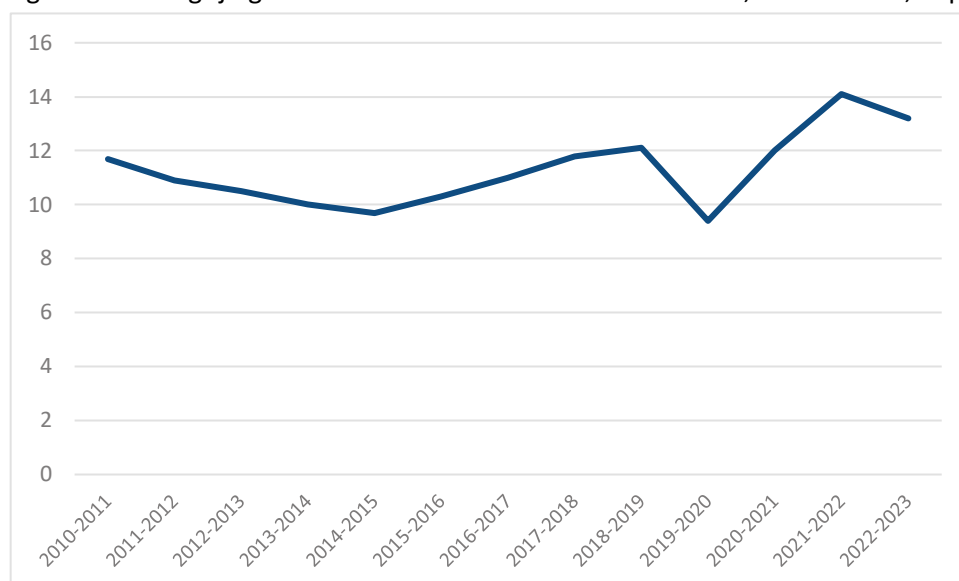
De studie wijst ook op de gevolgen. Zo is er een verband tussen deprivatie en gezondheidsproblemen: een gedepriveerd kind loopt drie keer meer risico om niet gezond te zijn en heeft verhoudingsgewijs meer niet-ingevulde medische behoeften.

6.1.9 Vroegtijdig schoolverlaten en onderwijskansarmoede

In het schooljaar 2022-2023 verliet volgens de administratieve gegevens van het Departement Onderwijs en Vorming 13,2% van de leerlingen het secundair onderwijs zonder diploma. Het gaat om 9.450 personen (Statistiek Vlaanderen, 2025r). Het percentage **vroegtijdige schoolverlaters** kende sinds het schooljaren 2015-2016 een stijgend verloop met een atypisch laagtepunt (9,4%) in 2019-2020 onder invloed van de coronapandemie en lijkt – na een hoogtepunt in het schooljaar 2021-2022 (14,1%) - weer te dalen (zie figuur 13).

³⁰ Cijfers voor België, cijfers voor Vlaanderen naar achtergrondkenmerken zijn niet beschikbaar.

Figuur 13. Vroegtijdige schoolverlaters in het Vlaamse Gewest, 2010 – 2023, in percentages

Bron: Departement Onderwijs en Vorming

Er is een groot verschil tussen de onderwijsvormen. De percentages vroegtijdige schoolverlaters zijn: 3,4% in het algemeen secundair onderwijs, 9,8% in het technisch onderwijs, 11,7% in het kunstsecundair onderwijs, 21,0% in het beroepsonderwijs en 59,8% in het deeltijds beroeps secundair onderwijs (de Centra voor Deeltijds Onderwijs, CDO). De thuistaal, het opleidingsniveau van de moeder en waar men woont kunnen worden gelinkt aan vroegtijdig schoolverlaten. Daarnaast blijkt het vroegtijdig schoolverlaten ook samen te hangen met schoolse achterstand (Statistiek Vlaanderen, 2025q). Meer zelfs, zittenblijven blijkt een sterke voorspeller voor te zijn voor vroegtijdig schoolverlaten (Van Caneghem et al., 2024). 20,1% van de jongeren met één jaar schoolse achterstand verlaat vroegtijdig de schoolbanken, voor jongeren met twee jaar schoolse achterstand gaat het om 48,9% (Statistiek Vlaanderen, 2025q). Iets meer dan een derde van de vroegtijdige schoolverlaters schrijft zich nadien weliswaar in in het tweedekansonderwijs om alsnog het diploma secundair onderwijs te kunnen halen (Departement Onderwijs en Vorming, 2023).

Cijfers voor Brussel worden anders berekend: in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is 9,8% van de jongeren tussen 18 en 24 jaar vroegtijdig schoolverlater, d.w.z. dat ze geen diploma hoger secundair onderwijs hebben en geen enkele vorm van onderwijs of opleiding meer volgen. Een vergelijkbaar cijfer voor Vlaanderen bedraagt 5,8% (Statbel, 2025).

Wat schoolse achterstand betreft, scoort Vlaanderen met één op vijf leerlingen die blijven zitten, bijna twee keer zoveel als het OESO gemiddelde (11%)³¹. Nochtans is er volgens Van Caneghem en collega's (2024) een consensus binnen het onderzoeksveld dat zittenblijven op lange termijn inefficiënt is. Uit hun onderzoek blijkt dat leerklingen met een migratieachtergrond en leerlingen die in kansarmoede opgroeien risico lopen op een dubbele stigmatisering. Niet alleen lopen deze leerlingen disproportioneel vaker schoolse achterstand op, zittenblijven gaat bovendien gepaard met onbedoelde, maar schadelijke neveneffecten zoals minder betrokkenheid bij de school, meer kans om gepest te worden, een lager academisch zelfconcept en minder kans om door te stromen naar het hoger onderwijs.

Het Departement Onderwijs en Vorming brengt aan de hand van leerlingkenmerken de sociaaleconomische status en daarmee ook de **onderwijskansarmoede-indicator** in kaart (OKI) (Departement Onderwijs en Vorming, 2023). Leerlingen krijgen een score van 0 of 1 op elk van de volgende vier indicatoren³²: het opleidingsniveau van de moeder, schooltoeslag, thuistaal en buurt met hoge mate van schoolse vertraging.

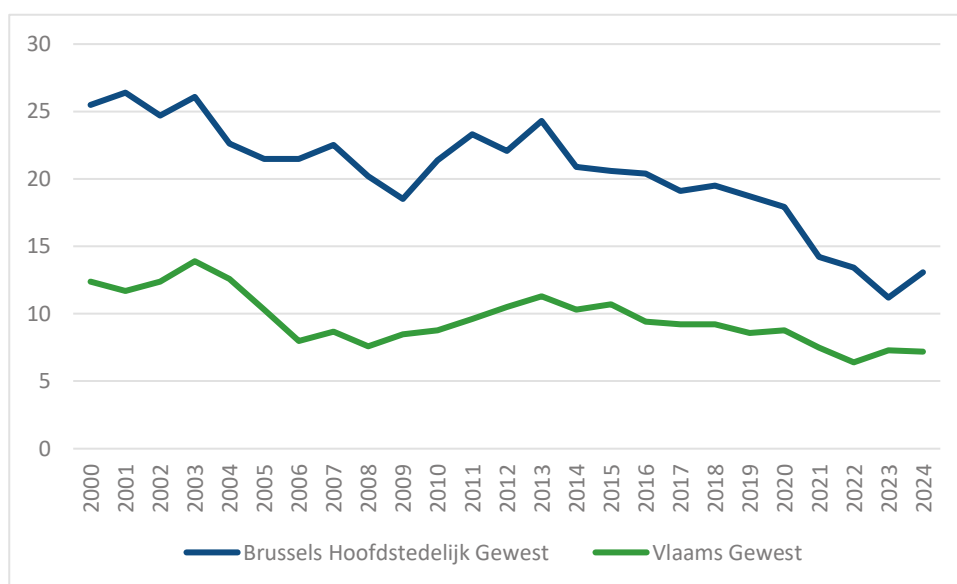
³¹ Er zijn ook landen die geen zittenblijven kennen, bv. Japan en Noorwegen (Van Caneghem, Van Houtte & Demanet, 2024).

³² Voor een gedetailleerde berekening verwijzen we naar de omgevingsanalyse van het Beleidsdomein Onderwijs en Vorming (Departement Onderwijs en Vorming, 2023, p. 16).

Volgens het Departement Onderwijs en Vorming (2023) hangt de OKI samen met zittenblijven, keuze van onderwijsvorm en vroegtijdig schoolverlaten. Met andere woorden, wie hoger scoort op OKI maakt meer kans op schoolse vertraging, op de B-stroom (en graduaatsopleidingen in het hoger onderwijs), op vroegtijdig schoolverlaten, maar ook op bewarende tuchtmaatregelen. In de B-stroom bijvoorbeeld is de gemiddelde OKI-score met 1,82 hoger dan in de A-stroom (0,92). Meer in detail stellen ze vast dat “Leerlingen in het deeltijds en voltijds beroepssecundair onderwijs hebben met respectievelijk 1,98 en 1,61 een hogere gemiddelde OKI dan de leerlingen uit het tso (0,99), kso (0,84) en aso (0,74) (data schooljaar 2021-2022)” (Departement Onderwijs en Vorming, 2023, p. 24).

In het verlengde van voorgaande wordt op basis van de EAK ook berekend welke het percentage jongeren is tussen 15 en 29 jaar die niet werken, noch een opleiding volgen (**NEET-jongeren**). In Vlaanderen gaat het om 7,2% In Brussel om 13,1%. Voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreft het opnieuw een toename met bijna 2 procentpunten na een jarenlange daling (zie figuur 14).

Figuur 14. Percentage jongeren (15-29 jaar) dat noch werk heeft, noch studeert, noch enige opleiding volgt (NEET) volgens regio

Bron: EAK, STATBEL

6.1.10 Kwetsbare buurten in Vlaanderen

STATBEL (2024) identificeerde op basis van administratieve data de **steden en gemeenten met een laag mediaan inkomen**. Voor Vlaanderen situeren de laagste mediane inkomens (gegevens voor 2022) zich in Antwerpen, Ronse, Mesen, Oostende en Boom. In Brussel zijn dat Sint-Joost-ten-Node, Sint-Jans-Molenbeek, Anderlecht, Koekelberg en Schaarbeek. STATBEL (2024) berekende verder ook het armoederisico (benadering van de indicator op basis van administratieve data) per gemeente. Zij stellen het volgende vast: ‘Het armoederisico geeft aan welk deel van de gemeentelijke bevolking een inkomen heeft dat onder de nationale armoedegrens ligt. De gemeenten met het laagste armoederisico liggen allemaal in het Vlaamse Gewest: Holsbeek (3,4%), Zemst (3,4%), Boutersem (3,6%), De Pinte (3,7%) en Herne (3,8%). De gemeenten met het hoogste risico bevinden zich in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest: Sint-Joost-ten-Node (34%), Sint-Jans-Molenbeek (31,5%), Anderlecht (28,2%), Schaarbeek (26,8%) en Koekelberg (26,7%)’.

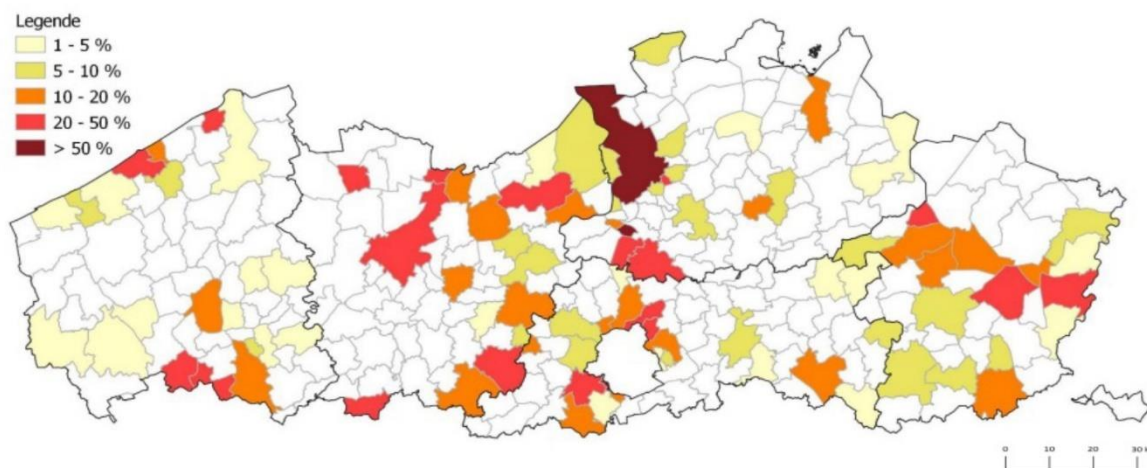
Cijfers uit de laatste gemeente- en stadsmonitor van het Agentschap Binnenlands Bestuur (s.d.) tonen aan dat **subjectieve armoede** (het kunnen rondkomen met het beschikbare gezinsinkomen), het hebben van betalingsproblemen, met name voor e-rekeningen voor elektriciteit gas, stookolie en water, huishuur of de woonlening in de centrumsteden hoger ligt dan elders.

Onderzoekers van het Steunpunt Wonen brachten de kwetsbaarheid van de Vlaamse buurten op een andere manier³³ in kaart (Vanderstraeten e.a., 2023). Ze identificeerden 485 buurten in Vlaanderen waar in totaal 12% van de Vlaamse huishoudens woont. Deze 485 buurten liggen verspreid over Vlaanderen. De grootste concentratie **kwetsbare buurten** vinden ze terug in de grootsteden Antwerpen en Gent: 145 buurten, waar 409.000 mensen wonen. De grootsteden huisvesten het merendeel van de meest kwetsbare huishoudens. Daarnaast zien ze ook ruimtelijke concentraties van kwetsbare buurten in de Denderstreek en het Waasland, de omgeving van het kanaal Charleroi-Brussel-Willebroek in de rand van Brussel en de Limburgse mijnstreek (zie figuur 15).

Volgens de onderzoekers valt de persistentie van de problematiek op. Wanneer ze de kaart vergelijken met de situatie 2011, dan zien ze een heel vergelijkbaar ruimtelijk patroon. Wanneer ze de situatie met deze in 2011 vergelijken, blijkt wel dat het aantal kwetsbare buurten is afgenomen van 656 naar 485. Een daling van 26%. Van de buurten die zowel in 2011 als in 2021 als kwetsbaar werden geïdentificeerd, heeft ongeveer de helft een score in 2021 die gunstiger is als in 2011, ongeveer de helft heeft eenzelfde of slechtere (= hogere) score.

³³ Om deze kwetsbaarheid te meten, combineerden ze 8 indicatoren. De 8 indicatoren zijn: (1) het aandeel huurwoningen, (2) het aandeel woningen gebouwd voor 1945, (3) de gemiddelde woonoppervlakte per persoon, (4) het gemiddeld inkomen, (5) het aandeel eenoudergezinnen, (6) het aandeel werkzoekenden, (7) het aandeel 25-plussers zonder diploma secundair onderwijs, (8) het aandeel niet-EU15-burgers. Wanneer een buurt minstens 5 (van de maximaal 8) keer in de uiterste 15% belandt, nemen ze de buurt op in de lijst van buurten met een hogere concentratie van de meest kwetsbare huishoudens in Vlaanderen.

Figuur 15. Het aandeel van de gemeentelijke bevolking dat in een kwetsbare buurt woont anno 2021

Bron: Cartografie en verwerking van data Statbel, Statbel-onderwijsniveau, Statbel – fiscale gegevens, VDAB, Kadaster en Rijksregister/ provincies door Vanderstraeten (2023)

6.1.11 Huisvesting

Uit de woonsurvey van 2023 (de Smalen & Winters, 2024) blijkt dat zeven op de tien huishoudens (70,6%) **eigenaar** is **van de woning** waarin ze wonen. Het aandeel eigenaars zonder hypotheek is sinds 2018 licht afgenomen (32,0% t.a.v. 35,7% in 2018) ten nadele van het aandeel eigenaars met hypotheek (38,5% t.a.v. 36,8%). Wie geen eigenaar is van de woning, huurt op de private markt (22,7%) of huurt een sociale woning (5,6%). Een beperkt aandeel (1,2%) van de huishoudens woont gratis.

Huishoudens in de hogere inkomenscategorieën zijn beduidend vaker eigenaar van de woning. Volgens de Smalen en Winters (2024) is het eigenwoningbezit het hoogst in het hoogste inkomenskwintiel. Van deze huishoudens is liefst 86,3% eigenaar van de woning, hetgeen overigens wat minder is dan de 90,3% in 2018. Dit % daalt stelselmatig naarmate het inkomen afneemt. Zo is nog maar 48% van de huishoudens in het laagste inkomenskwintiel in het bezit van de woning. Een andere categorie huishoudens die vaker eigenaar zijn van de woning zijn de huishoudens waar de referentiepersoon de Belgische nationaliteit heeft. Volgens Statistiek Vlaanderen (2019a)³⁴ is bijna de helft van de huishoudens met een referentiepersoon met een EU-nationaliteit eigenaar van de woning. Dit zakt nog verder tot twee op de tien van de huishoudens met een referentiepersoon met een niet-EU nationaliteit. Cijfers uit de gezinsenquête bevestigen deze vaststellingen (Put & Pasteels, 2023). 77% van de bevraagde ouders is immers (mede-) eigenaar of vruchtgebruiker, 17% huurt privaat, 5% sociaal. Ouders die minder vaak eigenaar zijn van de woning zijn: niet-EU-gezinnen (51,8%), gezinnen met een gezinsinkomen lager dan 2.000 euro (41,9%), alleenstaande ouders (57,2%), gezinnen die wonen in een grote stad (55,6%) en gezinnen die wonen in een meergezinswoning (22,3%).

De globale cijfers over het eigendomsstatuut zijn tussen 2013 en 2018 weinig veranderd (Statistiek Vlaanderen, 2019a). In 2018 was er een grotere discrepantie merkbaar tussen groepen huishoudens. Zo blijkt dat het eigenaarschap in de lagere inkomensklassen is afgenomen, terwijl het bij de hogere inkomensklassen is toegenomen. Statistiek Vlaanderen stelt vast dat de twee hoogste inkomenskwintielen vaker dan vroeger de woning in bezit hebben. De twee laagste inkomenskwintielen zijn steeds afhankelijker van de particuliere huurmarkt en van sociale huisvesting. Op basis van de meest recente cijfers (de Smalen

³⁴ Cijfers op basis van de Woonsurvey 2018. Recentere cijfers naar herkomst e.d. op basis van de Woonsurvey 2023 zijn nog niet beschikbaar.

& Winters, 2024) zien we dat deze discrepantiëtrend zich deels doorzet met opnieuw een daling van het aandeel eigenaars in het laagste inkomenskwintiel, maar niet voor het hoogste inkomenskwintiel. Het aandeel eigenaars bij het hoogste inkomenskwintiel is immers eveneens gedaald sinds 2018 (zie eerder).

In 2023 gaf één op de vijf Vlaamse huishoudens meer dan 30% van het besteedbaar inkomen uit aan **naakte woonkosten**, de zgn. woonquote (de Smalen & Winters, 2024). Het gaat om de uitgaven voor huur of afbetaling van de woonlening, zonder bijkomende woonuitgaven voor verzekering, taksen, onderhoud en nutsvoorzieningen. Dit aandeel is niet gewijzigd sinds 2013. Huishoudens die de woning huren en huishoudens in de lagere inkomenskwintielen kennen vaker een hogere woonquote. In 2023 hadden 50,4% van de private huurders en 15,6% van de sociale huurders een woonquote hoger dan 30%. Dit zijn dezelfde aandelen als in 2018.

De betaalbaarheid van wonen kan ook uitgedrukt worden in **de totale woonkosten** in plaats van de naakte woonkosten. Daarin worden dan, naast de huurkosten of afbetaling van de woonlening, ook bijkomende woonuitgaven voor verzekering, taksen, onderhoud en nutsvoorzieningen inbegrepen. Ook deze totale woonkosten kunnen volgens Statistiek Vlaanderen (2019b) afgezet worden ten opzichte van het besteedbaar inkomen waarbij 40% van het inkomen dan traditioneel als kritische grens wordt gehanteerd.

17,7% van de huishoudens bevond zich in 2023 boven de kritische grens, wat iets meer is dan in 2018 (de Smalen & Winters, 2024). Ook hier vinden de private huurders zich vaker in een kwetsbare positie (46,0%). Volgens de onderzoekers spendeerde in 2023 46,0% van de private huurders meer dan 40% van het besteedbaar inkomen aan de totale woonkosten, wat meer is dan bij de eigenaars met hypotheek (15,6%) en de sociale huurders (17,4%).

Bijna één op tien **woningen** in Vlaanderen blijkt in **(zeer) slechte staat**³⁵ (9%) (de Smalen & Winters, 2024). Dit is evenwel een verbetering ten opzichte van voorheen. In 2018 ging het nog om 13% (Heylen & Vanderstraeten, 2019; de Smalen & Winters, 2024). Nog eens 14% van de woningen is van matige kwaliteit. Maelstaf en Van den Broeck (2024) concluderen uit een literatuuroverzicht dat de impact van ontoereikende huisvesting op kinderen groot kan zijn, met name op het gebied van gezondheid. Uit hun experimenteel evaluatieonderzoek bij huiseigenaars die over onvoldoende middelen beschikken om de woning te renoveren, waarvan de woning werd gerenoveerd, blijkt dat een gerenoveerde woning de ontwikkelingskansen voor kinderen ten goede komt.

6.1.12 Sociale woningen: vraag en aanbod

Cijfers van Statistiek Vlaanderen (2024g) over sociale huurwoningen geven aan dat er de voorbije jaren steeds een toename was van het aanbod. De sociale huurmarkt groeide van 158.293 sociale huurwoningen (2015) tot 180.589 (2023).

Tegelijkertijd is de wachtlijst voor sociale woningen de afgelopen jaren langer geworden (Agentschap Wonen in Vlaanderen, 2025). Sinds maart 2024 is er een centraal inschrijvingsregister (CIR) voor de aanvraag voor een sociale woning waar nieuwe en reeds gekende kandidaat-huurders zich kunnen inschrijven of hun inschrijving bevestigen. Volgens het Agentschap Wonen in Vlaanderen staan er 199.085 kandidaat-huurders op de wachtlijst. Dat is meer dan voorheen werd geschat. De wachtlijsten verschillen sterk per regio: Antwerpen spant de kroon (67.324 kandidaat-huurders), daarna komen Oost-Vlaanderen

³⁵ De Smalen en Winters (2024, p. 4) schrijven over de indicator hetvolgende: 'De basis voor de indicator 'fysieke staat van de woning' (Vanderstraeten & Ryckewaert, 2017) zijn de antwoorden van bewoners op vragen over de aanwezigheid van (1) een probleem met de ramen, (2) een probleem met de dakgoot, (3) een probleem met het dak en (4) een vochtprobleem aan de muren of vloeren. Woningen zijn in goede staat wanneer er geen problemen zijn, in matige staat als er een probleem is op één van deze onderdelen, en in (zeer) slechte staat als meerdere van deze onderdelen om herstellingen vragen of vochtproblemen hebben.'

(46.620), West-Vlaanderen (34.248), Limburg (22.953) en tenslotte Vlaams-Brabant (22.834). De helft van de kandidaat-huurders is alleenstaand.

Daarnaast is er ook een nood aan voldoende aangepaste of aanpasbare sociale woningen voor personen met een handicap (Schepers et al., 2020).

Onderzoek van het Steunpunt Wonen op het kruispunt van wonen en welzijn, waarin zowel huurders zelf als de verhuurders zijn bevestigd, toont aan dat er onder de sociale huurders veel huishoudens zijn met begeleidingsnoden op verschillende domeinen (Teppers et al., 2021). Volgens de verhuurders heeft twee op de vijf huishoudens minstens één van de tien bevestigde (groepen van) begeleidingsnoden. Op basis van antwoorden van de huurders gaat het zelfs om de helft van de huishoudens, en de onderzoekers menen dat dit waarschijnlijk nog onderschat is. Huishoudens met minstens één begeleidingsnood, hebben gemiddeld genomen twee of drie verschillende begeleidingsnoden. De noden die volgens de huurders zelf het meest voorkomen zijn voornamelijk van administratieve aard: nl. de nood aan begeleiding bij (1) papierwerk of het aanvragen van premies, etc. (30,7%) en (2) de organisatie van het huishouden en onderhoud van de woning (22,9%) en (3) het betalen van de huur of het beheren van de geldzaken (15,6%). Deze drie meest voorkomende begeleidingsnoden zijn sterk gelinkt aan de voornaamste huurdersverplichtingen, namelijk de huurprijs betalen en de woning onderhouden. Andere door de huurders gemelde begeleidingsnoden zijn, weliswaar in mindere mate, de geestelijke gezondheid (15,0%), de nood aan begeleiding bij het hebben van goede contacten met anderen (14,4%) en het verbeteren van het Nederlands (11,7%).

6.1.13 Uithuiszettingen in Vlaanderen

Cijfers over het aantal uithuiszettingen van de gerechtsdeurwaarders tonen dat er in 2022 1.906 huurders een dak boven hun hoofd verloren. In 2023 gaat het om 2.254 huurders. In veel gevallen gaat het om mensen die de huur niet kunnen betalen wat het vinden van een nieuwe woonst bemoeilijkt en vaak aanleiding geeft tot dakloosheid (Vlaams Parlement, 2023a, 2024a).

Er bestaat wel een fonds dat moet vermijden dat mensen op straat terechtkomen. In 2020 werd het 'Fonds ter bestrijding van uithuiszettingen' opgericht, maar dat wordt onvoldoende benut. Het fonds krijgt jaarlijks een budget van ongeveer 6 miljoen euro om begeleidingsovereenkomsten te sluiten tussen het OCMW, de huurder en de verhuurder. Daarmee zou men in 5.800 dossiers met een gemiddeld bedrag van 1.065 euro per dossier kunnen tussenkomen. Ondanks dat budget werden in 2021 slechts 213 aanvragen behandeld. Een evaluatiestudie door het Steunpunt Wonen toonde aan dat slechts een beperkt aantal OCMW's effectief gebruik maakte van het fonds (Vermeir, 2022). De voorwaarden voor toegang tot het fonds werden aangepast, net als een aantal functionaliteiten die de toegankelijkheid verbeteren en tevens werd een informatiecampaagne op sociale media en immowebistes gelanceerd om het fonds beter bekend te maken bij het publiek (Vlaams Parlement, 2023a). Er is een stijging van begeleidingsovereenkomsten. In 2023 werden 302 overeenkomsten afgesloten tegenover 214 in 2021 (Vlaams Parlement, 2024b).

De uithuiszettingen door deurwaarders vormen het topje van de ijsberg. Volgens een bevestiging van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) dreigen jaarlijks 10 à 12.000 gezinnen hun woonst te verliezen (Vlaams Parlement, 2023b).

6.1.14 Dak- en thuisloosheid

Voor het vijfde jaar op rij vond een telling plaats van het aantal daken thuislozen³⁶ in verschillende steden en gemeenten in Vlaanderen. In 2024 ging het om drie regio's: Aalst, 17 gemeenten in de Westhoek en 22 gemeenten in Antwerpen (Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, 2025). Schattingen op basis van de verschillende tellingen 2020-2024 in 194 steden en gemeenten geven aan dat in Vlaanderen zo'n 20.363 personen dak- en thuisloos zijn. Het gaat om 14.068 volwassenen en 6.295 kinderen. Uit de recente tellingen blijkt dat er ook in kleinere gemeentes dak- en thuislozen zijn en het dus niet gaat om een louter stedelijk fenomeen.

Cijfers uit voorgaande tellingen (KBS, 2023) tonen aan:

- Dat ruwweg een derde van de volwassen dak- en thuislozen op straat verblijft (5,6%), in noodopvang (4,2%) of in opvanghuizen (21,6%). Straatbewoners en mensen in opvangcentra zijn weliswaar het meest zichtbaar, maar maken dus slechts een derde uit van dak- en thuislozen. Daarnaast is er een grote groep die noodgedwongen verblijft bij vrienden of familie (34,8%). 11,9% verblijft (nog) in een instelling omdat ze geen plek hebben om naartoe te gaan. 12,5% verblijft in een niet-conventionele ruimte (garage, tent, ...). 7,2% dreigt op korte termijn uit huis te worden gezet.
- Dat in alle steden en regio's één op de drie getelde personen zich reeds langer dan één jaar in een situatie van dak- en thuisloosheid bevindt.
- Dat één op vier daklozen volgens de schattingen met een verslaving of een psychiatrisch probleem kampt.
- Dat er een vervrouwelijking onder de dak- en thuislozen vastgesteld kan worden. Een derde van de getelde dak- en thuislozen zijn vrouwen. Zij zijn volgens de onderzoekers minder zichtbaar – om veiligheidsredenen slapen ze niet buiten en gaan ze niet naar de nachtopvang'. Men vindt ze eerder bij familie en vrienden. Vaak is de precaire situatie het gevolg van relatieproblemen (geweld).
- De onderzoekers telden ook 4.394 kinderen die de woonsituatie van de ouders delen. Dat is 27% van de getelde dak- en thuislozen. Deze kinderen vindt men minder op straat, maar vooral in de opvangvoorzieningen, bij familie of vrienden of worden bedreigd door uithuiszetting. Ongeveer 20 tot 25% van de dak- en thuislozen zijn jongvolwassenen. Zowat de helft daarvan verblijft tijdelijk bij familie of vrienden. Een deel van hen is uitgestroomd uit de jeugdzorg en in dak- of thuisloosheid beland, een ander deel zijn jonge nieuwkomers die dus niet in België geboren zijn³⁷.
- Dat in de meest verstedelijkte regio's meer dan 40% van de dak- en thuislozen niet de Belgische nationaliteit heeft.

Uit internationaal onderzoek blijkt volgens de onderzoekers 'dat de grootste groep dak- en thuislozen bestaat uit mensen voor wie het leven altijd al instabiel en precair is geweest. Het is vaak niet zo dat één

³⁶ Welke situaties vallen onder dak- of thuisloosheid? Op straat en in de publieke ruimte leven; laagdrempelige en kortdurende noodopvang, zoals winter- of nachtopvang; opvangcentra of tijdelijke huisvesting via transitwoningen van het OCMW; instellingverlaters (mensen die langer dan nodig in een zorginstelling of gevangenis verblijven door gebrek aan woonoplossing); wonen in niet-conventionele ruimtes (wonen in een tent, caravan, hut, garage, tuinhuis, kraakpand of auto door gebrek aan huisvesting); wonen bij familie of vrienden door gebrek aan huisvesting. Ook personen die dreigen uit huis te worden gezet, worden meegeteld.

³⁷ Er is een rapport dat specifiek de situatie van dak- en thuisloosheid bij jongvolwassenen belicht (Dewanckel e.a., 2022).

enkel omslagpunt tot dakloosheid geleid heeft. Meestal gaat het om een aaneenschakeling van woelige en traumatische gebeurtenissen doorheen de levensloop' (KU Leuven, 2023; KBS, 2023).

Ook in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest worden dak- en thuislozentellingen georganiseerd (Bruss'help, 2024; Paqot, 2022). Tijdens de nacht van 6 op 7 november 2024 werden er 9.777 personen geteld. 992 personen brachten de nacht van de telling door in de openbare ruimte (10% van het totaal). 26% bracht de nacht door in noodopvangvoorzieningen. 16% werd opgevangen in een opvangvoorziening voor dak- en thuislozen. Ongeveer 4% van de mensen bevond zich in een medische instelling tijdens de avond of de nacht van de telling. De grote meerderheid van hen verbleef in die instelling zonder dat in een huisvestingsoplossing was voorzien bij ontslag, of moest er om dezelfde redenen verblijven. Nog een vierde van de personen bevond zich in een niet-conventionele woning (27%), 16% verbleef bij familie of vrienden en 1% werd met uithuiszetting bedreigd.

Tussen 2022 en 2024 is – rekening houdende met een gelijke methodologie - het aantal getelde personen gestegen met 24,5%, van 6.465 tot 8.050. De toename is te zien in alle categorieën, maar vooral in de noodopvang stelt men een sterke stijging vast. De onderzoekers concluderen dat 'het dak- en thuislozenprobleem in Brussel verslechtert' (Bruss'help, 2024, p. 9).

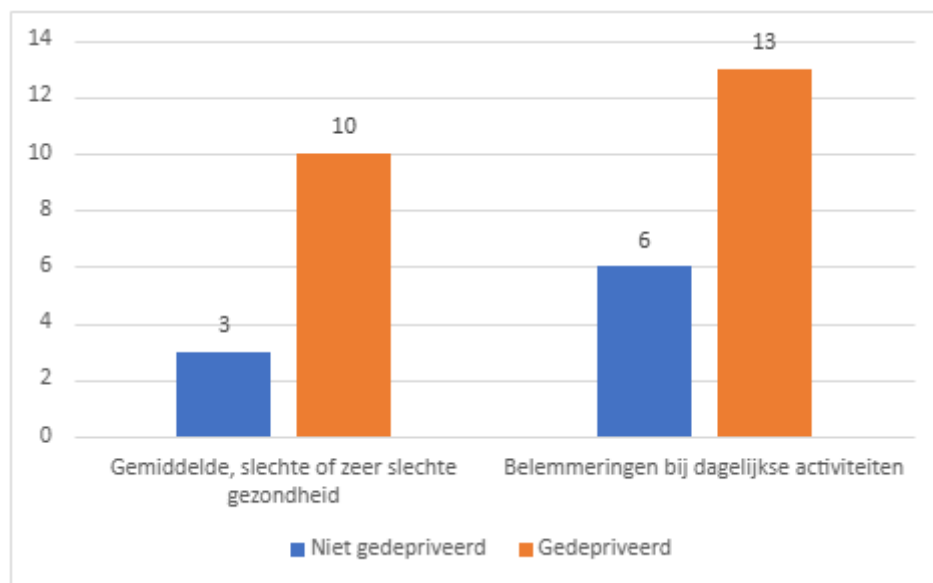
6.1.15 Structurele ongelijkheid waarbij bepaalde groepen een stapeling van kwetsbaarheden hebben

In 2024 maakte het Departement Zorg een omgevingsanalyse voor het Beleidsdomein welzijn, volksgezondheid en gezin. Daarin ziet het op tal van belangrijke uitkomsten dat er grote socio-economische verschillen zijn: onder andere op het vlak van inkomen, huisvesting, politieke participatie, digitalisering, levenstevredenheid, sociale cohesie, levensstijl en zo goed als alle welzijns- en gezondheidsuitkomsten (Bronselaer t al., 2024). Ultiem ziet men deze socio-economische ongelijkheid terug in de levensverwachting: in België was er in 2020 een levensverwachting voor mannen in kansarmoede van 74,5 jaar en bedroeg deze 83,4 jaar bij mannen in een bevoordeelde positie. Bij vrouwen was dit respectievelijk 80,8 jaar en 86,8 jaar (Sciensano, 2023a).

Bovendien sijn pelen ongelijkheden ook intergenerationeel door: kinderen die kampen met deprivatie hebben veel vaker last van belemmeringen bij hun dagelijkse activiteiten en van een slechte gezondheid (zie figuur 15). De kans dat kinderen in een deprivatiesituatie een slechte gezondheid hebben is meer dan drie keer groter dan bij niet-gedepriveerde kinderen, terwijl ze twee keer zoveel kans hebben op belemmeringen tijdens hun dagelijkse activiteiten (Guio e.a., 2023). Het Agentschap Opgroeien stelt vast dat tweejarigen die in kansarmoede opgroeien vaker een laag BMI, of net overgewicht, hebben dan tweejarigen die niet in kansarmoede opgroeien (Agentschap Opgroeien, s.d.).

STATBEL (2025) geeft op basis van de EU-SILC, waarin ook gepeild werd naar levensomstandigheden op de leeftijd van 14 jaar, aan dat wie is opgegroeid in een (zeer) slechte financiële situatie, een opvallend groter risico loopt op armoede of sociale uitsluiting (44,6%) ten opzichte van wie in een goede tot zeer goede financiële situatie is opgegroeid (8,9%) (cijfers voor België).

Figuur 16. Algemene gezondheidstoestand en waarschijnlijkheid van belemmeringen bij dagelijkse activiteiten, kinderen (0-15), België, 2021, in percentages

Bron: EU-SILC 2021, bewerkt door Guio e.a., 2023

Zowel Sciensano (2023b) als de SAR WGG (2017) schetsen een genuanceerd beeld van de evolutie in de tijd van de sociale gezondheids- en welzijnsongelijkheid. Zo ziet Sciensano voor België een recente verslechtering in ongelijkheden voor een beperkt aantal indicatoren (bv. rookgedrag, depressie en migraine), terwijl voor de meeste andere gezondheidsindicatoren geen recente wijziging waargenomen is. Voor sommige indicatoren ziet Sciensano een afname in ongelijkheid zoals voor het lijden aan een chronische aandoening of het lijden aan meerdere aandoeningen op hetzelfde moment (multimorbiditeit). Zij waarschuwen echter dat deze afname niet mag worden gezien als een gunstige evolutie omdat de ongelijkheden eerder waren toegenomen en zich nu op een hoger niveau hebben gestabiliseerd. Ook de SAR WGG zag in 2017 geen substantiële afname van de ongelijkheden, en op bepaalde vlakken zelfs een toename.

Deze hardnekkige ongelijkheden kennen verschillende maatschappelijke oorzaken die te maken hebben met de verdeling van macht, geld, status en andere waardevolle middelen. Voorbeelden zijn inkomen, huisvesting, werkstatus en -omstandigheden, opleiding, fysieke omgeving, sociale ondersteuning, gezondheidsgedrag en ook de toegankelijkheid van (onder andere) zorg- en welzijnsvoorzieningen (Sciensano, 2023c). Deze determinanten hebben een impact op de dagelijkse levensomstandigheden van mensen en hun kwetsbaarheid voor gezondheidsproblemen. Bovendien spelen er Mattheüseffecten. Dit verwijst naar het fenomeen dat de middenklasse meer vruchten plukt van sociale voordelen en diensten (zoals gezondheidszorg en degelijk onderwijs) dan de sociaal zwakkeren. Het aanbod bereikt deze laatsten vaak niet, spreekt hen niet aan of heeft geen impact (Vigez, 2023; Sciensano, 2023c). Zo zien we bijvoorbeeld dat kinderopvang in 2023 meer dan dubbel zoveel gebruikt wordt door moeders die niet kansarm zijn en een Belgische origine hebben (78,1%) dan door moeders die kansarm zijn en een buitenlandse origine hebben (33,2%) (Agentschap Opgroeien, s.d.).

6.1.16 Literatuur

Agentschap Binnenlands Bestuur (s.d.). *Betalingsmoeilijkheden? Signaal voor een verhoogd armoederisico!* Geraadpleegd op 05/06/2025 via [Betalingsmoeilijkheden? Signaal voor een verhoogd armoederisico! | Vlaanderen.be](https://www.vlaanderen.be/betalingsmoeilijkheden?signal=armoederisico)

Agentschap Opgroeien (s.d.). *Cijferrapport Gezinsinkomen en kansarmoede*. Geraadpleegd op 23/05/2025 via [Cijfers en onderzoek | Opgroeien](#)

Agentschap Opgroeien (s.d.). *Werksituatie in het gezin. Cijfers op maat*. Geraadpleegd op 23/05/2025 via [Cijfers en onderzoek | Opgroeien](#)

Agentschap Opgroeien (s.d.). *Cijferrapport BMI*. Geraadpleegd op 16/1/2025 via [Cijfers en onderzoek | Opgroeien](#)

Agentschap Opgroeien (s.d.). *Cijferrapport kinderopvang baby's en peuters*. Geraadpleegd op 16/1/2025 via [Cijfers en onderzoek | Opgroeien](#)

Agentschap Wonen in Vlaanderen (2025, 10 april). *Aantal kandidaat-huurders in Vlaanderen: cijfers*. Nieuwsbericht. Geraadpleegd op 27/05/2025 via [Aantal kandidaat-huurders in Vlaanderen: cijfers | Vlaanderen.be](#)

Apostel, A. (2025). *Belgian Wealth Inequality, 1935-2022*. Working Papers nr. 477. Universiteit Gent. [Belgian wealth inequality, 1935-2022 | Nationale Bank van België](#)

Audenaert, V. (2022). *Gezinsenquête 2021: Wie nam deel aan de gezinsenquête?* Vlaamse overheid, Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. [www.gezinsenquête.be](#)

Audenaert, V., Nys, K. & Bronselaer, J. (2024). *Gezinnen in Vlaanderen in een financieel kwetsbare positie. Over de rol van gezinsvorming en gezinsontbinding in de inkomenspositie van gezinnen en vice versa*. In: Coene, J., Degerickx, H., Dewilde, C., Ghys, T., Hubeau, B., Marchal, S., Remmen, R. & Vanhole, W. (red.). *Armoede en ongelijkheid. Jaarboek 2024*. ACCO. Pp. 132-156.

BISA (2024, december). *Sociaal-economisch overzicht 2024*. Economische, sociale en milieucontext van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse. [Perspective - Sociaal-economisch overzicht 2024](#)

BISA (2023, 19 december). *Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW). Bestaansonzekerheid en sociale bijstand. Recht op maatschappelijke integratie (tabel 3.1.2.2.)*. Geraadpleegd op 16/1/2025 via [Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn \(OCMW\) | BISA](#)

BISA (2024, maart). *Werkloosheid*. Geraadpleegd op 16/1/2025 via [Werkloosheid | BISA](#)

Bronselaer, J. & Robben, L. (2023). *Gezinsenquête 2021: De financiële situatie van gezinnen in Vlaanderen. Gezinnen in Vlaanderen over hun gezinsinkomen, het kunnen rondkomen met dit gezinsinkomen en het hebben van schulden*. Vlaamse overheid, Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. [www.gezinsenquête.be](#)

Bronselaer, J., Vandezande, V. & Audenaert, V. (2024). *Omgevingsanalyse Beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin*. Vlaamse overheid, Departement Zorg. [Beleidsdomeinspecifieke bijdrage Welzijn, Volksgezondheid en Gezin aan het Regeerakkoord 2024-2029. Met omgevingsanalyse | Vlaanderen.be](#)

Bruss'help (2024). *Telling van daklozen in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Achtste editie, 6 november 2024. Voorlopig rapport*. [Rapport Preliminaire denombrement NL.pdf](#)

Coene, J. (2024). Armoede en sociale uitsluiting ontcijferd. In: Coene, J., Degerickx, H., Dewilde, C., Ghys, T., Hubeau, B., Marchal, S., Remmen, R. & Vanhole, W. (red.). *Armoede en ongelijkheid. Jaarboek 2024*. ACCO. Pp. 427-533.

Decock, L. (2023, 3 juli). *Wachtlijst voor sociale woning iets korter, maar kandidaat-huurders moeten wel langer wachten*. VRTnws. Geraadpleegd op 27/05/2025 via [Wachtlijst voor sociale woning iets korter, maar kandidaat-huurders moeten wel langer wachten | VRT NWS: nieuws](#)

Departement Onderwijs en Vorming (2023). *Omgevingsanalyse van het Beleidsdomein Onderwijs en Vorming 2024-2029*. Vlaamse overheid, Departement Onderwijs en Vorming.

Departement Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie (s.d.). (s.d.). *Dashboard sociale economie*. Geraadpleegd op 04/06/2025 via [Dashboard sociale economie | Sociale Economie](#)

de Smalen, D. & Winters, S. (2024, 14 november). *Woonsurvey 2023: eerste resultaten voor de basisindicatoren*. Nota van het Steunpunt wonen.

Dewanckel, L., Samyn, S., Van Laethem, H., Roets, G., Schiettecat, T., Hermans, K., Demaerschalk, E., Wagener, M., Emmanuel, N., Moriau, J., e.a (2022). *Dak- en thuisloosheid bij jongvolwassenen: cijfers en geleefde ervaringen van jongeren*. UGent.

Federaal Planbureau (2023b). *Huishoudensvooruitzichten 2022-2070*. Geraadpleegd op 5/1/2024 via Federaal Planbureau - Databanken - Huishoudensvooruitzichten 2022-2070. [Huishoudensvooruitzichten 2024-2070 | Federaal Planbureau](#)

Feys, Y. (2018). *Gezinnen van niet-EU-herkomst*. Vlaamse overheid, Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. www.gezinsenquête.be

FOD Sociale Zekerheid (s.d.). *Integratietegemoetkoming (IT)*. Geraadpleegd op 04/06/2025 via [Integratietegemoetkoming \(IT\) | Handicap Belgium](#)

Goedemé, T., Janssens, J., Bolland, M., Corselis, A., Derboven, J., Linchet, S., Nisen, L., Vendervelden, M., Van den Bosch, K., Van Mechelen, N. & Vergauwen, J. (2022). De omvang en kenmerken van de niet-opname van het leefloon, de verhoogde tegemoetkoming en de verwarmingstoelage onder 18- tot 64-jarigen in België. In: Coene, J., Ghys, T., Hubeau, B., Marchal, S., Raeymaeckers, P., Remmen, R., Vandenhoe, W., Van Hecken, G. & Van Praag, L. (red.). *Armoede en sociale uitsluiting. Jaarboek 2022*. ACCO. pp. 139-160.

Guio, A.-C. & Van Lancker, W. (2023). *Deprivatie bij kinderen in België en zijn gewesten: wat zeggen de nieuwe data?* Brussel, Koning Boudewijnstichting. https://media.kbs-frb.be/nl/media/11074/NL_Deprivatie%20bij%20kinderen_brochure.

Heylen, K. & Vanderstraeten, L. (2019). *Wonen in Vlaanderen anno 2018*. Steunpunt Wonen.

Hoge Raad voor Financiën (2024, 10 juli). *Sociale uitgaven stijgen tot 2050 sneller dan de economie. Persbericht Studiecommissie voor de Vergrijzing*. [De stijging van de sociale uitgaven zal hoog zijn tot 2050 | Federaal Planbureau](#)

KBS (2023). *Tellingen Dak- en Thuisloosheid. Globaal Rapport 2022*. [Telling dak- en thuisloosheid. Globaal rapport 2023 | Koning Boudewijnstichting](#)

KBS (2024). *Barometer energiearmoede. Analyse en interpretatie van de resultaten 2022*. [Barometer Energiearmoede 2024 | Koning Boudewijnstichting](#)

KU Leuven (2023, 13 november). Geen huisje, wel een kruisje. *KU Leuven Stories*. Interview met Koen Hermans. Geraadpleegd op 27/05/2025 via <https://stories.kuleuven.be/nl/verhalen/geen-huisje-wel-een-kruisje>

Lelong, J. (2024). *Een vijfde van de patiënten in de psychiatrie is dakloos: 'Soms zijn we meer een immokantoor dan wat anders'*. De Morgen, 5 februari 2024. [Een vijfde van de patiënten in de psychiatrie is dakloos: 'Soms zijn we meer een immokantoor dan wat anders' | De Morgen](#)

Maelstaf, H. & Van den Broeck, K. (2024). Via renovatiebegeleiding van noodeigenaars naar meer kansen voor kinderen. In: Coene, J., Degerickx, H., Dewilde, C., Ghys, T., Hubeau, B., Marchal, S., Remmen, R. & Vanhole, W. (red.). *Armoede en ongelijkheid. Jaarboek 2024*. ACCO. Pp. 212-228.

Maes, J., Wood, J. & Neels, K. (2023). Path-dependencies in employment trajectories around motherhood: comparing native versus second-generation migrant women in Belgium. *Journal of international migration and integration*, 24, pp. 281-344.

Mergoni, A. & Nicaise, I. (2024). Mobiliteit in en uit armoede in België op lange termijn. In: Coene, J., Degerickx, H., Dewilde, C., Ghys, T., Hubeau, B., Marchal, S., Remmen, R. & Vanhole, W. (red.). *Armoede en ongelijkheid. Jaarboek 2024*. ACCO. Pp. 83-106.

Paqot (2022). *Dak- en thuislozentelling in het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest*. 7de editie. Brussel: Bruss'Help. brusshelp.org/images/Rapport_denombrement_2022_NL.pdf

Pasteels, I. (2023). *Gezinsenquête 2021: De werksituatie van ouders. Gezinnen in Vlaanderen over hun huidige arbeidsstatus, beroepsstatuut, arbeidssstelsel, de gepresteerde werkuren, het woon-werkverkeer en de jobtevredenheid*. Vlaamse overheid, Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. www.gezinsenquête.be

Petroons, J. (2024). Evaluatie van REMI bij het toekennen van aanvullende financiële steun in België. [STAVAZA Evaluatie REMI](#)

POD Maatschappelijke Integratie en Inburgering (2025). *Barometer Maatschappelijke Integratie. Dashboard Leefloners volgens het type van begunstigden*. Geraadpleegd op 27 mei 2025 via [Leefloners volgens het type van begunstigden](#)

Polfliet, L., Van den Cruyce, N. & Hermans, K. (2022). *Onderzoek naar de betaalbaarheid van de woon- en leefkosten vanuit het perspectief van de persoon met een handicap*. SWVG-Rapport 01, Leuven, Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

Put, B. & Pasteels, I. (2023). *Gezinsenquête 2021: Wonen en digitale toegankelijkheid. Gezinnen in Vlaanderen over hoe ze wonen, hun woontevredenheid en toegang tot het internet*. www.gezinsenquête.be

Raeymaeckers, P., Coene, J. & Hubeau, B. (2018). Inleiding. Over armoede en beleid. In: Coene, J., Raeymaeckers, P., Hubeau, B., Goedemé, T., Remmen, R. & Van Haarlem, A. (Eds.). *Armoede en sociale uitsluiting*. Acco.

Robben, L.-L., Van den Heede, A. & Van Lancker, W. (2018). *De lage middenklasse in België. Studie op vraag van Denktank Minerva en Decenniumdoelen*. KU Leuven, Centrum voor Sociologisch Onderzoek.

SAR WGG (2017). *Voorstel voor een Vlaamse gezondheidsdoelstelling over het verkleinen van de sociale ongelijkheid in gezondheid en welzijn*. Strategische adviesraad welzijn, gezondheid en gezin (SAR WVG).

Schepers, W., Van den Broeck, K., & Winters, S. (2020). *Wonen met een beperking. Onderzoek naar de mogelijke invloed van de invoering van de persoonsvolgende financiering*. Steunpunt Wonen.

Sciensano (2023a). *Levensverwachting en Levenskwaliteit: Levensverwachting. Health Status Report*. Geraadpleegd op 16/1/2025 via <https://www.gezondbelgie.be/nl/gezondheidstoestand/levensverwachting-en-levenskwaliteit/levensverwachting>.

Sciensano (2023b). *Ongelijkheden in gezondheid*. Geraadpleegd op 16/1/2025 via <https://www.gezondbelgie.be/nl/gezondheidstoestand/ongelijkheden-in-gezondheid>.

Sciensano (2023c). *Gezondheidsongelijkheid*. Geraadpleegd op 16/1/2025 via <https://www.sciensano.be/nl/gezondheidsonderwerpen/gezondheidsongelijkheid#wat-zijngezondheidsongelijkheden->.

STATBEL (2024, 19 november). *Attert is de rijkste gemeente en Sint-Joost-ten-Node de armste in 2022*. Geraadpleegd op 20/05/2025 via [Administratief beschikbaar inkomen | Statbel](#)

STATBEL (2025, 29 januari). *Ongeveer één Belg op tien leeft in materiële en sociale deprivatie*. Geraadpleegd op 20/05/2025 via [Materiële en sociale deprivatie | Statbel](#).

STATBEL (2025, 25 maart). *Werkgelegenheid en werkloosheid. 72,3% van de 20-64-jarigen is aan het werk in 2024*. Geraadpleegd op 10/06/2025 via [Werkgelegenheid en werkloosheid | Statbel](#)

STATBEL (2025, 27 maart). *Stijging van het aantal vroegtijdige verlaters van onderwijs en opleiding*. Geraadpleegd op 10/06/2025 via [Voortijdige verlaters van onderwijs en opleiding | Statbel](#)

STATBEL (2025, 27 mei). *Intergenerationele overdracht van armoede. Opgroeien in een kwetsbaar gezin verhoogt het risico op armoede op volwassen leeftijd*. Geraadpleegd op 17/06/2025 via [Intergenerationele overdracht van armoede | Statbel](#)

Statistiek Vlaanderen (2019a, 26 april). *Eigendomsstatuut*. Geraadpleegd op 23/05/2025 via <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/bouwen-en-wonen/eigendomsstatuut>

Statistiek Vlaanderen (2019b, 26 april). *Woonquote*. Geraadpleegd op 23/05/2025 via <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/bouwen-en-wonen/woonquote>

Statistiek Vlaanderen (2021). *Bevolkingsvooruitzichten: 67-plussers*. Geraadpleegd op 2/1/2024 via <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/bevolking/bevolkingsvooruitzichten-67-plussers>.

Statistiek Vlaanderen (2023, 19 december). *Vervangingsinkomens sociale zekerheid*. Geraadpleegd op 20/05/2025 via [Vervangingsinkomens sociale zekerheid | Vlaanderen.be](#)

Statistiek Vlaanderen (2024a, 15 mei). *Type arbeidscontract*. Geraadpleegd op 20/05/2025 via [Type arbeidscontract | Vlaanderen.be](#)

Statistiek Vlaanderen (2024b, 26 juni). *Leefloon en equivalent leefloon*. Geraadpleegd op 27/05/2025 via <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/inkomen-en-armoede/leefloon-en-equivalent-leefloon>

Statistiek Vlaanderen (2024c, 10 september). *Sociale bijstand – inkomensvervangende tegemoetkoming/integratietegemoetkoming*. Geraadpleegd op 27/05/2025 via [Sociale bijstand - inkomensvervangende tegemoetkoming/integratietegemoetkoming | Vlaanderen.be](#)

Statistiek Vlaanderen (2024d, 20 februari). *Betalingsachterstand en collectieve schuldenregeling*. Geraadpleegd op 22/05/2025 via <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/inkomen-en-armoede/betalingsachterstand-en-collectieve-schuldenregeling>

Statistiek Vlaanderen (2024e, 24 juli). *Waterarmoede*. Geraadpleegd op 22/05/2025 via <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/inkomen-en-armoede/waterarmoede>

Statistiek Vlaanderen (2024f, 23 mei). *Bevolkingsvooruitzichten 67-plussers*. [Bevolkingsvooruitzichten: 67-plussers | Vlaanderen.be](#)

Statistiek Vlaanderen (2024g, 5 juli). *Woningen sociale sector*. Geraadpleegd 27/05/2025 via <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/zoek?q=sociale%20woningen>

Statistiek Vlaanderen (2025a, 26 februari). *Inkomensongelijkheid: gini-index*. Geraadpleegd op 20/05/2025 via [Inkomensongelijkheid: gini-index | Vlaanderen.be](#)

Statistiek Vlaanderen (2025b, 26 februari). *Inkomensongelijkheid: inkomenskwintielverhouding (S80/S20)*. Geraadpleegd op 20/05/2025 via [Inkomensongelijkheid: inkomenskwintielverhouding \(S80/S20\) | Vlaanderen.be](#)

Statistiek Vlaanderen (2025c, 13 juni). *ILO-werkloosheidsgraad*. Geraadpleegd op 16/06/2025 via [ILO-werkloosheidsgraad | Vlaanderen.be](#)

Statistiek Vlaanderen (2025d, 10 januari). *VDAB-werkzoekenden*. Geraadpleegd op 21/05/2025 via [VDAB-werkzoekenden | Vlaanderen.be](#)

Statistiek Vlaanderen (2024e, 26 februari). *Doelgroepwerknemers in sociale economie*. Geraadpleegd op 27/05/2025 via [Doelgroepwerknemers in sociale economie | Vlaanderen.be](#)

Statistiek Vlaanderen (2025f, 25 februari). *Bevolking in een huishouden met zeer lage werkintensiteit*. Geraadpleegd op 21/05/2025 via [Bevolking in een huishouden met zeer lage werkintensiteit | Vlaanderen.be](#)

Statistiek Vlaanderen (2025g, 27 februari). *Personen met een werkloosheidsuitkering*. Geraadpleegd op 21/05/2025 via [Personen met werkloosheidsuitkering | Vlaanderen.be](#)

Statistiek Vlaanderen (2025h, 7 februari). *Sociale bijstand – Inkomensgarantie voor ouderen/gewaarborgd inkomen voor bejaarden*. Geraadpleegd op 21/05/2025 via [Sociale bijstand - Inkomensgarantie voor ouderen/gewaarborgd inkomen voor bejaarden | Vlaanderen.be](#)

Statistiek Vlaanderen (2025i, 25 februari). *Bevolking in armoede of sociale uitsluiting*. Geraadpleegd op 21/05/2025 via <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/inkomen-en-armoede/bevolking-in-armoede-of-sociale-uitsluiting>

- Statistiek Vlaanderen (2025j, 25 februari). *Bevolking onder de armoededrempel*. Geraadpleegd op 21/05/2025 via <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/inkomen-en-armoede/bevolking-onder-de-armoededrempel>
- Statistiek Vlaanderen (2025k, 26 februari). *Diepte van het armoederisico*. Geraadpleegd op 21/05/2025 via <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/inkomen-en-armoede/diepte-van-het-armoederisico>
- Statistiek Vlaanderen (2025l, 25 februari). *Bevolking in subjectieve armoede*. Geraadpleegd op 21/05/2025 via <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/inkomen-en-armoede/bevolking-in-subjectieve-armoede>
- Statistiek Vlaanderen (2025m, 21 maart). *Vakantiearmoede*. Geraadpleegd op 22/05/2025 via <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/inkomen-en-armoede/vakantiearmoede>
- Statistiek Vlaanderen (2025n, 25 februari). *Bevolking in ernstige materiële en sociale deprivatie*. Geraadpleegd op 21/05/2025 via [Bevolking in ernstige materiële en sociale deprivatie | Vlaanderen.be](https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/inkomen-en-armoede/bevolking-in-ernstige-materiele-en-sociale-deprivatie)
- Statistiek Vlaanderen (2025o, 21 maart). *Uitstel of afstel van medische zorg of tandzorg*. geraadpleegd op 22/05/2025 via <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/inkomen-en-armoede/uitstel-of-afstel-van-medische-zorg-of-tandzorg>
- Statistiek Vlaanderen (2025p, 21 maart). *Woningen zonder voldoende verwarming*. Geraadpleegd op 22/05/2025 via <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/inkomen-en-armoede/woningen-zonder-voldoende-verwarming>
- Statistiek Vlaanderen (2025q, 17 juni). *Energiearmoede*. Geraadpleegd op 12/08/2025 via <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/inkomen-en-armoede/energiearmoede>
- Statistiek Vlaanderen (2025r, 13 februari). *Vroegtijdige schoolverlaters (op basis van administratieve data)*. Geraadpleegd op 23/05/2025 via <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/onderwijs-en-vorming/vroegtijdige-schoolverlaters-op-basis-van-administratieve-data>
- Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (2025). *Tellingen dak- en thuisloosheid in 2024*. [Tellingen dak- en thuisloosheid in 2024 - Steunpunt tot bestrijding van armoede](#)
- Teppers, E., Van den Broeck, K., Vermeir, D., & Winters, S. (2021). *Begeleiding van sociale huurders. Onderzoek naar de nood aan en de aanwezigheid van begeleiding in de Vlaamse sociale huisvesting*. Leuven, Steunpunt Wonen.
- Van den Broeck, K., Brotcorne, P., Steenssens, K., Moriau, J., Wagener, M. & De Smedt, L. (2024). *Studie over non-take-up van het leefloon en afgeleide rechten. Schatting en inspirerende praktijken ter bestrijding van non-take-up*. HIVA, KU Leuven.
- Van Lancker, W. (s.d.). *Armoede en de lage middenklasse in België en Vlaanderen: een actualisering*. Centrum voor Sociologisch Onderzoek (CESO), KU Leuven. [VanLancker ArmoedeInBelgie actualisering.pdf](#)
- Van Peer, C. (2023). *Alleenstaande ouders in Vlaanderen. Een analyse van kwetsbaarheid bij alleenstaande ouders in Vlaanderen vergeleken met ouders in koppelverband*. Vlaamse overheid, Departement Zorg. www.gezinsenquête.be

Vanderstraeten L. & Van Hecke E. (2023). *Buurtten met een concentratie van kwetsbare huishoudens en kwetsbare woonsituaties anno 2021*. Leuven, Steunpunt Wonen.

VAPH (2024). Meerjarenplanning met betrekking tot ondersteuning voor personen met een handicap voor de komende legislatuur (2025-2029). Vlaamse overheid, Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap. [Meerjarenplanning 2025-2029 | VAPH](#)

VDAB (2025). *Burgerklanten Basisstatistieken. Kengetallen – Werkzoekenden zonder werk*. April 2025. Geraadpleegd op 27/05/2025 via [Arvastat](#)

Vermeir, D. (2022). *Evaluatiestudie Fonds ter bestrijding van de uithuiszettingen*. Leuven, Steunpunt Wonen.

Vigez (2023). *Kunnen preventie en gezondheidsbevordering gezondheidsongelijkheid vergroten of verkleinen?* Geraadpleegd op 15/1/2025, via <https://www.gezondleven.be/gezondheidsongelijkheid/kunnen-preventie-en-gezondheidsbevordering-gezondheidsongelijkheid-vergroten-of-verkleinen>.

Vlaams Parlement (2023a, 12 juni). Schriftelijke vraag van Maxim Veys aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van financiën en begroting, wonen en onroerend erfgoed met betrekking tot het aantal uithuiszettingen (nr. 456).

Vlaams Parlement (2023b, 30 juni). Schriftelijke vraag van Katja Verheyen aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van financiën en begroting, wonen en onroerend erfgoed met betrekking tot de stand van zaken inzake uithuiszettingen (nr. 540).

Vlaams Parlement (2024a, 6 februari). Schriftelijke vraag van Sarah Smeyers aan Mattias diependaele, Vlaams minister van financiën, begroting, wonen en onroerend erfgoed met betrekking tot het fonds ter bestrijding van uithuiszettingen (FBUH) – Stand van zaken (nr. 181).

Vlaams Parlement (2024b, 18 april). Verslag vergadering Commissie voor Wonen en Onroerend Erfgoed. [Commissie voor Wonen en Onroerend Erfgoed donderdag 18 april 2024, 9.30 uur | Vlaams Parlement](#)

Vlaamse Milieumaatschappij (2023, 26 oktober). *Statistieken - Toepassing algemeen waterverkoopreglement – drinkwater - jaar 2022*.

6.2 LIJST VAN ARMOEDETOETSEN

De bevoegde vakministers zijn verantwoordelijk voor de uitvoering en planning van de armoedetoetsen binnen hun beleidsdomein. Bij volgende dossiers wordt deze legislatuur een armoedetoets in het vooruitzicht gesteld:

- Gezonde voeding op school
- Samenvoeging huurpremie en huursubsidie tot 1 systeem
- Uitwerking van bovenlokaal kader REMI-tool voor lokale besturen
- Groeipakket: uitfasering van de sociale toeslagen
- Masterplan meerdaagse schooluitstappen
- Decreet Iedereen Verdient Vakantie

Deze lijst is niet limitatief en kan aangevuld worden met bijkomende acties of maatregelen naargelang de noden en evoluties in het veld.